

**UCHWAŁA NR/2009
Sejmiku Województwa Opolskiego
z dnia2009r.**

w sprawie przyjęcia sprawozdania za lata 2007 – 2008 z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2007 – 2010

Na podstawie art. 18, pkt. 9 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) Sejmik Województwa Opolskiego uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuje się sprawozdanie za lata 2007 – 2008 z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2007 – 2010, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Sprawozdanie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i Opolskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Opolskiego.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

SPRAWOZDANIE

Z REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD
ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
NA LATA 2007—2010

I ETAP MONITORINGU — LATA 2007–2008

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

Departament Kultury, Sportu i Turystyki

tel. (+48) 77 54 16 460

fax (+48) 77 54 16 460

www.umwo.opole.pl

e-mail: dks@umwo.opole.pl

Regionalny Ośrodek Badań
i Dokumentacji Zabytków w Opolu

45-023 Opole, ul. Krawiecka 3

tel./fax: 077 453-65-30

tel.: 077 423-01-74; 077 423-01-84

e-mail: robidz.opole@kobidz.pl

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
i Wojewódzki Konserwator Zabytków w Opolu

45-082 Opole, ul. Piastowska 14

tel.: 077 45 24 433

fax: 077 45 24 750

www.wuozopole.neostrada.pl

e-mail: wuoz.opole@neostrada.pl

Autorzy opracowania:

Pracownia Dokumentacji Zabytków ALMA

Jacek Sawiński

Ewa Sawińska

53-125 Wrocław, Al. Kasztanowa 31

Tel.: 071 337 11 45; 399 103 852

e-mail: pdzalma@gmail.com

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
I. OPOLSZCZYŻNA: RÓŻNORODNOŚĆ – BOGACTWO – TRADYCJA.....	5
II. PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO NA LATA 2007–2010	6
III. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU	7
IV. METODOLOGIA.....	8
I. UTRZYMANIE I ZARZĄDZANIE ZASOBEM REGIONALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W SFERZE OPIEKI NAD ZABYTKAMI	14
I.I. PRAWNE FORMY OCHRONY ZABYTKÓW	14
I.I.1. Rejestr Zabytków Województwa Opolskiego.....	14
I.I.2. Parki Kulturowe.....	14
I.I.3. Pomniki Historii.....	15
I.II. KOMPETENCJE I INICJATYWY GMIN	15
I.II.1. Zagospodarowanie przestrzenne.....	15
I.II.2. Gminna Ewidencja Zabytków i Gminny Program Opieki nad Zabytkami.....	16
I.II.3. Inne gminne programy uwzględniające ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego.....	18
I.III. KOMPETENCJE I INICJATYWY POWIATÓW	22
I.III.1. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami	22
I.IV. KOMPETENCJE I INICJATYWY ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	22
I.IV.1. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego.....	22
I.IV.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego.....	22
I.IV.3. Opracowania studialne, dokumentacyjne i projektowe dotyczące obiektów zabytkowych pozostających w gestii Zarządu Województwa Opolskiego.....	23
II. DZIAŁANIA NA RZECZ POPRAWY STANU ZACHOWANIA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	26
II.I. REMONTY OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ GMIN I POWIATÓW.....	26
II.I.1. Gminy	26
II.I.2. Powiaty	27
II.II. DOTACJE GMINNE I POWIATOWE DO REMONTÓW OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NIE BĘDĄCYCH WŁASNOŚCIĄ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	27
II.II.1. Gminy.....	27
II.II.2. Powiaty	28
II.III. FINANSOWANIE PRAC REMONTOWYCH I KONSERWATORSKICH PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	36
II.III.1. Prace remontowe i konserwatorskie w obiektach zabytkowych stanowiących własność Województwa Opolskiego.....	36
II.III.2. Obiekty zabytkowe we władaniu Zarządu Województwa Opolskiego wpisane do rejestru zabytków.....	39
II.III.3. Dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich w obiektach zabytkowych nie będących własnością Województwa Opolskiego.....	64
II.IV. OCHRONA DZIEDZICTWA REGIONALNEGO I ODNOWA WSI.....	72
II.IV.1. Program Leader i Lokalne Grupy Działania	72
II.IV.2. Program Odnowa Wsi.....	72
II.IV.3. Stowarzyszenie Opolski Dom.....	73
II.IV.4. Tradycyjny Produkt Opolszczyzny.....	74
II.IV.5. Inne Inicjatywy Samorządu Województwa Opolskiego.....	74
II.V. PRZYKŁADY DOBRZYCH PRAKTYK KONSERWATORSKICH	75
II.V.1. Obiekty nagrodzone w konkursie MKiDN „Zabytek Zadbane”	75
II.V.2. Inne obiekty których rewitalizacja przypadła na lata 2007-2008.....	78
III. INSTYTUCJE KULTURY	86
III.I. MUZEALNICTWO I WYSTAWIENICTWO.....	86
III.I.1. Muzea regionalne i placówki o charakterze muzealnym.....	86
III.I.2. Instytucje muzealne o ponadregionalnym charakterze.....	87
III.II. INNE INSTYTUCJE KULTURY I OŚWIATY W ZARZĄDZIE WOJEWÓDZTWA	90
IV. EDUKACJA I PROPAGOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO REGIONU. ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ	92
IV.I. FOLKLOR. ZESPOŁY REGIONALNE. TWÓRCY LUDOWI.....	92
IV.I.1. Działalność Stowarzyszenia Twórców Ludowych.....	100

IV.II. INICJATYWY WPŁYWAJĄCE NA WZROST ATRAKCYJNOŚCI I PODNIESIENIE RANGI OBIEKTÓW I ZESPOŁÓW ZABYTKOWYCH	100
IV.II.1. Podnoszenie rangi obiektów dziedzictwa kulturowego	100
IV.II.2. Imprezy upowszechniające kulturę, wiedzę o historii i popularyzujące dziedzictwo kulturowe regionu	101
IV.II.3. Inicjatywy i projekty o większym zasięgu	101
IV.II.4. Europejskie Dni Dziedzictwa	104
IV.II.5. Stowarzyszenie DINOPARK	105
IV.II.6. Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne	106
IV.II.7. Wykorzystanie technik informatycznych i działalność wydawnicza w promocji dziedzictwa kulturowego gmin.	116
IV.III. INNE INICJATYWY I DZIAŁANIA PROMOCYJNE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	128
IV.III.1. Promocja regionalnego dziedzictwa Opolszczyzny na targach turystycznych.	128
IV.III.1. Działalność wydawnicza	128
IV.III.2. Wspieranie zadań w sferze promocji regionalnego dziedzictwa kulturowego.	129
V. DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH POWOŁANYCH DO OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	130
V.I. WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW I OPOLSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW.....	130
V.II. REGIONALNY OŚRODEK BADANIA I DOKUMENTACJI ZABYTKÓW	132
VI. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE O ZASIĘGU PONADREGIONALNYM ZAJMUJĄCE SIĘ OCHRONĄ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	134
VI.I. TOWARZYSTWO OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	134
VI.II. UNIWERSYTECKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ RATOWANIA ZABYTKÓW ŚLASKA OPOLSKIEGO	134
VII. DZIAŁALNOŚĆ KOŚCIELNYCH OSÓB PRAWNYCH W SFERZE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA OPOLSZCZYŹNIE.....	137
VII.I. MUZEUM DIECEZJALNE W OPOLU.....	137
VII.II. WYDZIAŁY OPOLSKIEJ KURII DIECEZJALNEJ ZWIĄZANE ZE SZTUKĄ SAKRALNĄ	138
VII.III. PARAFIE KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO	138
VII.IV. PARAFIE KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO.....	140
VII.V. WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO	141
VIII. PODSUMOWANIE	142
WYKAZ TABEL I MAP.....	147
WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TEKŚCIE.....	147
WYKAZ WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW.....	147

WPROWADZENIE

I. OPOLSZCZYŻNA: RÓŻNORODNOŚĆ – BOGACTWO – TRADYCJA

Województwo opolskie wraz z sąsiednimi województwami: śląskim i dolnośląskim, tworzyły pierwotnie wspólny organizm – historyczną prowincję śląską. Do dnia dzisiejszego związki między województwami pozostały żywe, a podobieństwa między regionami otwierają wielkie możliwości współpracy na różnych szczeblach samorządu, instytucji państwowych, naukowych oraz organizacji pozarządowych. Wspólne uwarunkowania historyczne, podobny charakter i struktura administracyjna dawnej prowincji śląskiej powodują, że wiele wspólnych cech zachowało się do dzisiejszych czasów.

I tak, ogromne nasycenie obiektami zabytkowymi dzisiejszych województw opolskiego i dolnośląskiego zostało uwarunkowane strukturą społeczną i typem gospodarki dawnego Śląska. Ośrodkiem życia gospodarczego i kulturalnego prawie każdej wsi była siedziba pańska, z pałacem lub dworem, zabudowaniami gospodarczymi, parkiem i ogrodami. Często przypadkiem było istnienie we wsi kilku majątków, które konkurowały ze sobą wystawnością formy siedzib szlacheckich. Sytuacja na Śląsku była więc zgoła inna niż na dalekich kresach wschodnich dawnej Polski, gdzie wielkimi obszarami ciągnęły się latyfundia magnackie, a siedziby arystokracji nie były tak liczne.

Inaczej było na dzisiejszym Górnym Śląsku, gdzie gwałtowny rozwój przemysłu zdominował tradycyjne budownictwo dworskie na rzecz wielkiej ilości i różnorodności budowli przemysłowych. Punktem wspólnym województw śląskiego i opolskiego jest natomiast mocne zakorzenienie w tradycji, na którą składa się bogate dziedzictwo kultury niematerialnej, a więc: zwyczaje, podania, folklor, gwara, a także materialnej: strój, tradycyjne budownictwo i rzemiosła.

Druga wojna światowa spowodowała nieodwracalne zamiany w życiu poszczególnych części prowincji. Jej wynikiem były przede wszystkim: nowa struktura demograficzna – wynik powojennych migracji ludności oraz nowy podział administracyjny. Wskutek tego procesu, prawie stu procentowej wymianie uległa ludność dzisiejszego województwa dolnośląskiego. Na jego terenie powstała mieszanka demograficzna, która z macierzystych ziem (kresy wschodnie, Polska centralna) przeniosła na nowe ziemie własne tradycje, wartości, zwyczaje, sposoby gospodarowania, modele zachowań, które osadzone w nowym otoczeniu niejednokrotnie bywały źródłem konfliktów między poszczególnymi społecznościami. Województwo dolnośląskie stanowi tygiel, w którym zachodzi cały czas proces unifikacji i kształtowania się nowego modelu Dolnoślązaka.

W mniejszym stopniu podobny proces dotknął w czasach powojennych dzisiejsze województwo śląskie, gdzie w związku z rozwojem przemysłu, dużą ilością wolnych miejsc pracy i lepszymi niż w innych regionach kraju warunkami bytowymi, przeniosła się z terenu całej Polski znaczna grupa młodych, czynnych zawodowo ludzi, którzy zadomowili się tu i wtopili w autochtoniczną społeczność.

Na tle obu sąsiednich województw uwidacznia się przewaga Opolszczyzny, jako ostoi śląskiej tradycji, która przejawia się w zachowaniu miejscowego dziedzictwa kulturowego w różnych formach. Mamy tu różnorodne i liczne przykłady dziedzictwa materialnego: zamki, pałace i dwory wraz z towarzyszącą im zabudową folwarczną i zespołami parkowo-ogrodowymi, bogactwo przykładów tradycyjnego budownictwa ludowego z zachowanymi całymimi założeniami ruralistycznymi, specyficzne dla tego rejonu przykłady małej architektury (kapliczki, dzwonki), różnorodność zabudowy sakralnej, z dużymi założeniami klasztorowymi, pielgrzymkowymi i licznie zachowanymi kościołami drewnianymi. Osobną wartość kultury Opolszczyzny stanowi jej dziedzictwo niematerialne, którego przejawem jest silne przywiązanie do lokalnych tradycji, tradycyjnej śląskiej pobożności, licznych zwyczajów i obrzędów, gwary, wciąż żywego jeszcze, szczególnie na wsiach, wielopokoleniowego modelu życia.

Szczególnie ważna wydaje się więc być troska o zachowanie wszelkich przejawów i śladów dawnej kultury materialnej oraz pielęgnowanie i odkrywanie najmniejszych nawet śladów bogatego dziedzictwa niematerialnego, które w żywy sposób przetrwało jeszcze na Opolszczyźnie, jako świadectwo życia dawnych mieszkańców Śląska.

II. PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO NA LATA 2007–2010

Opracowany w 2007 r. przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2007–2010, który został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego Nr XIV/158/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r., wskazuje główne cele i priorytety polityki władz województwa w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny. Program określa również kierunki działań, na podstawie których należy wytyczyć zadania, prowadzące do realizacji założonych celów (TABELA NR 1). Zarząd Województwa, wraz z uchwaleniem Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego, przyjął na siebie obowiązek jego realizacji, podejmując jednocześnie rolę organizatora i koordynatora działań na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego. Zarząd, jako dysponent odpowiedniego instrumentarium (instrumenty prawne, finansowe, społeczne, kontrolne i koordynacyjne), jest głównym architektem kształto-

wania polityki w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie całego województwa.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego jest realizowany w środowisku ukształtowanym przez ustalenia i wytyczne rządowych i regionalnych dokumentów strategicznych, sektorowych programów operacyjnych oraz *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007–2013*. Działania na rzecz jego realizacji wymagają szerokiej współpracy społecznej i zaangażowania różnych podmiotów – od władz na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego, przez instytucje państwowe i samorządowe, środowiska badawczo-naukowe, fundacje i stowarzyszenia *non-profit*, po społeczności lokalne, przedsiębiorców i osoby prywatne.

III. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU

Obowiązek prowadzenia kontroli stanu realizacji Programu Opieki nad Zabytkami wynika z art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Instytucją Zarządzającą, odpowiedzialną za ogólną koordynację polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz gromadzenie informacji na temat realizacji programów opieki nad zabytkami na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w osobie Generalnego Konserwatora Zabytków w randze podsekretarza stanu w tym ministerstwie.

Zgodnie z cytowaną ustawą Zarząd Województwa Opolskiego ma obowiązek sporządzić sprawozdanie ze stanu realizacji *Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2007–2010* i przedstawić je Sejmikowi Województwa Opolskiego w cyklu dwuletnim (*monitoring mid-term i monitoring ex post*). Następnie sprawozdania te powinny być przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i Opolskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, w celu ich wykorzystania przy aktualizacji i korekcie aktualnego, oraz opracowywaniu kolejnego, Krajowego i Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami.

Celem monitoringu jest zbieranie i analiza informacji dotyczących realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na każdym etapie wdrażania. Proces monitorowania polega na przyglądaniu się zmianom, jakie zachodzą w wyniku realizacji celów programu przez zdefiniowane w nim kierunki działań, na analizie zebranych danych i opracowaniu sprawozdań. Stanowi on podstawę oceny uzyskanych efektów oraz podejmowania ewentualnych inicjatyw korygujących i propozycji zmian. Na podstawie zebranych dotąd in-

formacji możliwe stało się opracowanie dwuletniego sprawozdania z realizacji programu (ocena *mid-term*).

Ocenę sporządza jednostka koordynująca i przedstawia Zarządowi Województwa. Po akceptacji oceny przez Zarząd jest ona przedstawiana Sejmikowi Województwa. Oceny powinny stanowić punkt wyjścia opracowania kolejnego programu.

Za koordynację i monitorowanie wdrażania Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego odpowiedzialny jest Zarząd Województwa Opolskiego, który powołał Zespół Monitorujący Uchwałą nr 2764 z dnia 29 grudnia 2008 r.

IV. METODOLOGIA

Sprawozdanie jest wynikiem współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego, który udostępnił materiały podległych departamentów oraz był organizatorem dwóch wyjazdów studyjnych do obiektów zabytkowych stanowiących własność Województwa Opolskiego. Cenną pomoc okazały instytucje państwowe powołane do ochrony dziedzictwa kulturowego: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków oraz Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu, które oprócz udostępnienia swoich danych i materiałów, służyły konsultacjami i radami w trakcie powstawania sprawozdania.

Podstawą kompletowania informacji na temat działań podejmowanych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny i realizacji celów Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego były szczegółowe ankiety, opracowane przez Zespół Monitorujący. Ankiety zostały skierowane do organów administracyjnych samorządu terytorialnego, gmin i powiatów i zawierały pytania na temat podejmowanych przez nie działań w zakresie ochrony zabytków, sposobów aktywizacji i edukacji lokalnych społeczności, promocji regionu oraz poniesionych nakładów i sposobu finansowania tych przedsięwzięć. Znalazło się w nich również miejsce na przedstawienie przeszkód i zagrożeń na jakie natknęły się władze lokalne w trakcie prowadzenia działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego. Odrębne zestawy pytań skierowano do instytucji kościelnych kościołów katolickiego i ewangelicko-augsburskiego (kurie: opolska, gliwicka, kaliska, wrocławska; parafie rzymskokatolickie, parafie diecezji katowickiej kościoła ewangelicko-augsburskiego). Władze kościelne wykazały wielką pomoc w zdobyciu informacji na temat prac remontowych przy obiektach kościelnych i sposobów ich finansowania.

Obszerne sprawozdania ze swojej działalności przekazały instytucje kultury województwa opolskiego, podległe Zarządowi Województwa Opolskiego oraz pozarządowe organizacje i stowarzyszenia, których statutowym działaniem jest ochrona dziedzictwa, opieka

nad zabytkami, rozwój turystyki i sztuki ludowej. Dane ze sprawozdań i ankiet uzupełniano prowadząc wizje lokalne (4 wyjazdy), a także przeprowadzając rozległą kwerendę w internecie, prasie, lokalnych drukach i broszurach edukacyjnych, turystycznych, popularyzatorskich.

W/w działania umożliwiły zebranie ogromnej ilości informacji, które po dogłębnej analizie, a następnie zsyntetyzowaniu ich pod kątem określonych zagadnień, stały się podstawą niniejszego sprawozdania.

Wrocław, 31.05.2009

TABELA NR 1: CELE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁAŃ PONZ WO

CEL STRATEGICZNY	PRIORYTET	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1	2	3
<p>I. UTRZYMANIE I ZARZĄDZANIE ZASOBEM REGIONALNEGO DZIEDZICTWA</p>	<p>I.I. REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA W ŚWIELE USTAWY O OCHRONIE ZABYTEKÓW</p>	<p>I.I.1. Opracowanie programu i zasad finansowania działań związanych z dziedzictwem kulturowym I.I.2. Zlecenie i dofinansowywanie prac studialnych i badań związanych z dziedzictwem kulturowym i ochroną zabytków (konkursy) I.I.3. Rozpoznanie stanu, utrzymanie i opieka nad zabytkami, do których województwo opolskie ma tytuł prawny I.I.4. Organizacja kolejnych edycji otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie konserwacji, renowacji i ochrony obiektów zabytkowych</p>
	<p>I.II. REWALORYZACJA MIAST</p>	<p>I.II.1. Wspieranie działań w zakresie rewitalizacji miast historycznych, przeprowadzanych na podstawie kompleksowych programów, skierowanych także do Unii Europejskiej I.II.2. Zalecanie w dokumentach planistycznych UM uwzględniania w opracowaniach gminnych (studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego) odtwarzania dawnych osi kompozycyjnych i powiązań widokowych I.II.3. Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i powojkowych przez dofinansowanie opracowania kompleksowych programów, prac koncepcyjnych i projektowych oraz poszukiwanie dla nich nowych funkcji I.II.4. Wspieranie działań zmierzających do eliminacji ze struktury miejskiej obszarów niezagospodarowanych, dezintegrujących strukturę przestrzenną</p>
	<p>I.III. POPRAWA STANU ZACHOWANIA KRAJOBRAZU I DZIEDZICTWA REGIONALNEGO ORAZ ODNOWA WSI</p>	<p>I.III.1. Wspieranie działań w zakresie rewitalizacji wsi, przeprowadzanych na podstawie kompleksowych programów, skierowanych także do Unii Europejskiej I.III.2. Wspieranie działań w zakresie rewaloryzacji historycznych układów ruralistycznych; zachowanie charakterystycznych cech regionalnych I.III.3. Promocja regionalnej agroturystyki I.III.4. Wsparcie turystyki przez rozwój infrastruktury I.III.5. Rozwój technik informatycznych na wsi I.III.6. Działania na rzecz ochrony dziedzictwa niematerialnego: wspieranie lokalnych inicjatyw kulturalnych, promocja regionalnego folkloru, zwiększenie mecenatu samorządu województwa nad finansową sferą działalności kulturalnej I.III.7. Dbłość o rozwój zrównoważony – integracja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego I.III.8. Promocja dobrych praktyk: organizowanie konkursów na najlepiej utrzymaną zagrodę oraz na realizację propagujące tradycyjny krajobraz i zabudowę wsi opolskiej I.III.9. Ochrona zabytkowych cmentarzy, parków, alej przydrożnych</p>

CEL STRATEGICZNY	PRIORYTET	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1	2	3
	<p>I.IV. OCHRONA DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO</p>	<p>I.IV.1. Kontynuacja inwentaryzacji terenowej stanowisk archeologicznych w ramach AZP I.IV.2. Rozpoznanie rodzajów i stopnia zagrożeń (inspekcje, sondaże, wykopaliska ratownicze) I.IV.3. Dokończenie inwentaryzacji grodzisk I.IV.4. Rozpoznanie miejskich nawarstwień kulturowych I.IV.5. Dofinansowanie wyposażenia technicznego niezbędnego do prowadzenia efektywnego zarządzania archeologicznym dziedzictwem kulturowym (środki transportu, sprzęt komputerowy, baza danych) I.IV.6. Pozyskiwanie dodatkowych powierzchni do magazynowania, konserwacji i opracowania zabytków pochodzących z badanych stanowisk archeologicznych oraz powierzchni do celów ekspozycyjnych I.IV.7. Wspieranie współpracy środowisk archeologicznych w zakresie badań, ochrony i popularyzacji wiedzy archeologicznej (WUOZ, Muzea, środowiska akademickie)</p>
	<p>I.V. ROZWÓJ MUZEALNICTWA I WYSTAWIENICTWA</p>	<p>I.V.1. Promocja tworzenia lokalnych izb muzealnych I.V.2. Adaptacja nieruchomych zabytków techniki z wyposażeniem na tzw. żywe muzea techniki I.V.3. Dofinansowanie z budżetu województwa prac konserwatorskich przy budynkach i zbiorach muzealnych I.V.4. Pozyskiwanie nowych powierzchni wystawienniczych i magazynowych dla muzeów I.V.5. Dofinansowanie szczególnie cennych ekspozycji muzealnych I.V.6. Finansowe wspieranie rozwoju technik informatycznych w placówkach muzealnych I.V.7. Dofinansowanie modernizacji budynków muzealnych I.V.8. Objęcie patronatem i wsparcie finansowe inicjatyw mających na celu powołanie centrów sztuki współczesnej i nowoczesnej I.V.9. Przystosowanie architektoniczne budynków muzealnych i aranżacji ekspozycji do potrzeb ludzi niepełnosprawnych I.V.10. Wspieranie wydawnictw muzealnych, promocja muzeów</p>
	<p>I.VI. ROZWÓJ INSTYTUCJI OPIEKI NAD ZABYTKAMI</p>	<p>I.VI.1. Wspieranie powstawania różnych organizacji pozarządowych skupiających lokalne społeczności i działających na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego I.VI.2. Aktywizacja i edukacja właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych I.VI.3. Organizowanie szkoleń i seminariów dla Społecznych Opiekunów Zabytków oraz pracowników instytucji i departamentów związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu kulturowego I.VI.4. Współpraca z uczelniami wyższymi; wspieranie prac badawczych związanych z konserwacją zabytków (m.in. laboratorium fizyki budowli Katedry Fizyki Materiałów PO)</p>

CEL STRATEGICZNY	PRIORYTET	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1	2	3
<p align="center">II. OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO</p>	<p align="center">II.I. UZNANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ZA BOGACTWO STYMULUJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY</p>	<p>II.I.1. Stworzenie programu umożliwiającego zatrudnianie bezrobotnych do remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych</p> <p>II.I.2. Promowanie i wsparcie finansowe działań mających na celu poprawę atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obiektów i obszarów o walorach krajobrazowych (kościół, założenia klasztorne i pałacowo-parkowe)</p>
	<p align="center">II.II. WSTRZYMANIE PROCESU DEGRADACJI ZAŁOŻEŃ PAŁACOWO-PARKOWYCH</p>	<p>II.II.1. Dofinansowanie prac studialnych i projektowych (rozpatrywanie wniosków w drodze konkursów)</p> <p>II.II.2. Wypracowanie zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w celu pomocy właścicielom założeń pałacowo-parkowych</p>
	<p align="center">II.III. WSPIERANIE INICJATYW MAJĄCYCH NA CELU PODNIESIENIE RANGI OBIEKTÓW I ZESPOŁÓW ZABYTKOWYCH</p>	<p>II.III.1. Wspieranie działań zmierzających do powołania parków kulturowych</p> <p>II.III.2. Wspieranie działań zmierzających do wpisania wybranych obiektów i zespołów zabytkowych na Listę Pomników Historii Prezydenta RP</p> <p>II.III.3. Wspieranie działań zmierzających do powołania archeologicznych parków kulturowych</p> <p>II.III.4. Współpraca z Radą Koordynacyjną Szlaku Cysterskiego w Polsce i z innymi samorządami w celu wpisania Szlaku Cystersów na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO</p> <p>II.III.5. Zlecenie opracowania dokumentacji niezbędnej do wniosku o wpisanie Góry Św. Anny na Listę Dziedzictwa Europejskiego; opracowanie programu finansowania prac nad wnioskiem oraz prac konserwatorskich i monitorujących dla obiektu</p>
	<p align="center">II.IV. WSPIERANIE DZIAŁANIA ISTNIEJĄCYCH SZLAKÓW ORAZ INICJATYW NA RZECZ TWORZENIA NOWYCH SZLAKÓW, OBEJMUJĄCYCH CENNE ZESPOŁY I OBIEKTY ZABYTKOWE</p>	<p>II.IV.1. Wspieranie finansowe promocji szlaków, rozbudowy ich oferty merytorycznej i infrastruktury turystycznej</p> <p>II.IV.2. Wspieranie inicjatyw na rzecz tworzenia nowych szlaków turystyczno-kulturowych</p> <p>II.IV.3. Wspieranie inicjatyw na rzecz utworzenia nowych archeologicznych szlaków turystycznych</p>
<p align="center">III. PROMOCJA REGIONALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ</p>	<p align="center">III.I. PODNIESIENIE POZIOMU WIEDZY SPOŁECZEŃSTWA O REGIONALNYM DZIEDZICTWIE KULTUROWYM</p>	<p>III.I.1. Wspieranie organizacyjne i finansowe szkoleń przygotowywanych przez instytucje zajmujące się ochroną zabytków z zakresu wiedzy i praktycznego wykorzystania regionalnego dziedzictwa kulturowego</p> <p>III.I.2. Wspieranie organizacji wystaw, festynów i kiermaszy regionalnych</p> <p>III.I.3. Wspieranie organizacji konkursów i warsztatów tematycznych, opierających się na elementach regionalnego rzemiosła, mających na celu kultywowanie folkloru</p> <p>III.I.4. Promocja i wspieranie organizacji Europejskich Dni Dziedzictwa oraz Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w województwie opolskim</p> <p>III.I.5. Popularyzacja i promocja wiedzy o zabytkach przez wspieranie organizacji olimpiad tematycznych, konkursów, folklorystycznych pikników rodzinnych, wycieczek turystycznych</p>

CEL STRATEGICZNY	PRIORYTET	KIERUNKI DZIAŁAŃ
1	2	3
		<p>III.I.6. Wspieranie organizacyjne i finansowe konferencji, sesji popularno-naukowych, warsztatów, mających na celu popularyzację wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu</p> <p>III.I.7. Wspieranie wydawnictw informacyjnych, promocyjnych, przewodników turystyczno-krajoznawczych</p> <p>III.I.8. Dbanie o pamięć o wybitnych osobistościach związanych z regionem</p>
	<p>III.II. POWOŁANIE NOWYCH INSTYTUCJI DO SPRAW DZIEDZICTWA I WSPÓŁPRACA Z JUŻ ISTNIEJACYMI</p>	<p>III.II.1. Powołanie zespołu Monitorującego nadzorującego realizację Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami</p> <p>III.II.2. Wspieranie działań, będącego w trakcie powoływania Konsorcjum „Dziedzictwo I”, którego celem jest sprawowanie opieki nad sakralnym drewnianym budownictwem Opolszczyzny</p> <p>III.II.3. Wspieranie działań, będącego w trakcie powoływania Konsorcjum ds. zabytkowej zabudowy wiejskiej (inicjatywa „Opolski Dom”)</p> <p>III.II.4. Wspieranie, również finansowe, działalności Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, inicjatyw społecznych opiekunów zabytków oraz prac podejmowanych przez stowarzyszenia i szkoły wyższe w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego</p>
	<p>III.III. WSPÓŁPRACA MIĘDZY REGIONAMI</p>	<p>III.III.1. Kontynuacja spotkań i warsztatów między społecznościami miast partnerskich</p> <p>III.III.2. Kontynuacja współpracy w ramach euroregionów Pradziad i Silesia</p> <p>III.III.3. Kontynuacja działań podjętych na podstawie porozumień między Województwem Opolskim, jego poszczególnymi powiatami, gminami i miastami (m.in. Czterostronna partnerska sieć regionalna Porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Opolskim a Krajem Ołomunieckim i in.)</p> <p>III.III.4. Dalsza współpraca z województwem małopolskim, śląskim i dolnośląskim dotycząca wspólnych szlaków kulturowych</p> <p>III.III.5. Wspieranie współpracy w związku z międzynarodowymi szlakami turystyczno-kulturowymi</p> <p>III.III.6. Wspieranie i promocja polsko-czeskich spotkań muzealnych</p>

I. UTRZYMANIE I ZARZĄDZANIE ZASOBEM REGIONALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W SFERZE OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I.I. PRAWNE FORMY OCHRONY ZABYTKÓW

I.I.1. Rejestr Zabytków Województwa Opolskiego

Podstawową prawną formą ochrony obiektów zabytkowych jest rejestr zabytków. Wpisu do rejestru dokonuje właściwy dla danego województwa Wojewódzki Konserwator Zabytków. Może on być dokonany z urzędu lub na wniosek właściciela, czy użytkownika obiektu. Rejestr obejmuje obiekty architektury i budownictwa oraz krajobrazu komponowanego (tzw. zabytki nieruchome), obiekty wyposażenia wnętrz (tzw. zabytki ruchome) oraz zabytki archeologiczne.

Wpis obiektu do rejestru zabytków niesie za sobą konsekwencje w postaci odpowiedzialności karnej za działanie na szkodę obiektu, może jednak przynieść także wymierne korzyści – jest bowiem warunkiem otrzymania dotacji na prace konserwatorskie i rewaloryzacyjne przy zabytku. Zasobność Opolszczyzny w obiekty zabytkowe znajduje swoje odbicie w ilości wpisów do rejestru zabytków województwa opolskiego. W rejestrze znajduje się obecnie prawie 3000 zabytków nieruchomych, 6500 obiektów wyposażenia wnętrz i ponad 1150 zabytków archeologicznych. W okresie od 31.12.2007r. do 31.12.2008 r. ilość obiektów nieruchomych w rejestrze zabytków zwiększyła się o 22 wpisy: 2 obiekty sakralne, 7 użyteczności publicznej, 1 pałac, 1 park, 8 obiektów mieszkalnych, 1 przemysłowy, 2 cmentarze i 2 inne (źródło: KOBiDZ). Ilość obiektów rejestrowych ogółem wzrosła w latach 2007–2008 o 38 nowych wpisów w następujących gminach: miasto Brzeg (2), Byczyna (1), Głubczyce (2), Głuchołazy (2), Kamiennik (5), Komprachcice (1), Korfantów (2), Krapkowice (2), Lewin Brzeski (1), Łubniany (1), Niemodlin (1), Nysa (7), Ozimek (1), Paczków (1), Pawłowiczki (1), Popielów (1), Praszka (1), Strzelce Opolskie (1), Ujazd (2), Walce (2), Zdzeszowice (1).

I.I.2. Parki Kulturowe

Brak tej formy ochrony obiektów zabytkowych na terenie województwa opolskiego, zostanie zapewne zrekomensowany w najbliższych latach. Inicjatywę w sprawie powołania do życia parków kulturowych podjęły gminy Byczyna i Nysa. W gminie Byczyna ma powstać **Park Kulturowy Na Terenie Bitwy pod Byczyną**. Projekt został wskazany w przyjętym uchwałą Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami, ma objąć miejscowości Byczyna i Roszkowice, i powstać do 2012 r. Obecnie znajduje się w fazie planowania. W trakcie realizacji znajduje się inicjatywa nyska – utworzenie **Parku Kulturowo-Przyrodniczego Twier-**

dza Nysa. Została ona podjęta w celu przybliżenia i wykorzystania unikalnego dziedzictwa kulturowego i ma na celu rewitalizację i promocję fortyfikacji Twierdzy Nysa, co posłuży wzbogaceniu oferty turystyczno-kulturowej regionu oraz wydłużeniu sezonu turystycznego. Przedmiotem I etapu projektu jest rewitalizacja wybranych obiektów Twierdzy Nysa, tj. Fortu Wodnego i Bastionu Św. Jadwigi. Nysa, zwana śląskim Rzymem, jest także znakomitym przykładem fortyfikowania miast położonych na terenach nizinnych. Do dziś zachowało się ok. 50–60% systemu nowożytnych fortyfikacji obronnych. Obiekty Twierdzy Nysa obejmują łącznie około 80 ha i znajdują się na nieruchomościach o łącznej powierzchni około 230 ha. Realizacja projektu zamyka się w ramach czasowych 2005–2013. Obecnie prowadzone są prace rewitalizacyjne i konserwatorskie oraz intensywne prace promocyjne. Należy do nich zaliczyć m.in. dobrze opracowaną stronę internetową poświęconą projektowi – www.twierdzanysa.com.

I.I.3. Pomniki Historii

Dotychczas tylko jeden obiekt z terenu województwa opolskiego ma status Pomnika Historii. Jest to komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy Góry Św. Anny. Wkrótce jednak ten stan rzeczy powinien ulec zmianie, a na mapie Opolszczyzny mogą pojawić się trzy nowe obiekty: **Układ Urbanistyczny Starego Miasta w Byczynie, Klasztor Zespół Poczysterski w Jemielnicy i Kościół Parafialny św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie**. W Nysie wniosek o uznanie fary za Pomnik Historii jest w trakcie opracowywania, w Byczynie i Jemielnicy wnioski takie złożono już do Opolskiego Konserwatora Zabytków, celem zaopiniowania i przesłania do Generalnego Konserwatora Zabytków.

I.II. KOMPETENCJE I INICJATYWY GMIN

I.II.1. Zagospodarowanie przestrzenne

Wszystkie gminy województwa opolskiego dysponują **studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego**. W większości wypadków studia zostały zaktualizowane w ostatnich latach i dostosowane do nowych uwarunkowań. Aktualizowane dokumenty w większym stopniu uwzględniają dziedzictwo kulturowe regionów, wskazując szczególnie cenne obiekty i zespoły o znaczeniu historycznym i zabytkowym i wyznaczając kierunki działań dla skutecznej ich ochrony. Gminy zlecają również opracowanie **miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego** dla obszarów szczególnie wrażliwych, do których zalicza się także tereny, na których znajdują się zespoły i obiekty związane z dziedzictwem kulturowym. W MPZP wymienia się te obiekty wraz z obejmującymi je strefami ochrony konserwatorskiej.

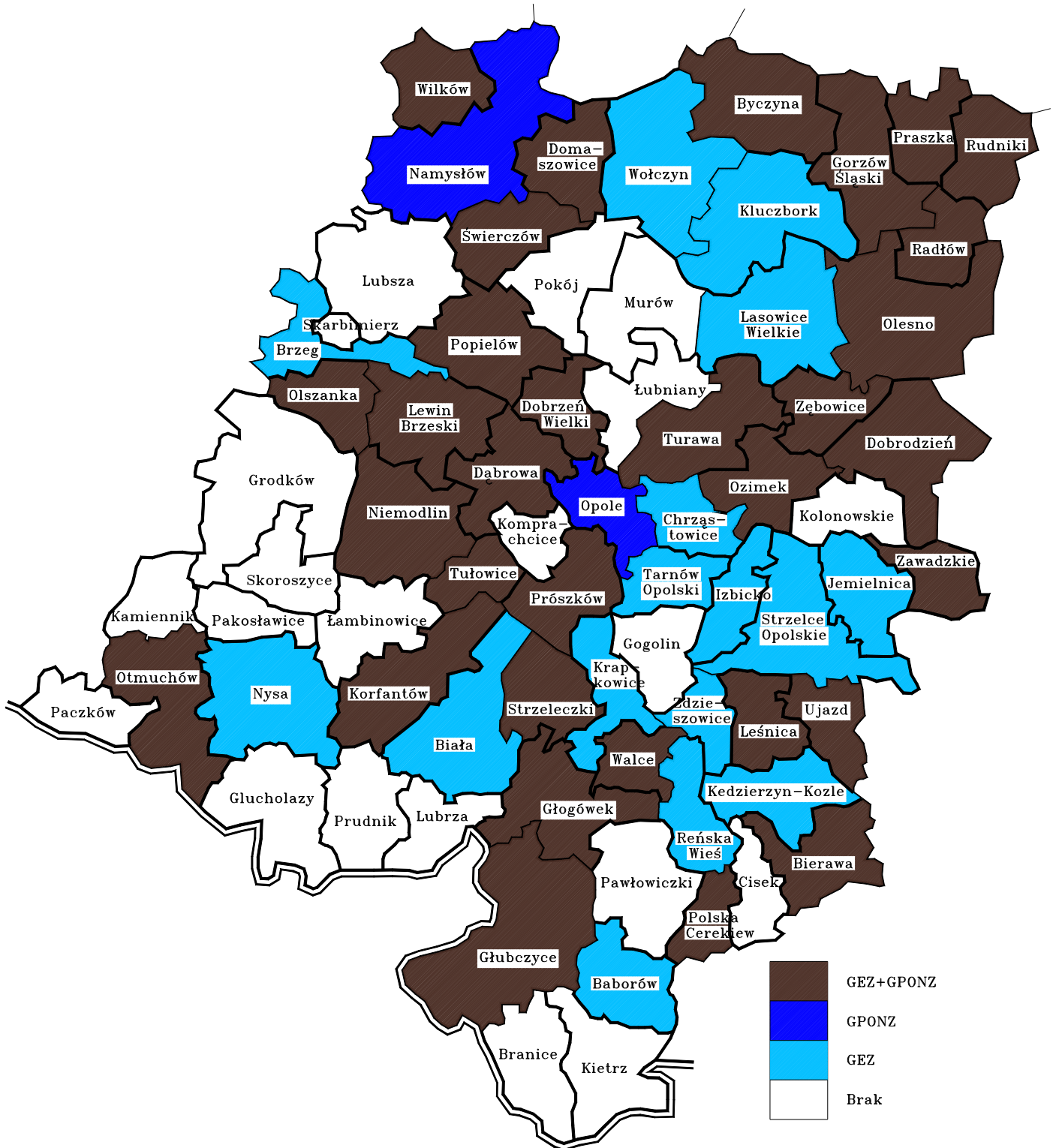
Obszar 12 gmin województwa opolskiego pokryty jest w 100% MPZP. Tak jest w przypadku gmin: miasto Brzeg, Głogówek, Jemielnica, Kamiennik, miasto Kędzierzyn-Koźle, Korfantów, Leśnica, Łubniany, Namysłów, Pakosławice, Skarbimierz, Tułowice.

I.II.2. Gminna Ewidencja Zabytków i Gminny Program Opieki nad Zabytkami
Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U. z 2003, Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek opracowania **Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami**, który uwzględniając specyfikę gminy, powinien określić jej politykę w sferze ochrony zabytków i sposoby wykorzystania obiektów zabytkowych dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych. Dokument powinien spełniać kryterium spójności z innymi programami, określającymi kierunki rozwoju gminy. Podstawą do stworzenia programu powinna być wg ustawy **Gminna Ewidencja Zabytków**, określająca zasobność gminy w obiekty zabytkowe.

Ewidencje zostały opracowane dla **66,2%** gmin województwa opolskiego (stan z marca 2009 r.). Oznacza to, że **47, spośród ogólnej liczby 71 gmin, posiada Gminną Ewidencję Zabytków**. Dodać należy, że w okresie powstawania niniejszego sprawozdania, w trakcie opracowania GEZ-u była gmina Pawłowiczki. Natomiast ewidencja dla gminy m. Opole, ze względu na duże nasycenie terenu obiektami zabytkowymi, z którym nie idzie w parze ilość środków finansowych przeznaczanych na ewidencję, powstaje etapami od 2005 r. Wykonanie Gminnej Ewidencji Zabytków w I półroczu obecnego roku deklarowały jeszcze 4 gminy (Cisek, Łubniany, Pokój, Prudnik), co daje w sumie liczbę 52 gmin i stopień realizacji zadania w imponującej wysokości ponad 73%, zważywszy że niniejsze sprawozdanie podsumowuje dokonania pierwszej połowy okresu objętego Programem Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego. Pozostałe gminy w znacznej większości, zadeklarowały opracowanie GEZ do końca 2010 r.

Gminne Ewidencje Zabytków stały się podstawą opracowania **Programów Opieki nad Zabytkami w 34 gminach**. Stanowi to **47,3%** ogólnej liczby gmin. W okresie zbierania informacji na temat realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego (marzec 2009), gminy Izbicko i Kędzierzyn-Koźle były w trakcie opracowywania Gminnych Programów Opieki nad Zabytkami, a gmina Nysa deklarowała stworzenie Programu w pierwszym kwartale 2009 r. Obecnie więc liczba gmin posiadających Gminne Programy Opieki nad Zabytkami wzrosła prawdopodobnie do 37, co daje ponad pięćdziesięcioprocentowy stopień realizacji zadania, a w skali całego kraju sytuuje Opolszczyznę w czołówce województw. Gminne Programy Opieki nad Zabytkami przyjmowane są uchwałami rad gminnych, a po uchwaleniu stanowią akty prawa miejscowego (*patrz: mapa*).

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW I GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI. STOPIEŃ REALIZACJI
ZADAŃ USTAWOWYCH W GMINACH WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

I.II.3. Inne gminne programy uwzględniające ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego

Problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego zajmuje poczesne miejsce także w innych programach gminnych. Wśród nich najczęściej wymieniano: *Strategię Rozwoju Gminy*, *Program Ochrony Środowiska dla Gminy*, *Wieloletni Plan Inwestycyjny*, *Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi*, *Programy Współpracy z Sąsiednimi Gminami*, *Strategię Promocji Gminy*, *Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych*. Oprócz typowych dokumentów wyznaczających priorytety i kierunki rozwoju gmin, powstają również mniej licznie projekty, kładące szczególny nacisk na problem ochrony dziedzictwa i opieki nad nim. Programy takie opracowano w gminach, których władze i społeczność traktują lokalne dziedzictwo materialne i niematerialne jako jeden z głównych czynników kształtujących rozwój gminy. Takimi dokumentami są, m.in.: *Studium Ochrony i Konserwacji Zabytkowego Krajobrazu Kulturowego Miasta Głogówek*, *Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych Gminy Miasto Brzeg*, czy *Strategia Rozwoju Produktów Turystyki Kulturowej w gminie Buczyna*, *Program Rewitalizacji Śródmieścia Prudnika*, *Modelowy Program Wykorzystania Walorów Przyrodniczo – Krajobrazowych w Procesie Rozwoju Społeczno-Gospodarczym Gminy Pokój*.

TABELA NR 2: FORMY OCHRONY ZABYTKÓW W GMINACH

GMINA	PLANOWANIE PRZESTRZENNE		GEZ	GPONZ	FORMY OCHRONY PRAWNEJ ZABYTKÓW						
	studium uwarunkowań	MPZP			ilość obiektów	rejestr zabytków: obiekty			parki kulturowe	pomniki historii	
		ilość				% pow. gm.	nieruchome	ruchome			archeolog.
BABORÓW	1997	1	3,1	220	w planie do koń. 2010	28	12	33			
BIAŁA	2008	9	12,3	100	w planie do koń. 2010	41	7	19			
BIERAWA	2000/2008	13	100	90	2007	9	29	5			
BRANICE	1996/2008	7	6	–	w planie III kw. 2009	15	10	30			
BRZEG	2001/2008	1	100	589	w planie do koń. 2010	155	20	22!			
BYCZYNA	1998	16	2,1	469	2008	93	11	30	projektowany: Teren Bitwy pod Byczyną	projektowany: Układ Urbanistyczny Starego Miasta	
CHRZĄSTOWICE	2000/2006	3	24	125	w planie 2009	2	3	4			
CISEK	2002	2	0,12	w planie czerwiec 2009	—	7	14	34			
DĄBROWA	1999	11	1,2	537	2009	12	0	48!			
DOBRODZIEN	2002	6	4,19	89	2008	6	8	0			
DOBRZEŃ WIELKI	2009	17	40	101	2007	8	0	9			
DOMASZOWICE	1996/2009	12	98	65	2007	9	5	17			
GŁOGÓWEK	1998	1	100	73	2006	87!	0	0			
GŁUBCZYCE	1997	13	4,5	742	+	119!	24	25			
GŁUCHOŁAZY	2002	30	30	w planie 2010	w planie 2010	59	3	5			
GOGOLIN	1999	16	65	w planie	w planie	22	0	12			
GORZÓW ŚL.	2000	4		96	2008	15	0	1			
GRODKÓW	2001	19	40	–	w planie 2010	b.d.	b.d.	b.d.			
IZBICKO	1999	5	70	291	w trakcie opracowywania	10	0	7			
JEMIELNICA	2007	7	100	55	b.d.	7	0	4		Klasztorny Zespół Pocysterski – w fazie wnioskowania	

KAMIENNIK	2006	17	100	w planie 2010	w planie 2010	23	b.d.	5		
KĘDZIERZYN-KOZŁE	2000/2006	14	100	391	w trakcie realizacji	b.d.	b.d.	b.d.		
KIETRZ	2008	1	10	w planie 2009	w planie 2010	34	72!	49!		
KLUCZBORK	2000/2008	19	60	981	w planie 2009	48	0	13		
KOLONOWSKIE	1995/2003	11	12,1	w planie 2009	w planie 2009	2	0	0		
KOMPRACHCICE	2008	8	30	w planie 2011	w planie 2011	5	0	2		
KORFANTÓW	2000/2008	2	100	665	2007	45	3	2		
KRAPKOWICE	2002/2007	39	7,5	231	w planie 2009	26	10	11		
LASOWICE WIELKIE	1999	0	0	46	w planie 2010	14	0	24		
LEŚNICA	2006	12	100	215	2007	47	10	b.d.		Góra św. Anny
LEWIN BRZESKI	2007	26	30	545	2007	72	18	30		
LUBRZA	2008	1	0,6	w planie 2010	w planie 2011	29	0	8		
LUBSZA	2001	1	95	w planie 2010	w planie 2010	22	12	17!		
ŁAMBINOWICE	2005	4	10	w planie 2009/10	w planie 2009/10	53	9	4		
ŁUBNIANY	1999/2006	24	100	w planie 06. 2009	w planie 2009/10	10	7	2		
MURÓW	2000	1	0,1	w planie 2010	w planie 2011	4	3	1		
NAMYSŁÓW	1997/2009	16	100	–	2008	10	106	155!		
NIEMODLIN	1998	20	7	127	2008	61	19	12		
NYSA	2002/2003	59	70/ miej. 12/wiej.	509	w planie I kw. 2009	118	67	18	PK-P Twierdza Nysa (w trakcie realizacji)	Kościół par. św. Jakuba i Agnieszki w Nysie (opr. wniosku)
OLEŚNO	2000/2009	8		127	marzec 2009	21	11	158!		
OLSZANKA	2000	2	15	62	2007	51	7	13!		
OPOLE	2001/2005	32	28,6	w trakcie	2008	53	15	13		
OTMUCHÓW	2006	9	0,5	298	2008	256!	140	290!		
OZIMEK	2006/2009	30	10	548	2008	3	0	0		
PACZKÓW	2001	4	10	w planie 2009/10	—	94	17	2		

PAKOŚLAWICE	2002/2009	2	100	w planie 2009	w planie 2010	11	53!	32		
PAWŁOWICZKI	2000	3	44	w trakcie realizacji	w planie grudzień 2009	392!	3	20!		
POKÓJ	2000	1		w pl. poł. 2009	w planie 1 poł. 2009	26	7	1		
POLSKA CEREKIEW	1998/2008	5	5,2	103	+	8	51	196!		
POPIELÓW	2005	4	41,71	296	2009	11	6	171!		
PRASZKA	2000	–		91	2006	7	3	3		
PRÓSZKÓW	2004	13		316	04. 2009	123!	0	10		
PRUDNIK	1999/2009	8	11	w planie maj 2009	w planie maj 2009	60	162	4		
RADŁÓW	2000	0	0	106	+	6	23	2		
REŃSKA WIEŚ	1999	10	1,6	11	sierpień 2009	9	3	25!		
RUDNIKI	2009	3	17	48	+	3	24	0		
SKARBIMIERZ	2000	1	100	w planie 2010	w planie 2010	16	8	29		
SKOROSZYCE	2007	12	12	w planie 2009/10	—	14	91	0		
STRZELCE OPOLSKIE	2008	36	36	455	w planie 2010	44	15	267!		
STRZELECZKI	1999	9	30	700	2007	24	20	111!		
ŚWIERCZÓW	2000	1	100	313	2007	19	38	19		
TARNÓW OPOLSKI	1999	10	90	84	—	b.d	b.d	b.d		
TUŁOWICE	2006	11	100	324	2008	11	4	0		
TURAWA	2000/2004	5	4,85	126	2007	126!	72	62!		
UJAZD	2008	10	75	82	2007	19	76	54!		
WALCE	1996	7	96	111	2007	12	2	0		
WILKÓW	2006	8	40	362	2008	17	31	28		
WOŁCZYN	1997	15	14,8	350	—	43	b.d.	b.d.		
ZAWADZKIE	2005	2	45	227	2006	3	13	2		
ZDZIESZOWICE	2007	4		62	w planie 1 poł. 2009	9	3	0		
ZĘBOWICE	2005	7	0,5	197	2007	5	1	0		

Źródło danych: ankiety gminne

! – dane nie odpowiadające prawdzie, znacznie zawyżone

Komentarz: gminy nie posiadają aktualnych danych na temat ilości obiektów zabytkowych na swoim terenie, co utrudnia zarządzanie i opiekę nad tymi obiektami, konieczna jest weryfikacja i ujednoczenie danych gminnych z danymi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

I.III. KOMPETENCJE I INICJATYWY POWIATÓW

I.III.1. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami

Powiaty nieporównanie gorzej od gmin wywiązały się z ustawowego obowiązku opracowania Powiatowych Programów Opieki nad Zabytkami. Na 11 powiatów tylko jeden – kluczborski – posiada Program, opracowany w 2007 r. Dwa powiaty: kędzierzyńsko-kozielski i oleski zadeklarowały ich opracowanie w 2009 r. Pozostałe przesunęły ten termin na lata 2010/11 lub nie określiły go wcale. W Starostwie Kluczborskim jest również zarejestrowana największa liczba Społecznych Opiekunów Zabytków – 10, spośród ogólnej liczby 15 na terenie całego województwa opolskiego. Wg *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* instytucja Społecznego Opiekuna Zabytków pełni istotną rolę w procesie ochrony dziedzictwa kulturowego. Będąc w bezpośrednim, codziennym kontakcie z obiektami zabytkowymi na swoim terenie, społeczni opiekunowie zabytków mogą na bieżąco kontrolować ich stan i informować służby konserwatorskie o ewentualnych zagrożeniach.

I.IV. KOMPETENCJE I INICJATYWY ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA

OPOLSKIEGO

I.IV.1. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego

Na zlecenie Zarządu Województwa Opolskiego Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu opracował Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego, który został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Opolskiego Nr XIV/158/2007 z dnia 20 grudnia 2007 r.

Opracowanie przedstawia główne cele Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego, które są zbieżne z celami wymienionymi w art. 87 obowiązującej *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, opisuje zasoby dziedzictwa kulturowego województwa opolskiego, jego stan i sposoby ochrony prawnej obiektów i zespołów zabytkowych. Na podstawie tych danych przeprowadzono analizę SWOT, która pozwoliła określić plan strategiczny ochrony dziedzictwa kulturowego na następne lata. Plan zawiera trzy podstawowe cele strategiczne i ustala priorytetowe działania dla osiągnięcia każdego z celów (*patrz: TABELA NR 1*)

I.IV.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego

Obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego został przyjęty uchwałą sejmiku wojewódzkiego dn. 24 września 2004. Obecnie trwają prace nad jego aktualizacją, które dotyczą zagadnień związanych z dziedzictwem kulturowym i ochroną zabytkowego zasobu regionu.

W projekcie planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego wskazano miejsca predysponowane do objęcia ochroną w postaci:

1. **Parku Kulturowego:**

- Pocysterski Zespół Klasztorno-Kościelny w Jemielnicy,
- Kościół p.w. Św. Anny w Oleśnie,
- Zespół Polichromii Brzeskich na terenie gmin: Olszanka, Lewin Brzeski i Skarbmierz,
- **Byczyna – Teren Bitwy pod Byczyną** (trakcie realizacji),
- Paczków – Stare Miasto w granicach założenia średniowiecznego,
- Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach.
- **Twierdza Nysa** (w trakcie realizacji),
- Założenie Urbanistyczno-Parkowe w Pokoju,
- Zespół Pieców Wapienniczych (Gogolin, Górażdze, Ligota Dolna, Kamionek, Góra św. Anny, Krapkowice),
- Kościoły Drewniane (w gminach: Turawa, Zębowice, Lasowice Wielkie, Olesno, Radłów, Gorzów Śląski, Praszka, Rudniki, Kluczbork, Murów, Wołczyn, Namysłów)

2. **Pomnika Historii Prezydenta RP:**

- **Pocysterski Zespół Klasztorno-Kościelny w Jemielnicy** (w trakcie realizacji),
- Kościół p.w. św. Anny w Oleśnie,
- Zespół Polichromii Brzeskich na terenie gmin: Olszanka, Lewin Brzeski i Skarbmierz,
- **Byczyna – Zespół Urbanistyczny Miasta** (trakcie realizacji),
- Paczków – Stare Miasto w granicach założenia średniowiecznego,
- Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach

Ponadto, projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego wskazuje potrzebę wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO **Szlaku Cysterskiego** oraz **Zespołu Zabytkowego Góry Św. Anny**.

Projekt dopuszcza również wskazanie do objęcia ochroną innych obszarów, posiadających znaczenie dla historii i dziedzictwa kulturowego województwa i gmin.

I.IV.3. Opracowania studialne, dokumentacyjne i projektowe dotyczące obiektów zabytkowych pozostających w gestii Zarządu Województwa Opolskiego. Dla czterech, z siedemnastu obiektów zabytkowych pozostających w posiadaniu województwa opolskiego, wykonano w latach 2007–2008 dokumentacje i projekty remontowe, stanowiące podstawę przeprowadzenia planowanych prac renowacyjnych i kolejnych etapów rewitalizacji. Wszystkie projekty były finansowane ze środków własnych wymienionych instytucji i budżetu Samorządu Województwa Opolskiego.

W roku 2007 powstały dwa projekty dla zamku w Mosznej, mieszczącego Centrum Terapii Nerwic oraz aktualizacja i uzupełnienie projektu dla parku zamkowego w Rogowie Opolskim, w którym ma siedzibę filia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emanuela Smółki w Opolu. Ogólny koszt tych przedsięwzięć wyniósł: **74 006 PLN**.

Rok później zrealizowano kolejne obszerne opracowanie dla zamku w Mosznej oraz dwa projekty dla obiektów zespołu zamkowego w Korfantowie, w którym znajduje się Opolskie Centrum Rehabilitacji i jeden dla pałacu w Woskowicach Małych, siedzibie Ośrodka Leczenia Odwykowego. W 2008 r. opracowania techniczne i projekty pochłonęły kwotę **307 851 PLN**.

Łącznie w latach 2007–2008, na projekty remontowe i dokumentacje dotyczące własnych obiektów, województwo opolskie wydało 381 857 PLN.

ZESTAWIENIE PROJEKTÓW I DOKUMENTACJI TECHNICZNYCH WYKONANYCH W LATACH
2007–2008

Miejscowość	Obiekt	Rodzaj prac	Koszt całkowity	Źródła finansowania w PLN	Rok
KORFANTÓW 2008					
Korfantów	Oficyna Bramna	Projekt remontu dachu	9 150	środki własne OCR w Korfantowie 9 150	2008
Korfantów	Zamek	Projekt remontu portalu oraz schodów głównego wejścia	3 000	środki własne OCR w Korfantowie 3 000	2008
MOSZNA 2007					
Moszna	Zamek	Projekt Budowlano – Wykonawczy Usunięcia Uszkodzeń Elementów Budynku	30 000	budżet SWO 30 000	2007
Moszna	Zamek	Program dostosowania CTN Moszna – Zamek do wymogów określonych w Rozporządzeniu MZ z dnia 10.11.2006r.	29 000	budżet SWO 29 000	2007
MOSZNA 2008					
Moszna	Zamek	Moszna Zamek - Regionalnym Ośrodkiem Turystyki Rekreacyjnej Kulturowej i Zdrowotnej 1. inwentaryzacja granic zajmowanych nieruchomości i wykonanie dokumentacji geodezyjnej do celów projektowych 2. opracowanie koncepcji szczegółowej dla projektu kluczowego. 3. sporządzenie wstępnego studium wykonalności	280 701	budżet SWO 280 701	2008
WOSKOWICE MAŁE 2008					
Woskowice Małe	Pałac	Projekt na remont dachu – wymiana konstrukcji dachowej i pokrycia budynku dachu	15 000	środki własne OLO w Woskowicach Małych 15 000	2008
ROGÓW OPOLSKI 2007					
Rogów Opolski	Park w Rogowie Opolskim	Dokumentacja „Aktualizacja inwentaryzacji dendrologicznej i projekt nasadzeń uzupełniających w parku w Rogowie Opolskim”	5 002	Środki własne WBP 5 002	2007
Rogów Opolski	Zamek	Projekt Prace Modernizacyjne przy Zamku w Rogowie Opolskim	10 004	Środki własne WBP 10 004	2007

Źródło: UMWO

II. DZIAŁANIA NA RZECZ POPRAWY STANU ZACHOWANIA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

II.I. REMONTY OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ GMIN I POWIATÓW

Gminy, Powiaty i Województwo Opolskie są właścicielem licznych obiektów zabytkowych. Do ich zadań własnych należy opieka nad tymi obiektami i utrzymywanie ich we właściwym stanie. Zadania te powinny być realizowane przez zlecenie opracowań, prac studialnych i dokumentacyjnych oraz wykonywanie w porozumieniu z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prac remontowych i konserwatorskich utrzymujących zadowalający stan techniczny tych obiektów.

II.I.1. Gminy

W latach 2007–2008 gminy województwa opolskiego wydatkowały na remonty własnych obiektów zabytkowych środki w łącznej kwocie ponad 49 766 000 PLN.

Niewielka część środków dotyczyła opracowania ekspertyz, dokumentacji projektowych, przygotowania konkursu architektonicznego (gminy: Murów, Nysa – ponad 78 000 PLN). Pozostałe przeznaczono na konkretne prace remontowe, konserwatorskie, renowacje i rewitalizacje, mocno zróżnicowane pod względem rodzaju (prace budowlane, wykończeniowe, aranżacyjne, wyposażeniowe, aranżację otoczenia obiektu, rewitalizację terenów zielonych, renowację i konserwację elementów wyposażenia) i zakresu: od prac ratowniczych, poprzez adaptacje i modernizacje oraz typowe okresowe remonty, po pełne prace odtworzeniowe (odbudowa ratusza w Głubczycach).

Prace te objęły wszystkie kategorie obiektów zabytkowych, a więc zespoły urbanistyczne, gmachy użytku publicznego, architekturę obronną, pałacową, przemysłową, budynki mieszkalne i gospodarcze oraz tereny zieleni komponowanej. Siłą rzeczy, w najmniejszym stopniu dotyczyły one obiektów sakralnych, ograniczając się do nakładów na remonty i konserwacje kaplic i figur przydrożnych, aranżacje otoczenia budowli sakralnych, w jednym przypadku – do remontu dawnego klasztoru (Jaśkowice, gm. Buczyna).

Największe nakłady na remont gminnych zabytków odnotowały gminy: Nysa (12 455 615 PLN), Głubczyce (11 319 200 PLN), Brzeg (8 704 526 PLN) i Lewin Brzeski (4 611 732 PLN).

Trzydzieści dziewięć gmin z ogólnej liczby siedemdziesięciu jeden nie przeznaczyło w latach 2007–2008 żadnych środków na remont własnych obiektów zabytkowych* .

II.I.2. Powiaty

Najzasobniejsze we własne obiekty zabytkowe są powiaty: brzeski (18), kędzierzyńsko-kozielski (14) i oleski (9), natomiast powiaty strzelecki i prudnicki nie mają we władaniu żadnego takiego obiektu. Największe wydatki na remonty przeprowadzane w latach 2007–2008 we własnych obiektach zabytkowych, poniosły: Starostwo Powiatowe w Brzegu – 3 831 971 i Starostwo Powiatowe w Opolu – 2 524 760 PLN. Remonty finansowano z różnych źródeł, oprócz budżetu powiatu wykorzystywano dotacje i dofinansowania z Funduszu Ochrony Środowiska, MKiDN, budżetu Wojewody Opolskiego.

Łącznie w latach 2007–2008 powiaty wydały na remonty należących do nich obiektów zabytkowych 9 561 131 PLN.

II.II. DOTACJE GMINNE I POWIATOWE DO REMONTÓW OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NIE BĘDĄCYCH WŁASNOŚCIĄ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, dbając o zrównoważony rozwój i spójną ochronę dziedzictwa kulturowego, mogą przeznaczyć część swoich środków budżetowych na dotacje do prac przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, a nie będących ich własnością. Finansowanie może dotyczyć zarówno ekspertyz, prac koncepcyjnych i projektowych, jak i remontów budowlanych, konserwacji i rewitalizacji, prowadzonych zawsze w konsultacji i wg zaleceń służb konserwatorskich.

II.II.1. Gminy

W latach 2007–2008 gminy województwa opolskiego dofinansowywały różne projekty dotyczące ochrony zabytków. Podstawowym celem była poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych i ich zabezpieczenie. Przedsięwzięto również prace podnoszące estetykę obiektów, poprawiające warunki termoizolacyjne i zwiększające komfort ich użytkowania oraz, w mniejszym stopniu – prace naukowo-badawcze (badania architektoniczne w komturii joannitów w Grobnikach, dokumentacja konserwatorska dworskiej elektrowni w Kędzierzynie-Koźlu) i projektowe (Fort Fryderyka Wilhelma w Kędzierzynie-Koźlu). Istotną część dotacji przeznaczono na konserwację elementów wyposażenia wnętrz.

Zdecydowanie **największym beneficjentem dotacji gminnych był kościół katolicki**, większość prac dotyczyła bowiem budynków lub wyposażenia wnętrz kościelnych.

* nie badano przyczyn tego stanu rzeczy; być może wśród własności części gmin brak jest obiektów zabytkowych, tj. np. w gminie Zawadzkie

Dotacje te stanowiły na ogół niewielką część ogólnych kosztów przedsięwzięć, na które środki pozyskiwano z wielu różnych źródeł. Do nielicznych wyjątków należą: remont dachu kościoła św. Mikołaja Brzegu, w całości sfinansowany ze środków budżetowych gminy miasto Brzeg oraz remont 5 kościołów i klasztoru w gminie Dobrzeń Wielki, gdzie kwota dotacji stanowiła ponad połowę kosztów całkowitych (w całości dotacje pokryły remont kościoła w Chróścicach, w ponad 90% – założenie instalacji p/poż. w kościele św. Rocha w Dobrzeniu Wielkim).

Wymienione gminy przodują w wysokości dotacji, przekazanych na remonty obiektów zabytkowych: Brzeg – 1 350 000 PLN, Dobrzeń Wielki – 1 090 000 PLN. Wysokość dotacji w pozostałych gminach tylko w jednym wypadku przekroczyła 500 000 PLN (Opole – 627 551).

Łącznie wysokość dotacji gminnych na różne prace remontowe przy obiektach zabytkowych nie będących własnością gmin wyniosła w latach 2007–2008 ponad 4 646 000 PLN.*

Z liczby siedemdziesięciu jeden gmin Opolszczyzny, czterdzieści jeden nie udzieliło w latach 2007–2008 żadnej dotacji na remonty obiektów zabytkowych.

II.II.2. Powiaty

Starostwa Powiatowe mają możliwość udzielania dotacji celowych na remonty obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. W latach 2007–2008 z możliwości tej skorzystało siedem powiatów: brzeski, głubczycki, kędzierzyńsko-kozielski, kluczborski, krapkowicki, nyski i strzelecki. Największej dotacji, w wysokości 102 000 PLN, udzieliło Starostwo Powiatowe w Kędzierzynie-Koźlu.

Łączna kwota dotacji powiatowych nie była wysoka i wyniosła 398 877 PLN.

* wg danych uzyskanych z ankiet kwota ta wyniosła 4 646 544 PLN, jednak gminy Głuchołazy i Kędzierzyn-Koźle nie przedstawiły dokładnej wysokości dotacji

TABELA NR 3: GMINY. PRACE KONSERWATORSKIE I REMONTOWE PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH

GMINA	OBIEKTY STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ GMINY			OBIEKTY INNE		
	obiekt/rodzaj prac	koszt (w PLN)	źródła finansowania	obiekt/rodzaj prac	koszt (w PLN)	dotacja gminy
BABORÓW	Baborów – Rynek: prace brukarskie, nasadzenie drzew	20 000	Bp			
BIAŁA	Biała – bud. ul. AL 6-8: roboty bud., instalacje	1 425 746	EFRR, Bp,			
	Biała – bud. ul. Armii Ludowej 2: remont dachu	195 595	Bg			
	Biała – budynek ul. Rynek 25: remont dachu					
	Biała – budynek ul. 1 Maja 44: remont dachu					
	Biała – budynek ul. Rynek 16: remont dachu					
BIERAWA				Stare Koźle – malowanie wnętrza kościoła par. Stare Koźle – renowacja ołtarza głównego Bierawa – renowacja elewacji kościoła par.	133 352	26 000
BRANICE				Wiechowice – remont dachu kościoła par.	90 621	10 000
BRZEG	Obiekty wpisane do rejestru zabytków: bud. mieszkalno-usług., Brama Odrzańska, figury św. przed kościołem Podwyższenia Krzyża Św., szkoły, przedszkole – ogółem 19 obiektów (bieżące prace konserwatorskie, remonty elewacji i dachów, malowanie);	2 114 509	wspólnoty + Bg 1 431 882	Brzeg – kościół pw. św. Mikołaja – remont dachu	1 350 000	1 350 000
	Obiekty w ewidencji zabytków: budynki mieszkalne, szkoły, lokale komunalne – ogółem 43 obiekty (prace dekarские, instalacyjne, wymiana stolarki, malowanie)	brak dokładnych danych	wspólnoty + Bg 3 266 409			
	Parki w rejestrze zabytków – 5 parków	1 031 660	Bg 1 031 660			
	Cmentarze – 2	52 600	Bg 52 600			
	Zabytkowy układ urbanistyczny: nawierzchnie 3 placów, oświetlenie kościoła św. Mikołaja, modernizacja oświetlenia ulicznego	2 239 348	Bg 2 239 348			
BYCZYNA	Jaśkowice – remont klasztoru	621 000	UW, Bg 321 000	Byczyna: kościół pw. Trójcy Św. Byczyna: kościół pw. św. Mikołaja Miechowa: kościół pw. św. Jacka (polichromie) Roszkowice: kościół św. Antoniego Gołkowice: pałac	553 300	65 000
CHRZAŚTOWICE	Dąbrowice – remont kapliczki Dębie – remont kapliczki	35 392	Bg 12 700	Dębska Kuźnia – drzwi kapliczki	2 400	2 400

	Niwki – remont remizy OSP Dębska Kuźnia – remont studni p/poz.					
CISEK				Przewóz – kościół drewniany: zmiana pokrycia z blachy na gont.	80 000	25 000
DĄBROWA						
DOBRODZIEN	Dobrodzień – most z 1610 r. Dobrodzień – cmentarze, mogiły wojenne	602 395	Bg			
DOBRZEŃ WLK.				Dobrzeń Wlk. – kościół Św. Rocha: instalacja p/poz. Dobrzeń Wlk. – kościół Św. Katarzyny: remont Chróścice – kościół Św. Jadwigi: remont Kup – kościół Św. Jerzego: remont Czarnowąsy – klasztor Czarnowąsy – kościół Św. Norberta: remont	1 965 000	1 090 000
DOMASZOWICE	Domaszowice – Urząd Gminy: remont dachu	151 474,80	Bg	Strzelce – Rzeźby gotyckie; MB z Dzieciątkiem, św. Katarzyna, św. Barbara: konserwacja, restauracja	20 320 (WUOZ)	
GŁOGÓWEK	Głogówek, Rynek – montaż fontanny, remont baszty	151 000	Bg	Głogówek – parafia rzymskokatolicka		50 000
GŁUBCZYCE	Głubczyce – kolumna Maryjna, rz. św. Jan Nepomucen (konserwacja) Grobniki – rz. św. Jan Nepomucen (konserwacja) Głubczyce – ratusz (odbudowa)	348 000 10 971 200	Bg UE, Bg 4 871 200	Lisiećce – remont wieży kościoła Podwyższ. Krzyża Pawica – renowacja ołtarzy kościoła Św. Trójcy Równe – kościół św. Piotra i Pawła, izolacja N. Wieś Głubczycka – kościół MB Królowej Anielskiej, remont elewacji Grobniki – kaplica św. Barbary, rewitalizacja Grobniki – komtura joannitów, bad. architekt. Pomorzowice – kościół św. Jana Ch., ławki Krzyżowice – kościół pw. Naw. NMP, wieża Królówce – kościół św. Wawrzyńca, dach nad apsydą	770 200	231 200
GŁUCHOŁAZY	Głuchołazy – wieża, remont Głuchołazy – bud. usługowo-mieszkalny (9 ob.), remonty elewacji	273 050 972 910	Bg, WUOZ Bg, wspólnoty	Głuchołazy – Kościół św. Wawrzyńca, elewacje Głuchołazy – bud. ul. Andersa 74 Głuchołazy – Kościół św. Michała A., remont dachu	b.d 221 415	b.d. 30 000
GOGOLIN	Kamień Śl. – figura Św. Nepomucena, renowacja	10 000	Bg			
GORZÓW ŚL.						
GRODKÓW				Gałązcyce – kościół par., renowacja Drogi Krzyż. Starowice Dln. – kościół fil., elewacje, odwodnienie Żelazna – kościół par., pokrycie dachowe	170 834	30 000
IZBICKO				Siedlec – kapliczka, renowacja Borycz – kapliczka, renowacja Izbicko – pomnik, krzyż, malowanie	51 000	28 000
JEMIELNICA				Jemielnica – brama i mur klasztorny, renowacja	175 462	49 000

				Jemielnica – organy w kościele, renowacja		
KAMIENNIK	Lipniki, Chociebórz, Szklary – Kamienie graniczne „Granicy Św. Jana” z XIII w	20 500	Bg 5 500, UMWO			
KĘDZIERZYN-KOŹLE	Kędzierzyn-Koźle – remont baszty	62 453	b.d.	Kędzierzyn-Koźle – bud. ul. Piramowicza, kościół św. Mikołaja (renow. witraży), bud. ul. Matejki (stolarzka), bud. adm. (remont), dworska Elektrownia (dokumentacja konserwatorska), Stara Prochownia (różne prace zabezpieczające i remontowe), Fort Fryderyka Wilhelma (dokumentacja projektowa), 2 budynki (elewacje z kolorystyką), kościół św. Katarzyny (renow. witraży)	łącznie kwota: 250 000	b.d.
KIETRZ						
KLUCZBORK	Kluczbork – 3 cmentarze i park miejski (prace różne)	łącznie kwota: 240 614	Bg	Kluczbork – remonty różne przy 17 budynkach mieszk.	łącznie kwota: 902 448	482 627
KOLONOWSKIE						
KOMPRACHCICE						
KORFANTÓW						
KRAPKOWICE	Krapkowice – Baszta, remont attyki i murów	350 000	Bg			
LASOWICE WIELKIE						
LEŚNICA				Raszowa – kościół par., prace konserwatorskie Leśnica – kościół par., renowacja witraży	103 146	30 000
LEWIN BRZESKI	Lewin Brzeski – adaptacja zabytkowego spichlerza na sale gimnastyczną	4 611 732	Bg, FRKF 1 500 000			
LUBRZA						
LUBSZA						
ŁAMBINOWICE						
ŁUBNIANY						
MURÓW	Murów – (krata) Zagwiździe – młotownia (dokumentacja projektowa remontu, bieżące naprawy) Zagwiździe – kapliczka (remont) Nowe Budkowice – kapliczka (remont, kraty) Bukowo – kapliczka (remont)	18 995	Bg	Radomierowice – kościół, wymiana 2 okien	2000	Bg
NAMYSŁÓW	Jastrzębie – kuźnia, remont elewacji i dachu Kowalowice – kapliczka, konserwacja	86 260	Bg 51 700, UMWO	Smogorzów – remont kościoła par. Namysłów – renowacja elew. Kościoła. Św. Franciszka Woskowice M. – kościół fil., pr. konserwatorskie	547 033	67 782

				Przeźwów – kościół, instalacja elektryczna Rychnów – drenaż wokół kościoła Bukowa Śląska – kocioł, wym. drzwi Kamienna – podświetlenie kościoła Ziemielowice – kościół, wym. ławek		
NIEMODLIN	Niemodlin – 15 budynków usługowo-mieszkalny, prace remontowe i konserwacyjne	77 100	Bg			
NYSA	Nysa: P K-P – Twierdza Nysa – rewitalizacja Bastionu św. Jadwigi oraz Fortu Blokhauz Wieża Wrocławska – ekspertyza Wieży Ciśnień – dok. projektowa rewitalizacji Rynek – przygot. konkursu arch Dzwonnica przy kościele św. Jakuba i św. Agnieszki – podświetlenie Fontanna Trytona – renowacja	12 088 342 367 273	Bg 8 069 342 EFRR, BP Bg, MKiDN	Nysa – kościół św. Dominika, elewacje, pr. konserwatorskie przy ołtarzu gł. Złotogłowice – Renowacja witraży św. Jadwigi i św. Jana Chrzciciela Domaszkowice – kościół św. Jerzego, posadzka Wierzbięcice – kościół św. Mikołaja – elewacje	365 259	114 787 Bg
OLESNO	budynek UG Olesno – kolumna Maryjna	222 000	Bg			
OLSZANKA				Pogorzela – kościół par. , konserwacja epitafiów i ołtarza Jankowice Wlk. – kościół par., konserwacja płyt nagr.; Michałów – kościół, ośw. zewn.	63 514 4 872	WUOZ Bg
OPOLE	Opole: 4 Kapliczki, 2 Baszty, Stolarka okienna, Brama Wrocławska, Mury, płyty pamiątkowe, oświetlenie, Alegoria Smutek	1 426 883	Bg	Opole: kamienica ul. Szpitalna, (elewacje), kościół MBB (wieża, elewacje), mur cmentarza (remont), katedra (wieża), ogrodzenie ul. Sempołowskiej (remont)	łącna kwota: 1 537 136	łącna kwota: 627 551
OTMUCHÓW	Otmuchów – zamek biskupów wrocławskich, wymiana pokrycia dachowego	1 265 282	Bg, MKiDN 800 000			
OZIMEK						
PACZKÓW	Paczków – Wieża ratusza (remont górnej cz.) Paczków – budynek UM, remont dachu	419 566	Bg 118 943	Paczków – kościół św. Jana Ew., remont organów Gościce – kościół, remont dachu	294 108	40 825
PAKOŚLAWICE				Prusinowice – ołtarz kościoła par., konserwacja	50 560	WUOZ
PAWŁOWICZKI						
POKÓJ						
POLSKA CEREKIEW	Zakrzów – pałac (elewacje, otoczenie, dach)	319 984	Bg			
POPIELÓW	Popielów – bud. Gm.OPS (dach, stolarka, in.) Popielów – bud. Szkoły (otoczenie) St. Siołkowice – bud. ul. Michała (instalacje)	804 000	Bg 140 000, MEN	St. Siołkowice – 2 kapliczki	16 000	Fund. Rozwoju Wsi i in.
PRASZKA	Praszka – synagoga, ob. DK (remont)	184 067	Fundacja			

			EkoFundusz			
PRÓSZKÓW						
PRUDNIK	Prudnik – Cmentarz Komunalny (alejki) Prudnik – Wieża Bramy D. (remont kap.) Prudnik – park miejski (rewitalizacja)	480 013	Bg, WFOŚ			
RADŁÓW						
REŃSKA WIEŚ	Dębowa – rzeźba św. Jana Nepomucena (prze- niesienie, konserwacja)	13 000	Bg			
RUDNIKI				Jaworzno – kościół, prace konserwatorskie Żytniów – kościół, prace konserwatorskie	784 000	
SKARBIMIERZ				Zwanowice – kościół, wym. pokrycia dach. Łukowice Brzes. – kościół, pr. dekarские Brzezina – kościół, izolacja, odwodnienie Małujowice – kościół, otoczenie	274 000	91 000
SKOROSZYCE						
STRZELCE OPOLSKIE	Strzelce Op. – ratusz, elewacje Strzelce Op. – park miejski, rewitalizacja	2 071 365	Bg, WFOŚ	Płużnica Wielka – kościół par., remont Strzelce Op. – kościół par., remont	130 000	100 000
STRZELECZKI	Moszna – rzeźby gladiatorów, renowacja	132 000	Bg, inne	Pisarzowice – kościół, dach	b.d.	15 000
ŚWIERCZÓW						
TARNÓW OPOLSKI						
TUŁOWICE						
TURAWA				Zakrzów Turawski – kościół drewniany, konserwacja Bierdzany – kościół drewniany, konserwacja	7 500	Bg
UJAZD				Olszowa – kościół fil., zakup materiałów bud.	189 110	48 000
WALCE	Stradunia – kapliczki , pr. bud.-stolarskie Dobieszowice – kapliczka, pr. bud.-dekarские Zabierzów – kaplica-dzwonnica, pr. bud.-stol.	b.d. 22 600	parafia, Bp Bg			
WILKÓW				Wilków – kościół par., renowacja rz. Chrystus na Górze Oliwnej	22 700	6 000
WOŁCZYN						
ZAWADZKIE	gmina nie jest właścicielem ob. zabytkowych					
ZDZIESZOWICE				Żyrowa – kościół fil., konserwacja dwóch obrazów	22 223	22 000
ZĘBOWICE						

Źródło danych: ankiety gminne

b.d. – brak danych

Bg – budżet gminy

Bp – budżet powiatu

BP – budżet państwa puste pole – brak danych

TABELA NR 4: POWIATY. PRACE KONSERWATORSKIE I REMONTOWE PRZY OBIEKTACH ZABYTKOWYCH

POWIAT	OBIEKTY STANOWIĄCE WŁASNOŚĆ POWIATU				OBIEKTY NIE BĘDĄCE WŁASNOŚCIĄ POWIATU		
	liczba ogółem	obiekt/rodzaj prac	koszt (w PLN)	źródła finansowania	obiekt/rodzaj prac	koszt (w PLN)	dotacja powiatu
BRZESKI	18	2008: Brzeg – II LO (termomoderniz.), Zesp. Szk. Bud. (stolarka), Muz. Piastów Śl. (elewacja); Zesp. Szkół; Jędrzejów – DPS (pr. adaptac.) 2007: Brzeg – Zespół Szkół Budowlanych (remont dachu), Zespół Szkół Zawodowych (remont dachu i wnętrz), Muz. Piastów Śl. (pr. adaptacyjne), I LO (wzmocnienie ścian); Jędrzejów – DPS (remont wnętrz)	636 220 3 195 751	Bp, Tow. Ubezp., UW, Muz. Piastów Śl. Bp, PFOŚ, BP, MKiDN, UW	Brzeg – kościół św. Mikołaja (remont dachu)	1 467 364	10 200
GLUBCZYCKI	3				Opawica – konserwacja ołtarzyka chrzcielnicy; Wiechowice – remont dachu kościoła; Królowe – remont dachu prezbiterium kościoła; Głubczyce – zabezpieczenia antywłamaniowe w klasztorze	178 503	36 000
KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI	3				Góra Św. Anny – kapliczki (pr. restauratorskie); Kędzierzyn-Koźle – kpl św. Antoniego (restauracja), kościół par. (konserwacja prospektu organowego)	423 032	102 000
KLUCZBORSKI	14	Kluczbork – Zespół Szkół (d. Gimnazjum Królewskie)	1 686 162	Bp, UMWO	Miechowa – kościół św. Jacka (zabezp. antywłamaniowe, konserwacja polichromii); Byczyna – kościół św. Trójcy (elewacje), kościół św. Mikołaja (cz. Remont dachu); Roszkowice – kościół św. Antoniego (izol. pion.)	b.d 493 744	5 000 20 000
KRAPKOWICKI	1				Góra Św. Anny – kaplice Św. Józefa, Płaczących Niewiast, WNMP i Potok Cedron (rest.); Dobieszowice – kapliczka (rest.); Krapkowice-Otmęt – kościół WNMP (renow. wnętrza); Pisarzowice – kościół św. Mich. A. (remont dachu); Krapkowice – kościół św. Mikołaja (renowacja organów)	446 382	91 000
NAMYSŁOWSKI	2	Namysłów – kompleks SP – ZOZ, (budowa drogi wewnętrznej w kompleksie zabytkowym)	16 000	Sp. EKOWOD			
NYSKI	4	Nysa – muzeum (pr. ogólnoremontowe); Carolinum (pr. ogólnoremontowe);	156 812	Bp, dochody wł., sponsorzy	Nysa – kościół cmentarny (elewacje); Prusinowice – kościół par. (wymiana witraży); Złotogłowice – kościół par. (renowacja ołtarza i baldachimu am-	318 240	45 000

					bony); Polski Świętów – kościół par. (renowacja ołtarza)		
OLESKI	9	Olesno – bud. d. Starostwa (elewacje, stolarka); Zesp. Szkół, d. Królewskie Seminarium (pr. budowlane); Bud. PUP, d. urząd finans. (stolarka), Zesp. Szkół Ponadgim. (termomoderniz.); bud. d. szpitala (adaptacja poddasza); Radawie – DPS, d. pałac (adaptacja poddasza)	1 345 426 (b.d. – PUP)	Bp, Bg			
OPOLSKI	5	Tułowice – Zesp Szkół, d. zespół pał. (pr. bud., remontowe, inst., otoczenie); Prószków – Zesp Szkół (arboretum), DPS, d. zesp. pałac. (termomoder., dach. rem. wewn. park i otoczenie); Turawa – dom dziecka, d. pałac (rem. wewn.); Chmielowice – dom dziecka, d. pałac (park);	2 524 760	Bp, PFOŚiGW, UMWO,			
PRUDNICKI	0						
STRZELECKI	0				Ujazd – kościół par. św. Andrzeja (konserwacja ołtarza gł.); Jemielnica – Kościół par. (konserwacja prospektu organowego); Olszowa – kościół MB Śnieżnej (impregnacja, naprawa dachu); Kielcza – kościół św. Bartłomieja (konserwacja wyposażenia); Sucha – kościół św. Bartłomieja (remont dachu); G. Św. Anny – klasztor franciszkanów (konserwacja zabytków sakralnych wraz z zespołem kaplic kalwaryjskich; restauracja kaplicy kalwaryjskiej WNMP);	1 170 174	89 677

Źródło danych: ankiety powiatowe

Bg – budżet gminy
 Bp – budżet powiatu
 BP – budżet państwa
 MKiDN – Ministerstwo Kultury i dziedzictwa Narodowego
 UW – Urząd Wojewódzki
 UMWO – Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
 WFOŚ – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
 PFOŚiGW – Państwowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 PUP – Powiatowy Urząd Pracy
 DPS – Dom Pomocy Społecznej
 puste pole – brak danych

II.III. FINANSOWANIE PRAC REMONTOWYCH I KONSERWATORSKICH PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

II.III.1. Prace remontowe i konserwatorskie w obiektach zabytkowych stanowiących własność Województwa Opolskiego

Województwo opolskie posiada tytuł prawny do 17 obiektów zabytkowych, z których 7 znajduje się w granicach miasta Opole, pozostałe zaś rozmieszczone są na terenie całego województwa. W latach 2007–2008 w ośmiu obiektach przeprowadzono prace remontowe, renowacyjne i rewitalizacje o różnym zakresie, na łączną kwotę: **14 651 808 PLN**, z czego **6 565 636 PLN** stanowiły środki Samorządu Województwa Opolskiego a **301 709 PLN** własne środki instytucji zarządzających obiektami. Pozostała część, to dotacje z innych źródeł (Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i MKiDN), w wysokości **1 876 429 PLN** i dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w wysokości **5 908 034 PLN**.

W kolejnych latach proporcje wydatków kształtowały się następująco:

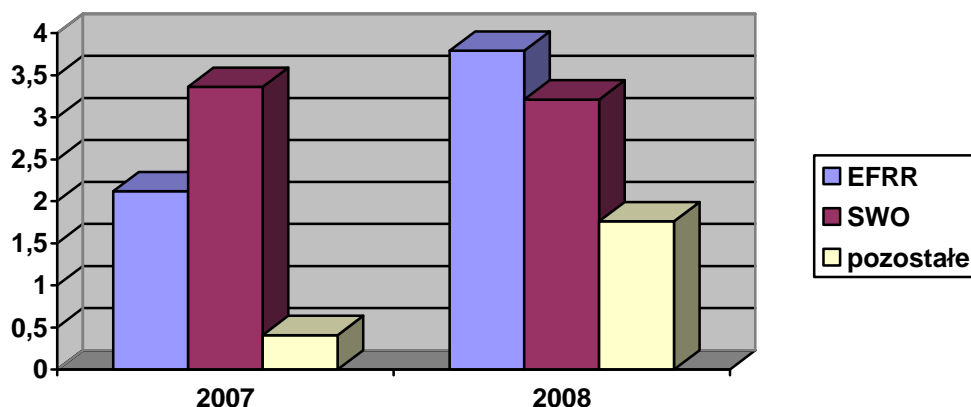
2007 r.:	EFRR:	2 121 512
	wkład własny SWO:	3 355 432
	środki własne placówek:	57 015
	pozostałe	357 879

Co dało łączną kwotę wydanych na remonty środków w wysokości **5 891 838 PLN**

2008 r.:	EFRR:	3 786 522
	wkład własny SWO:	3 210 204
	środki własne placówek:	244 694
	pozostałe:	1 518 550

Co dało łączną kwotę wydanych na remonty środków w wysokości **8 759 970 PLN**

Koszty finansowania remontów obiektów zabytkowych należących do Województwa Opolskiego w latach 2007-2008 w mln PLN.

ZESTAWIENIE PRAC REMONTOWYCH WYKONANYCH W LATACH 2007–2008 W OBIEKTACH
POZOSTAJĄCYCH W POSIADANIU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Rodzaj prac	Koszt całkowity	Źródła finansowania w PLN	Rok
MOSZNA 2007						
1.	Moszna	Zamek	Remont połaci dachowej	49 668	budżet SWO 49 668	2007
2.	Moszna	Zamek	Remont łazienek	4 050	środki własne CTN Moszna 4 050	2007
3.	Moszna	Zamek	Remont i malowanie pomieszczeń	21 035	środki własne CTN Moszna 21 035	2007
MOSZNA 2008						
1.	Moszna	Zamek	Remont oranżerii	1 311 923	w tym: 695 067 budżet SWO 614 500 dotacja WFOŚiGW Opole 2 356 środki własne CTN Moszna	2008
2.	Moszna	Zamek	Konserwacja holu i korytarza I p., klatki schodowej z parteru do II p. oraz 8 pokoi, 4 łazienek i pomieszczeń hydroterapii	39 144	środki własne CTN Moszna 39 144	2008
3.	Moszna	Zamek	3 krotny remont poszycia dachowego	19 995	środki własne CTN Moszna 19 995, w tym częściowa refund. w ramach ubezpieczenia majątkowego.	2008
4.	Moszna	Zamek	Naprawa instalacji odgromowej i uziomów.	15 733	środki własne CTN Moszna 15 733	2008
5.	Moszna	Zamek	Wymiana 2 okien metalowych (aluminium)	20 740	środki własne CTN Moszna 20 740	2008
6.	Moszna	Zamek	Renowacja dendrologiczna 7 zabytkowych drzew – pomników przyrody w parku	8 888	środki własne CTN Moszna 8 888	2008
7.	Moszna	Zamek	Czyszczenie 1,2 ha terenów zielonych z kilkuletnich samosiejek	zakres własny	CTN Moszna zakres własny	2008
BRANICE 2007						
1.	Branice	Altana drewniana okrągła	Renowacja altany drewnianej	17 800	środki własne Szpitala w Branicach 17 800	2007

BRZEG 2008						
1.	Brzeg	Budynek Zesp. Szkół	Wymiana stolarki okiennej	25 000	budżet SWO 25 000	2008
PRUDNIK 2007						
1.	Prudnik	Budynek Zespołu Szkół	Remont ogrodzenia posesji szkoły	52 819	budżet SWO 52 819	2007
PRUDNIK 2008						
1.	Prudnik	Budynek Zespołu Szkół	Odwodnienie części budynku i wymiana kanalizacji deszczowej	18 661	budżet SWO 18 661	2008
2.	Prudnik	Budynek Zespołu Szkół	Prace konserwatorskie stolarki drzwiowej na klatce schodowej	33 792	budżet SWO 33 792	2008
ROGÓW OPOLSKI 2008						
1.	Rogów Op.	Park	Remont muru oporowego w parku	381 753	Dotacja SWO 381 753	2008
2.	Rogów Op.	Park	Rewaloryzacja parku - prace porządkowe i zabezpieczające (wycinka suchych drzew, nowe nasadzenia, zabiegi pielęgnacyjno-sanitarne, renowacja trawników i alejek spacerowych)	585 950	WFOŚ 511 700 Dotacja SWO 36 192 środki własne WBP 38 058	2008
3.	Rogów Op.	Park	Remont alejki parkowej – odwodnienie terenu	17 520	środki własne WBP 17 520	2008
4.	Rogów Op.	Zamek	Remont dachu (kominy, rury spustowe, rynny)	28 860	środki własne WBP 28 860	2008
MUZEUM ŚLĄSKA OPOLSKIEGO 2007						
1.	Opole	Muzeum Śląska Opolskiego Mały Rynek 7, Wojciecha 9-13	Rozbudowa i remont muzeum. Ogółem w latach 2006-2008 wydatkowano kwotę 30 017 355, w tym dobudowa nowego budynku (projekt „Mons Universitatis”)	5 552 323	budżet SWO 3 072 932 MKiDN 357 879 ZPORR 2 121 512	2007
2.	Opole	Muzeum Śląska Opolskiego Mały Rynek 7, Wojciecha 9-13	j.w	6 198 611	budżet SWO 2 019 739 MKiDN 392 350 ZPORR 3 786 522	2008
MUZEUM WSI OPOLSKIEJ 2007						
1.	Opole	Muzeum Wsi Opolskiej	Prace, remontowe, konserwatorskie, renowacyjne przy obiektach: rekonstrukcja pieca, wymiana dachu, opracowanie dokumentacji projektowej	14 130	środki własne 14 130	2007

<i>MUZEUM WSI OPOLSKIEJ 2008</i>						
1.	Opole	Muzeum Wsi Opolskiej	jw.	53 400	środki własne 53 400	2008
<i>CENTRALNE MUZEUM JEŃCÓW WOJENNYCH W ŁAMBINOWICACH- OPOLU 2007</i>						
1.	Opole	Centralne Muzeum Jeńców Wojennych – budynek w Łambinowicach	Wymiana pokrycia dachowego	180 013	budżet SWO 180 013	2007

Źródło UMWO

II.III.2. Obiekty zabytkowe we władaniu Zarządu Województwa Opolskiego wpisane do rejestru zabytków

1. Zespół Szpitalny w Branicach

Samodzielny Wojewódzki Szpital dla nerwowo i Psychicznie Chorych w Branicach

Zacznem dla powstania zespołu szpitalnego w Branicach była działalność ks. Józefa Nathana i jego inicjatywa sprowadzenia do Branic Sióstr Marianek z Raciborza. Mały klasztor powstał w 1898 r., a siostry rozpoczęły pracę z chorymi mieszkającymi w Branicach i okolicy. W latach 1900-02 na terenie klasztornym wzniesiono dwa budynki, z przeznaczeniem dla ówczesnych pensjonariuszy: dzieci osieroconych i zaniedbanych oraz dla kobiet. W kolejnych latach (1905-07, 1909, 1913-15, 1927) stawiano nowe obiekty: pawilony dla kobiet, mężczyzn, dzieci, zabudowania gospodarcze i warsztatowe. W l. 1929-32 wzniesiono kościół, wzorowany na starożytnych bazylikach chrześcijańskich, a w 1932-34 – budynek do prowadzenia badań naukowych z zakresu anatomopatologii (ob. budynek administracji szpitala). Zespół mocno ucierpiał w czasie II wojny światowej, część pawilonów uległa całkowitemu zniszczeniu. Po wojnie odbudowano większość obiektów, ale nie wszystkie i bez specjalnej dbałości o substancję zabytkową.

W latach 80-tych i 90-tych XX w. nastąpiły niekorzystne podziały własnościowe, teren zespołu i budynki rozparcelowano między różnych właścicieli. Skutkiem jest chaos kompozycyjny i nieuzasadnione pod względem kompozycyjnym podziały terenu, co nie sprzyja kompleksowym jednolitym działaniom konserwatorskim.

Poszczególne budynki powstawały w różnych okresach – od przełomu XIX/XX po lata 30-te XX w. i prezentują znaczne zróżnicowanie stylowe – od eklektycznych, przez secesyjne, po modernistyczne i bezstylowe. Znajdują się również w różnym stanie technicznym, na ogół niezadowolającym lub złym. Wyjątkiem jest dobrze utrzymany budynek kościoła.

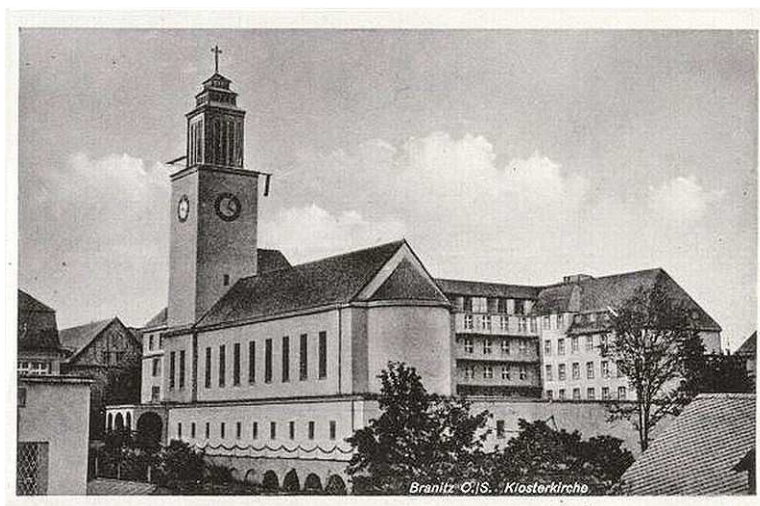
W trakcie opracowywania są projekty modernizacji wszystkich budynków, m.in. pod względem przystosowania ich na potrzeby osób niepełnosprawnych

Prace przeprowadzone w latach 2007–2008:

- instalacja zewnętrznej windy w budynku głównym (przystosowanie obiektu dla niepełnosprawnych);
- renowacja altan ogrodowych (środki własne i Caritas)

Wnioski. Konieczne są następujące działania: opracowanie kompleksowej koncepcji renowacji obiektu z wytycznymi konserwatorskimi, przywracającej ład kompozycyjny, remonty budynków, z zachowaniem charakterystycznych cech, zakaz wyburzeń obiektów historycznych, modernizacje wnętrz budynków i dostosowanie ich do potrzeb pacjentów.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1. Zdjęcie archiwalne, l. 30/40 XX w. (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
2. Jeden z budynków zespołu, maj 2009
3. Jeden z budynków zespołu, maj 2009
4. Altana ogrodowa po renowacji, maj 2009
5. Altana ogrodowa po renowacji, maj 2009
6. Wnętrze kościoła, maj 2009

2. Budynek dawnego Szpitala w Brzegu, ob. Zespół Szkół

Medyczne Studium Zawodowe oraz Szkoła Policealna dla Dorosłych w Brzegu

Dawny Szpital Miejski, po wzniesieniu nowego dużego zespołu szpitalnego, który skupił trzy starsze obiekty (szpitale ewangelicki, katolicki i miejski), został przekształcony w dom starców. W czasie wojny służył jako lazaret.

W 1994 r., na bazie mającego 33-letnią tradycję Liceum Medycznego im. Hanny Chrzanowskiej, powstał dzisiejszy zespół szkół medycznych, który znalazł siedzibę w odremontowanym budynku starego szpitala

Budowla eklektyczna o cechach neorenesansowych, wzniesiona zapewne w końcu XIX w.

Stan elewacji zły – łuszczy się farba elewacyjna, odpadają tynki zewnętrzne, łącznie z elementami eklektycznego wystroju (wspornik konsolowy gzymsu głównego), stanowiąc zagrożenie dla osób przebywających w pobliżu; zastosowano tylko prowizoryczne zabezpieczenie w postaci taśm, zagrządzających przejście pod elementami stanowiącymi zagrożenie).

W latach 2007–2008 wykonano projekt remontu elewacji, niezbędnego do poprawy stanu budynku, jednak do tej pory brak było funduszy na jego przeprowadzenie.

1.

2.

1. Dawny Szpital w Brzegu – fasada, kwiecień 2009
2. Dawny Szpital w Brzegu – elewacja tylna, kwiecień 2009

3. Dawny „Dom Polski”, ob. Muzeum Czynu Powstańczego

Muzeum Czynu Powstańczego na Górze Św. Anny

Nazwa pochodzi z roku 1936, kiedy to Bank Słowiański w Berlinie zakupił dziewiętnastowieczną karczmę wraz z gruntem uprawnym dla potrzeb I Dzielnicy Związku Polaków w Niemczech. Do roku 1939 organizowane były w nim obozy harcerskie i kolonie zuchowe, zjazdy i spotkania polskich organizacji z terenu Śląska Opolskiego oraz kursy dla młodych rolników. Podczas II Wojny Światowej mieściła się w nim komendantura pobliskiego obozu pracy dla Żydów.

Po wojnie budynek stał się własnością Skarbu Państwa. W latach 1977-1980, po kapitalnym remoncie i rozbudowie, przekazany został Muzeum Śląska Opolskiego.

Budynek został rozbudowany i całkowicie przekształcony i zmodernizowany we wnętrzach (rotund z główną salą panoramy).

Stan techniczny obiektu dobry, odnowienia wymaga klatka schodowa w starej części budynku

Prace przeprowadzone w latach 2007–08: docieplenie i malowanie elewacji

1.

2.

1. Dom Polski – Muzeum Czynu Powstańczego, maj 2009
2. Ekspozycja, maj 2009

4. Chałupa w Kielczy

Oddział Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu - Bierkowicach

Najstarszy budynek na terenie gminy Zawadzkie. Konstrukcja zrębowa z naczółkowym dachem gontowym. Budowa chałupy związana jest z działalnością księdza Franciszka Heisiga, mieszkającego w Kielczy w latach 1786–1840. Ksiądz wzniósł chałupę za własne pieniądze, niedaleko kościoła w Kielczy. Służyła ona jako szpital dla ubogich. Zakupiona w l. 80-tych XX w.

W części wewnątrz urządzono stałą ekspozycję etnograficzną. Pozostałe pomieszczenia służą jako wiejski dom kultury i biblioteka.

Potrzeby: remont podłogi, modernizacja ogrzewania, zagospodarowanie terenu wokół chaty.

Stan dobry, wymaga dokończenia remontu.

Prace przeprowadzone w latach 2007–2008: remont kapitalny 2008 (proj. remontu PP PKZ Wrocław)

1.

2.

1. Chałupa w Kielczy, maj 2009
2. Fragment wnętrza, maj 2009

5. Zespół Zamkowo - Parkowy w Korfantowie

Opolskie Centrum Rehabilitacji

Zamek wzniesiony w 1616 r. Początkowo siedziba Piastów śląskich. Od pocz. XIX w. w rękach rodu von Burghaus. Przebudowywany dwukrotnie: w XVIII i w 2 połowie wieku XIX. Przebudowa z pocz. XIX w. nadała obiektowi charakter neobarokowy (zmiana naczółków i obramień okiennych, zmiana formy dachów, dodanie facjat, zagospodarowanie strychu na pomieszczenia mieszkalne). Założony na rzucie podkowy o trzech skrzydłach zamykających czworoboczny dziedziniec wewnętrzny, otwarty od zachodu. Od wschodu układ zamyka dziedziniec zamkowy, z budynkiem bramnym i oficynami.

Stan: pierwotna kompozycja zatarta przez liczne przybudówki, dobudówki, nowe obiekty, które zaburzyły osie kompozycyjne. Efektem jest panujący obecnie chaos kompozycyjny, który pogłębia fakt rozparcelowania zespołu między kilku właścicieli, co uniemożliwia podejmowanie kompleksowych działań. Do szpitala należą 3 budynki: pałac, budynek bramny, współczesny bud. administracyjny, oficyna została wyłączona ze szpitala (obecnie bud. mieszkalny wielorodzinny z mieszkaniami własnościowymi). Bryła pałacu zniekształcona przez dodanie na piętrze galerii, prowadzącej do nowego pawilonu.

W latach 2007–2008 wykonano: projekt termomodernizacji, projekt renowacji portalu, projekt remontu dachu budynku bramnego.

Prowadzono również drobne naprawy i remonty bieżące oraz wymieniono część stolarki okiennej (stolarka niejednorodna).

1.

2.

3.

4.

1. Pałac, litografia A. Dunckera, ok. 1900
2. Pałac, elewacje tylne, kwiecień 2009
3. Pałac, fasada, kwiecień 2009
4. Oficyna bramna, kwiecień 2009

6. Budynek Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych zlokalizowany na terenie dawnego obozu jenieckiego

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach – Opolu

Budynek wzniesiony w okresie międzywojennym, zburzony w czasie ostatniej wojny, odbudowany w l. 60-tych XX w., z dodatkowym piętrem i płaskim dachem. Ponownie przebudowany w l. 90-tych (powrót do starej formy dachu).

Muzeum w Łambinowicach powstało w 1964 r. Jego zadaniem jest dokumentowanie i badanie historii obozów jenieckich istniejących na tym obszarze w czasie wojny prusko-francuskiej (1870 – 1871) oraz w czasie I i II wojny światowej.

Stan dobry.

Budynek Muzeum, kwiecień 2009

7. Zespół Pałacowo-Parkowy w Mosznej

Centrum Terapii Nerwic Moszna – Zamek

Pierwotny pałac, część środkowa dzisiejszego zamku, powstała ok. 1723 r. z inicjatywy Georga Wilhelma von Reisewitz. W 1866 r. posiadłość przechodzi w ręce Thiele-Wincklerów. Franz Hubert v. Thiele-Winckler jest twórcą dzisiejszego zamku, który powstał po pożarze z 1896 r., wskutek którego spłonęła część starego pałacu. Do roku 1900 powstało skrzydło boczne (wschodnie) w stylu neogotyckim wraz z oranżerią. W latach 1912 - 1914 dobudowane zostało skrzydło zachodnie, neorenesansowe. Powstała budowla eklektyczna, o bogatym wystroju zewnętrznym i wewnętrznym i nagromadzeniu ornamentyki reprezentującej różne style historyczne. W 1972 r. pałac stał się siedzibą sanatorium, później Wojewódzkiego Ośrodka Profilaktyczno Sanatoryjnego a od 1996 r. jest Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Centrum Terapii Nerwic.

Prace przeprowadzone w latach 2007–1008: 2007 – ok. 150-200 tys. przeznaczono na remonty bieżące; remont oranżerii z 1900 r., zakończony w grudniu 2008 (dofinansowanie UMWO i WFOŚ; koszt całkowity – 1 600 000 PLN).

Obecnie rozpoczęto remont dachów, na podstawie projektów z 2005 r., niezrealizowanych wcześniej z powodu braku środków.

Uwagi: dysonans estetyczny stanowi niewłaściwie pomalowany podcień wejścia głównego; na osi kompozycyjnej założenia, w eksponowanym miejscu przy tarasie ogrodowym raz mocno zniszczona grupa rzeźbiarska.

1.

2

3.

4.

5.

1. Zamek w Mosznej, maj 2009
2. Zamek w Mosznej, elewacja ogrodowa, maj 2009
3. Uszkodzona rzeźba ogrodowa, maj 2009
4. Wnętrze oranżerii po remoncie, maj 2009
5. Sala jadalna, maj 2009
6. Zdjęcie archiwalne – salon hrabiego (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)

8. Dawne Gimnazjum dla Dziewcząt, ob. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu ul. T. Kościuszki 14

Budynek wzniesiony w koń. XIX w., licowany cegłą okładzinówką, z detalem ceramicznym, w dekoracji elewacji użyto również cegły glazurowanej.

Po II wojnie światowej w budynku umieszczono, powołaną do życia w 1951 r., Wojewódzką Bibliotekę Pedagogiczną.

W latach 2005–07 budynek poddano **remontowi kapitalnemu**, który objął: prace elewacyjne (oczyszczenie i renowacja elewacji, połączone z konserwacją detalu ceramicznego i tynkowego), remont dachu (naprawa i konserwacja więźby dachowej, wymiana pokrycia dachowego), renowację stolarki okiennej i drzwiowej wewnętrznej i zewnętrznej, prace instalacyjne oraz odnowienie wnętrza.

1.

2.

3.

1. Budynek Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej
2. Element dekoracyjny elewacji
3. Gimnazjum żeńskie, zdjęcie archiwalne
(źródło: www.wroclaw.hydral.com.pl)

9. Budynek administracyjny Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach–Opolu w Opolu

Centralne Muzeum jeńców Wojennych, Opole ul. Minorytów 3

Budynek całkowicie zmodernizowany we wnętrzach i na zewnątrz. W 2006 r. zakończono remont kapitalny (dach, ocieplenie ścian, elewacje). Na lata 2009-10 zaplanowany jest remont oszklonej galerii.

Budynek CMJW, maj 2009

10. Dawne kolegium jezuickie, ob. Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu

Opole ul. Mały Rynek 7

Barokowy budynek kolegium jezuickiego powstał w końcu XVII w., w wyniku przebudowy i połączenia dwóch kamienic. Na fasadzie budynku widnieją kartusze herbowe Jana Krzysztofa Prószkowskiego i jego małżonki. Prószkowscy byli właścicielami jednego z dwóch domów, które złożyły się na obecną budowlę. W XVII w. przekazali swój budynek jezuitom.

W 1773 r., po sekularyzacji majątku zakonnego, budynek przejęła administracja pruska. Spełniał on różne funkcje, m.in. od roku 1816 do 1832 mieściła się w nim część biur rejencji opolskiej. Później służył jako szpital miejski, a od roku 1932 mieściło się w nim muzeum i biblioteka. Od roku 1946 nadal służy celom muzealnym.

Obiekt wyremontowany został w latach 2007–2008, dzięki projektowi „Mons Universitatis”, współfinansowanemu przez Unię Europejską.

1.

2.

3.

4.

1. Muzeum Miejskie ok. 1940 (źródło: www.wroclaw.hydral.com.pl)
2. Muzeum po remoncie, 2009 (źródło: www.wroclaw.hydral.com.pl)
3. Hol muzeum, maj 2009
4. Sala dawnej Apteki

11. Kamienica czynszowa, ob. Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu

Opole ul. Św. Wojciecha 13

W 1980 roku muzeum otrzymało klasycystyczną kamienicę z 1818 r. przy ul. Św. Wojciecha 13, która sąsiaduje z budynkiem dawnego kolegium jezuickiego. W 2008 r. zakończył się kompleksowy remont budynków muzealnych, który przeprowadzono dzięki programowi „Mons Universitatis”, współfinansowanemu przez Unię Europejską. Efektem remontu było urządzenie w kamienicy unikatowego skansenu miejskiego, z odtworzonymi mieszkaniami mieszczańskimi z różnych epok.

1.

2.

1. Kamienica – Muzeum po remoncie, maj 2009
2. Fragment ekspozycji, maj 2009

12. Budynek mieszkalny, ob. Galeria Muzeum Śląska Opolskiego

Opole ul. Ozimska 10 Opole

Niewielki, jednokondygnacyjny budynek przy ul. Ozimskiej został przekazany Muzeum Śląska Opolskiego pod koniec XX w. Muzeum otrzymało budynek, który po przekształceniu wnętrza, przystosowaniu go do funkcji wystawienniczych i po ogólnym remoncie, od 1999 r. mieści Galerię Muzeum Śląska Opolskiego. W budynku organizowane są wystawy czasowe.

Stan techniczny obiektu dobry.

1.

2.

1. Budynek wystawienniczy, maj 2009
2. Elewacja tylna, maj 2009

13. Park Etnograficzny Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu

Opole, ul. Wrocławska 174

Koncepcja muzeum powstała w 1955 r. Podjęto wtedy badania naukowe, które doprowadziły do opracowania listy ponad 20 obiektów zabytkowych, wytypowanych do przeniesienia na teren przyszłego skansenu. Na przyznanym 10-hektarowym, powojkowym terenie we wsi Bierkowice zgrupowano zagrody reprezentatywne dla poszczególnych warstw społeczno-ekonomicznych, z podziałem na subregiony Opolszczyzny. Otwarcie muzeum dla zwiedzających nastąpiło 23 września 1970 r.

1.

2.

3.

- 1. Zespół chat, maj 2009
- 2. Wnętrze kościoła z Gręboszowa, maj 2009
- 3. Młyn wodny z Siołkowic, maj 2009

14. Willa, dawniej Loża Masońska, ob. Budynek Administracyjny Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smołki w Opolu, ul. Piastowska 20

Dawna siedziba opolskiej loży masońskiej o nazwie Psyche. Budynek w typie neorenesansowej willi, wzniesiony w koń. XIX w. Elewacje pozbawione, dawniej bogatej, zdobiącej je ornamentyki roślinnej. We wnętrzach willa przekształcona i zmodernizowana.

W l. 2007-08 prowadzono w budynku tylko drobne remonty, m.in. uszczelnienie pokrycia dachowego i naprawy oraz odnowienie wnętrz niektórych pomieszczeń (malowanie).

Stan dobry; budynek utracił oryginalny wystrój zewnętrzny.

1.

2.

1. Loża Psyche ok. 1930; zdjęcie archiw. (źródło: www.wroclaw.hydral.com.pl)
2. Willa, maj 2009

15. Willa fabrykancka, ob. Zespół Szkół im. J. Korczaka w Prudniku

Prudnik ul. Piastowska 26

Rozwój Prudnika w XIX w., miasto zawdzięcza w dużym stopniu Samuelowi Frenklowi, który założył tu w 1855 r. fabrykę włókienniczą. Wraz z fabryką powstały liczne budynki mieszkalne i użyteczności publicznej, m. in. łaźnia miejska, szpital a także wille rodziny Frenklów, będące dziś ozdobą miasta. Jedną z nich jest dzisiejsza siedziba Zespołu Szkół przy ul. Piastowskiej. Fabrykant wybudował ją w 1873 r. w stylu neorenesansowym. Zachował się bogaty wystrój zewnętrzny i wewnętrzny willi, ze sztukateriami, boazeriami i bogatą stolarszczyzną.

Remonty przeprowadzone w latach 2007–2008:

2007 – dokończenie remontu kotłowni; remont ogrodzenia i bramy

2008 – prace konserwatorskie we wnętrzach (drzwi z oszkleniem, koszt 33 000 PLN)

Stan techniczny budynku dobry.

1.

2.

3.

4.

5.

1. Willa ok. 1900 (źródło: www.wroclaw.hydra1.com.pl)
2. Willa, kwiecień 2009
3. Willa, kwiecień 2009
4. Hol.
5. Główna klatka schodowa.

16. Zespół Zamkowo - Parkowy w Rogowie Opolskim

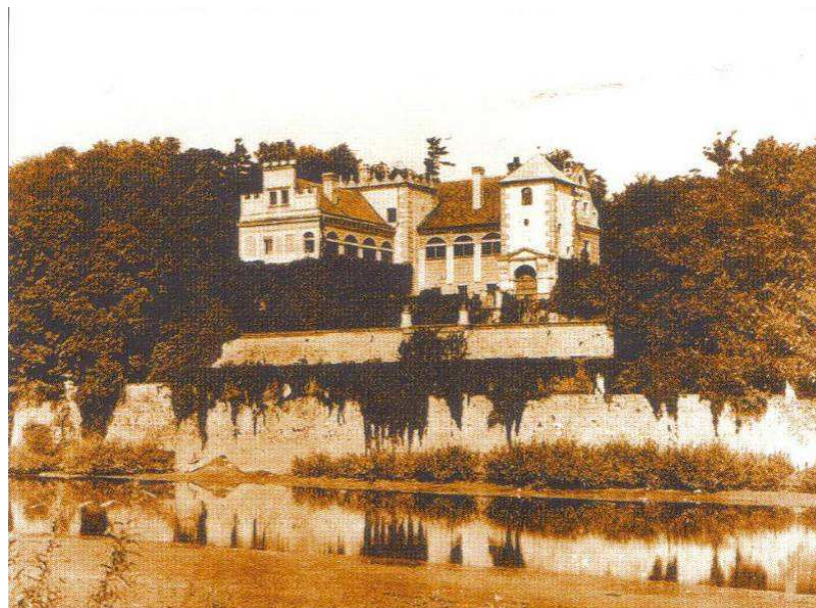
Oddział Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. E. Smółki w Opolu

Zamek w Rogowie Opolskim wzniesiono prawdopodobnie ok.1600 r., był wielokrotnie przebudowywany. Od drugiej połowy XVIII w. w posiadaniu rodziny von Haugwitz. Powiększony o skrzydło północne w 1 połowie XIX w. Późnorenansowy ze skrzydłem klasycystycznym.

W 2 poł. XVIII w. rogowskie dobra przejął Karol Wilhelm von Haugwitz. W rękach tego rodu pozostawały one do 1945 r. Po II wojnie światowej zamek i dobra dworskie zostały upaństwowione. Obecnie w zamku znajduje się filia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Zgromadzono tutaj zbiory obejmujące, m. in. cenną kolekcję starodruków. Obok zamku rozpościera się rozległy, okazały park, który powstał w 70-tych latach XIX w. z dawnego ogrodu z 1 połowy XVIII w.

W latach 2007–2008 prowadzono prace na terenie parkowym – wzmocnienie i restauracja murów oporowych, nowe nasadzenia drzew i krzewów, ustawienie ławek, instalacja oświetlenia.

1.

2.

3.

4.

1. Zamek ok. 1910 (źródło: www.wroclaw.hydral.com.pl)
2. Zamek, maj 2009
3. Zamek, maj 2009
4. Fragment parku.

17. Zespół Pałacowo-Parkowy w Woskowicach Małych

Ośrodek Leczenia Odwykowego w Woskowicach Małych

Założenie w Woskowicach ukształtowane zostało w XVIII i na przełomie XIX i XX wieku. Budowla pałacowa powstała około 1800 r. na zrębie wcześniejszej. Przebudowa z 1899 r. nadała jej styl neogotycki. Od 1960 r. w pałacu mieści się Ośrodek Leczenia Odwykowego. We wnętrzach częściowo zachowany oryginalny wystrój i wyposażenie, np. w Sali Biesiadnej (boazeria, kominek, stolarka drzewiowa, zamki, sztukatorka neobarokowa). W partii piwnic zachowane sklepienia XVII-wieczne, wyżej XIX-wieczne.

Stan techniczny budynku – zły stan dachu: połacie dachowe miejscami ugięte, sfałdowane, wątle krokwie, zniszczenia poszycia i zacieki w koszach.

W latach 2007–2008 został opracowany projekt remontu dachu oraz projekt przystosowania budynku dla niepełnosprawnych (przebudowa klatki schodowej, winda).

W zamierzeniach jest mowa o wymianie starej drewnianej klatki schodowej na nową ognioodporną (należałoby zachować drewnianą balustradę starych schodów, ewentualnie przenieść ją w inne miejsce).

1.

2.

3.

4.

5.

1. Pałac ok. 1910 (źródło: www.wroclaw.hydral.com.pl)
2. Pałac, kwiecień 2009
3. Pałac, kwiecień 2009
4. Jedno z wnętrz.
5. Hol

II.III.3. Dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich w obiektach zabytkowych nie będących własnością Województwa Opolskiego

1. Pomoc finansowa Samorządu Województwa Opolskiego innym jednostkom samorządu terytorialnego w formie dotacji celowych.

Dotacje przekazano na dofinansowanie prac konserwatorskich przy szczególnie cennych obiektach. W 2007 r. kwota dotacji w wysokości **16 000 PLN** została w całości przeznaczona na restaurację dwóch barokowych rzeźb w Siedlcu gm. Izbicko, przedstawiających św. Floriana i św. Jana Nepomucena. W 2008 r. dotacjami w wysokości **50 000 PLN** Samorząd Województwa Opolskiego wsparł trzy zadania: zabezpieczenie i oznakowanie kamieni granicznych tzw. Granicy św. Jana na terenie gm. Kamiennik, remont klasycystycznej Starej Kuźni w Jastrzębiu (gm. Namysłów) i konserwacji Kolumny Maryjnej w Oleśnie.

2. Dotacje celowe Samorządu Województwa Opolskiego na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury, w zakresie konserwacji, renowacji i ochrony obiektów zabytkowych, przyznane w trybie otwartego konkursu ofert.

W 2007 r. Zarząd Województwa Opolskiego ogłosił otwarty konkurs ofert, w wyniku którego przekazano dotacje celowe w łącznej kwocie 970 000 PLN, na realizację 49 wybranych zadań. W wyniku analogicznego działania w 2008 r., na dotacje do 56 wytypowanych w konkursie zadań wydatkowano 890 000 PLN.

W 60 przypadkach zadania owe dotyczyły remontów i zabezpieczeń obiektów architektury. Pozostałe pozycje to prace konserwatorskie i renowacyjne przy elementach wyposażenia wnętrz. Głównym beneficjentem był kościół rzymskokatolicki. Prócz niego dotacje otrzymało Uniwersyteckie Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego, które na trzy zadania konserwatorskie przy rzeźbach barokowych uzyskało dotację w kwocie łącznej 110 000 PLN oraz parafie kościoła ewangelicko-augsburskiego: w Opolu – dotacja w wysokości 5 000 PLN na remont ogrodzenia oraz parafia w Wołczynie – 20 000 PLN, z przeznaczeniem na prace remontowe przy kościele św. Mikołaja w Bączynie (☞ patrz: zestawienie tabelaryczne).

DOTACJE CELOWE NA REALIZACJE ZADAŃ PUBLICZNYCH W DZIEDZINIE KULTURY,
W ZAKRESIE KONSERWACJI, RENOWACJI I OCHRONY OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
2007 r.

Lp.	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Wysokość dotacji
1.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia NMP, Kępnica 33	Malowanie wnętrza kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Kępnicy	20 000
2.	Fundacja Sanktuarium Góry św. Anny, ul. Klasztorna 6	Restauracja kaplic kalwaryjskich w Górze św. Anny – 3 obiekty	30 000
3.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Prusinowice, ul. Szkolna 8	Wymiana posadzki w kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła w Prusinowicach	7 000
4.	Uniwersyteckie Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego, ul. Plac Kopernika 11	Konserwacja barokowej rzeźby Wenus, pochodzącej z zespołu pałacowo-parkowego w Biestrykowicach oraz wykonanie nowego postumentu, montaż w nowym miejscu ekspozycji.	35 000
5.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, Chudoba 132	Impregnacja ścian i dachu w kościele filialnym pw. Narodzenia Jana Chrzciciela w Wędryni, Parafia Chudoba	7 000
6.	Parafia Rzymskokatolicka św. Katarzyny Aleksandryjskiej Łąka nr 72,	Konserwacja ołtarza męki Pańskiej z kaplicy w Jodłowie	7 000
7.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Krzyża Lisięcice, ul. Kościelna 4	Konserwacja elewacji wieży kościoła pw. Podwyższenia Św. Krzyża w Lisięcicach	20 000
8.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jerzego, Domaszkowice 56	Remont posadzki w kościele pw. św. Jerzego w Domaszkowicach	12 000
9.	Parafia Rzymskokatolicka św. Elżbiety Węgierskiej Klucz, ul. Wiejska 16,	Konserwacja malowidła sklepiennego z przedstawieniem „Ostatniej Wieczerzy” w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Zimnej Wódce	10 000
10.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Anioła Stróża, Gostomia 47	Remont i wymiana tynków i kolorystyka elewacji kościoła Aniołów Stróżów w Gostomi	10 000
11.	Parafia Rzymskokatolicka św. Jakuba Ap., ul. Wolności 75 Lubrza	Konserwacja barokowego obrazu i złoczonej ramy z kościoła parafialnego pw. św. Jakuba w Lubrzy	4 000
12.	Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Św., ul. Katedralna 2, Opole	Prace konserwatorskie i restauratorskie mensy i tabernakulum z ołtarza głównego w katedrze	20 000
13.	Parafia Rzymskokatolicka św. Augustyna, Kostów 59	Remont drewnianego kościoła filialnego pw. św. Jacka w Miechowej – zabezpieczenie przed włamaniami i napadem	10 000
14.	Parafia Rzymskokatolicka NMP Niepokalanie Poczętej, ul. Kościelna 2, Wólczyn	Wykonanie instalacji ochrony przeciwpożarowej i przeciwwłamaniowej w kościele filialnym w Brzezinkach	10 000
15.	Parafia Rzymskokatolicka św. Michała Archanioła, Szybowice 305	Konserwacja ołtarza z 1 poł. XVIII w. w kościele pw. św. Jerzego w Mieszkowicach	12 000
16.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba St i św. Agnieszki, pl. Katedralny 7, Nysa	Restauracja ołtarza z kaplicy św. Wawrzyńca w kościele pw. św. Jakuba i Agnieszki w Nysie – drugi etap prac	10 000
17.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej, ul. Kościelna 8, Leśnica	Renowacja witraży w kościele parafialnym pw. Trójcy św. w Leśnicy	8 000
18.	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Mikołaja, Wierzbicice	Renowacja ścian w XIII w. kościele pw. św. Mikołaja w Wierzbicicach	10 000
19.	Parafia Rzymskokatolicka św. Jana Nepomucena, ul. Szkolna 7, Stare Koźle	Renowacja z malowaniem wnętrza kościoła pw. św. Jana Nepomucena w Starym Koźlu	30 000
20.	Parafia Rzymskokatolicka Wszystkich Św., Raszowa, ul. Góry św. Anny 90,	Konserwacja dwóch ołtarzy bocznych i ambony w kościele pw. Wszystkich Św. w Raszowej,	13 000
21.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jerzego, Kobiela 26	Konserwacja barokowej stolarki okiennej w kościele pw. św. Jerzego w Kobieli	10 000
22.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Marcina, ul. Kościelna 2, Strzeleczy	Osuszenie zawilgoconych ścian, wymalowanie wewnętrzne kościoła parafialnego pw. św. Marcina w Strzeleczykach	15 000

23.	Parafia Rzymskokatolicka św. Stanisława i Nawiedzenia NMP, Płużnica Wielka, ul. Strzelecka 9	Remont zabytkowego obiektu kościoła w Płużnicy Wielkiej	12 000
24.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela, Kozłowice, ul. Kluczborska 3	Przełożenie betonowej kostki brukowej na kostkę granitową wokół zabytkowego kościoła filialnego pw. św. Mikołaja w miejscowości Jamy	6 000
25.	Klasztor oo. Franciszkanów, ul. Klasztorna 3, Głogówek	Konserwacja polichromii Franciszka Sebastiniego na ścianie kaplicy Domku Loretańskiego w kościele pw. św. Franciszka z Asyżu w Głogówku.	30 000
26.	Klasztor Zakonu Braci Mniejszych, ul. Klasztorna 6, Góra św. Anny	Restauracja i konserwacja kaplicy kalwaryjskiej „Święte schody – Gradusy” na Górze św. Anny	45 000
27.	Parafia Rzymskokatolicka św. Piotra i Pawła Równe nr 38, Głubczyce	Odnowienie elewacji zabytkowego kościoła	35 000
28.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła, ul. Dobrego Pasterza 26, Kielcza	Renowacja głównego barokowo-klasycystycznego ołtarza, oraz barokowego obrazu Męczeństwa Św. Bartłomieja w kościele parafialnym w Kielczy	13 000
29.	Parafia Rzymskokatolicka Opawica nr 3	Renowacja i konserwacja ołtarza pw. Św. Katarzyny w kościele parafialnym w Opawicy	26 000
30.	Parafia Rzymskokatolicka M.B. Wniebowziętej, ul. Ks. Duszy 31 Krapkowice (Otmęt)	Konserwacja, renowacja i ochrona zabytkowego kościoła w Krapkowicach Otmęcie	35 000
31.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy, ul. Parkowa 5, Buczyna	Renowacja zabytkowego kościoła św. Trójcy w Buczynie	30 000
32.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła, ul. Kościelna 2, Głogówek	Kompleksowe prace konserwatorskie prezbiterium w kolegiacie pw. św. Bartłomieja Apostoła w Głogówku	48 000
33.	Parafia Rzymskokatolicka pw. Nawiedzenia NMP ul. Klasztorna 2, Ścinawa Mała	Konserwacja, renowacja i ochrona kościoła parafialnego pw. Nawiedzenia NMP w Ścinawie Małej.	40 000
34.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba ST. i św. Agnieszki, Pl. Katedralny 7, Nysa	Konserwacja i restauracja ołtarza z Baptysterium w kościele pw. ŚŚ. Jakuba i Agnieszki w Nysie.	40 000
35.	Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia NMP, ul. Wiejska 63, Jemielnica	Remont odcinka kamiennego muru w byłym kompleksie cystersów w Jemielnicy	24 000
36.	Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia NMP, ul. Wiejska 63, Jemielnica	Remont XIII wiecznej zabytkowej bramy nr III w byłym kompleksie cystersów w Jemielnicy	14 000
37.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Katarzyny, Złotogłowice 171, Nysa	Konserwacja neobarokowego ołtarza głównego, wraz z obrazami – św. Katarzyny i w kościele pw. św. Katarzyny w Złotogłowicach	35 000
38.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Dominika, ul. Głowackiego 11, Nysa	Remont i malowanie elewacji kościoła cmentarnego pw. św. Krzyża w Nysie	40 000
39.	Uniwersyteckie Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego, ul. Pl. Kopernika 11, Opole	Konserwacja z częściową rekonstrukcją 3 putt barokowych, z zespołu pałacowego w Biestrzykowicach, wykonanie nowych postumentów i montaż w nowym miejscu	40 000
40.	Parafia Rzymskokatolicka św. Jana Ewangelisty, ul. Kościelna 13, Paczków	II etap renowacji i konserwacji organów w kościele parafialnym w Paczkowie	35 000
41.	Parafia Rzymskokatolicka św. Marcina, ul. Myśliwiecka 10, Ochodze,	Wymiana instalacji elektrycznej w drewnianym kościele w Ochodzach	15 000
42.	Parafia Rzymskokatolicka Trójcy Przenajświętszej, Jaworzno	Konserwacja ołtarza głównego w kościele pw. Trójcy Przenajświętszej w Jaworznie.	15 000
43.	Parafia Rzymskokatolicka św. Marcina, Żytniów 35,	Konserwacja polichromii ściennych kaplicy w kościele parafialnym św. Marcina w Żytniowie	9 000
44.	Parafia Rzymskokatolicka Ścięcia św. Jana Chrzciciela, Grobniki, ul. Kościelna 2	I etap konserwacji kaplicy św. Barbary w Grobnikach	20 000

45.	Parafia Rzymskokatolicka św. Marcina, Jasienica Dolna	Wymiana pokrycia dachowego na wieży kościelnej (etap I)	10 000
46.	Parafia Rzymskokatolicka św. Wawrzyńca, ul. Kołłątaja 9 Strzelce Op.	Renowacja malowideł w nawach transeptu kościoła parafialnego pw w Strzelcach Opolskich	15 000
47.	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Andrzeja, Makowice 30,	Konserwacja, renowacja i ochrona zabytkowego kościoła w Makowicach	15 000
48.	Parafia Rzymskokatolicka Bożego Ciała ul. Kościelna 1, Olesno	Zabezpieczenie p/poż. kościoła św. Anny w Oleśnie – I etap	8 000
49.	Muzeum Ziemi Prudnickiej ul. Bolesława Chrobrego, Prudnik	Montaż systemu sygnalizacji alarmu włamania i napadu w obiekcie Muzeum Ziemi Prudnickiej przy ul. Bolesława Chrobrego 5 w Prudniku	5 000
Razem:			970 000

Źródło UMWO

**DOTACJE CELOWE NA REALIZACJE ZADAŃ PUBLICZNYCH W DZIEDZINIE KULTURY,
W ZAKRESIE KONSERWACJI, RENOWACJI I OCHRONY OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
2008 r.**

LP	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Wysokość dotacji
1	Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia NMP Bąków	Renowacja i malowanie wnętrza drewnianego kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Bąkowie	25 000
2	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Ewangelisty Biała Nyska	Odwodnienie terenu cmentarza przy Kościele pw. św. Jana Ewangelisty w Białej Nyskiej	20 000
3	Parafia Rzymskokatolicka Podwyższenia Św. Krzyża Bogdanowice	Renowacja elewacji zabytkowego kościoła w Nowej Wsi Głubczyckiej	10 000
4	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jerzego w Kobieli	Prace konserwatorskie przy tynkach w Kościele filialnym w Bogdanowie	6 000
5	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Szczepana w Brynicy	Konserwacja ołtarza bocznego św. Jana Ewangelisty w kościele p.w. św. Szczepana	10 000
6	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Trójcy w Byczynie	Renowacja elewacji kościoła pw. św. Trójcy w Byczynie	7 000
7	Parafia Ewangelicko – Augsburska w Wólczynie	Renowacja Kościoła św. Mikołaja w Byczynie	20 000
8	Parafia Rzymskokatolicka , Opawica 3	Wymiana okien w zabytkowym Kościele p.w. św. Jana Chrzciciela w Chomiąży	8 000
9	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja Apostoła w Głogówku	Renowacja i konserwacja malowideł ściennych i ołtarza gł. w kościele parafialnym (etap II)	20 000
10	Klasztor Zakonu Franciszkanów , Głogówek	Konserwacja wyposażenia kościoła franciszkanów w Głogówku	18 000
11	Parafia Rzymskokatolicka św. Mikołaja Paczków, Gościce 38	Wymiana pokrycia dachowego oraz renowacja konstrukcji dachu kościoła w Gościcach	25 000
12	Klasztor Zakonu Braci Mniejszych, Góra Św. Anny	Restauracja i konserwacja Kaplicy Kalwaryjskiej Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny	34 000
13	Dom Pielgrzyma, Góra św. Anny	Wykonanie instalacji sygnalizacji pożarowej w Domu Pielgrzyma w Górze św. Anny – etap I	10 000
14	Parafia Rzymskokatolicka Ścięcia św. Jana Chrzciciela	II etap konserwacji kaplicy św. Barbary w Grobnikach	15 000
15	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archaniola, Wierzbnik 40	Konserwacja absydy z trzema tablicami nagrobnymi	20 000
16	Parafia Rzymskokatolicka, pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łące,	Konserwacja rzeźby Pieta z kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jarnońtowie	4 000
17	Rzymskokatolicka Parafia św. Bartłomieja Ap. w Jarnońtówku	I etap - dokumentacja techniczno–budowlana na remont wieży i kościoła parafialnego	20 000
18	Parafia Rzymskokatolicka Trójcy Przenajświętszej Jaworzno	Konserwacja ołtarza głównego Kościoła p.w. Trójcy Przenajświętszej w Jaworznie - etap II	10 000

19	Parafia Rzymskokatolicka Wniebowzięcia NMP Jemielnica	Konserwacja prospektu organowego oraz balustrady chóru w kościele parafialnym	25 000
20	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łące	Konserwacja dwóch rzeźb z kaplicy Męki Pańskiej w Jodłowie	5 000
21	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Bartłomieja w Kielczy	Renowacja ołtarzy bocznych z obrazami, ambony i antyambony z chrzcielnicą w kościele paraf.	10 000
22	Rzymskokatolicka Parafia pw. św. Jerzego w Kobieli	Konserwacja barokowego tabernakulum z ołtarza głównego kościoła pw. św. Jerzego w Kobieli	10 000
23	Parafia Rzymskokatolicka Opawica 3	Wymiana okien w zabytkowym Kościele p.w. św. Marii Magdaleny w Krasnym Polu	6 000
24	Parafia Rzymskokatolicka, pw. św. Marcina Gofuszowice 79	Remont wieży Kościoła filialnego p.w. Nawiedzenia NMP w Krzyżowicach	25 000
25	Parafia Rzymskokatolicka, Lasowice Wielkie 35	Montaż systemu sygnalizacji włamania, systemu sygnalizacji pożaru, systemu monitoringu wizyjnego i modernizacja instalacji elektrycznej	20 000
26	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzyciela w Łosiuwie	Renowacja gotyckiej figury Matki Bożej z Dzieciątkiem z kościoła parafialnego	8 000
27	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Andrzeja. Makowice 30	Renowacja elewacji kościoła parafialnego (etap II i III)	10 000
28	Parafia Rzymsko - Katolicka pw. św. Jakuba Apostoła, Małujowice	Renowacja elewacji kościoła parafialnego	30 000
29	Parafia Rzymskokatolicka św. Augustyna Kostów 59	Konserwacja polichromii drewnianych elementów w kościele filialnym św. Jacka w Miechowej	20 000
30	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła, Szybowice	Remont zabytkowych organów w Kościele filialnym p.w. św. Jerzego w Mieszkowicach	15 000
31	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Ap. I św. Agnieszki w Nysie	Konserwacja obrazu "Św. Jakub ratujący Nysę przed pożarem w 1642" z kaplicy bocznej kościoła	16 000
32	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Dominika, Nysa	Konserwacja ołtarza bocznego Matki Boskiej Bolesnej w kościele parafialnym	10 000
33	Zakon Braci Mniejszych Klasztor Franciszkanów, Nysa	Pokrycie dachu kościoła parafialnego pw. św. Elżbiety w Nysie dachówką ceramiczną	25 000
34	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła, Nysa	Konserwacja zespołu epitafijnego w kościele parafialnym	20 000
35	Parafia Rzymskokatolicka, Opawica 3	Konserwacja ołtarza bocznego Jana Nepomucena z ołtarzykiem chrzcielnym w kościele paraf.	25 000
36	Parafia Rzymskokatolicka Matki Boskiej Bolesnej i św. Wojciecha w Opolu	Remont, konserwacja i malowanie elewacji Kościoła (etap I)	25 000
37	Uniwersyteckie Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego, Opole	Konserwacja wraz z częściową rekonstrukcją rzeźby „Putto z wazonem” z zespołu pałacowego w Biestrzykowicach	35 000
38	Parafia Katedralna pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, Opole	Przystosowanie instalacji elektrycznych do systemu ochrony p/poż., przeciwwłamaniowej oraz energetycznego systemu eksploatacji	30 000
39	Parafia Ewangelicko – Augsburska Opole	Remont ogrodzenia budynku przy ul. Sempołowskiej 2 w Opolu	5 000
40	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała. Prusinowice,	Wymiana pokryć dachowych na wieżach kościoła w Płużnicy Wielkiej	12 000
41	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzyciela Polski Świętów	Konserwacja ołtarza głównego w kościele parafialnym	10 000
42	Parafia św. Michała Archanioła Prudnik	Wymiana okien na galerii wraz z wykonaniem oszkleń witrażowego w parafialnym	15 000
43	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Michała, Prusinowice	Prace konserwatorskie przy ołtarzu Trójcy Świętej	10 000
44	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Florianiana w Przydrożu Małym, Siedziba w Przydrożu Wielkim nr 5	Konserwacja obrazów Stacje Drogi Krzyżowej, wykonanie kopii dwóch skradzionych obrazów w kościele Matki Boskiej Bolesnej	5 000
45	Parafia Rzymskokatolicka Wszystkich Świętych w Raszowej	Konserwacja i restauracja ołtarza bocznego p.w. Serca Jezusowego w Raszowej	10 000

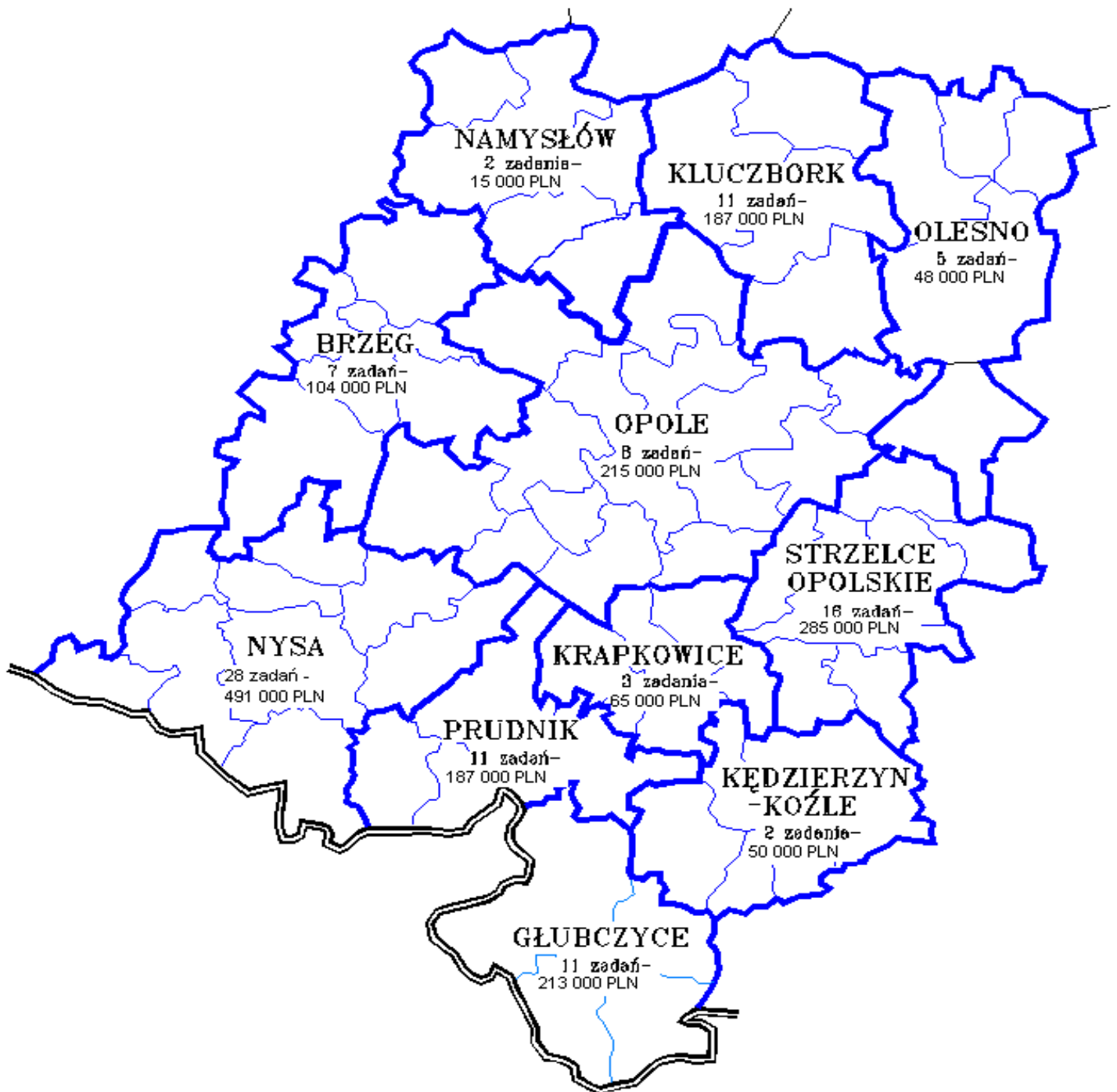
46	Parafia Rzymskokatolicka św. Filipa i św. Jakuba St., Rogów Opolski	Malowanie wnętrza oraz modernizacja oświetlenia	15 000
47	Parafia Rzymskokatolicka św. Antoniego Roszkowice 19	Roboty remontowe i renowacyjne ścian w kościele parafialnym	10 000
48	Parafia Rzymskokatolicka św. Piotra i św. Pawła, Równe 38	Renowacja elewacji kościoła parafialnego	23 000
49	Parafia Rzymskokatolicka św. Klemensa Rzymskiego w Rusocinie	Konserwacja pomnika św. Jana Nepomucena w Rusocinie	5 000
50	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzyciela, Solec 37	Konserwacja i renowacja kościoła parafialnego	10 000
51	Parafia Rzymskokatolicka Św. Jana Nepomucena w Starym Koźlu	Konserwacja ołtarza głównego kościoła parafialnego	20 000
52	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP, Strzelce 41	6 rzeźb gotyckich z kościoła parafialnego w Strzelcach. Gmina Domaszowice	5 000
53	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jacka w Wierzbicy Górnej	Remont kościoła parafialnego (etap III)	28 000
54	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja, Wierzbicice 109	Remont elewacji wieży kościoła parafialnego	25 000
55	Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Mikołaja, Wilków	Prace konserwatorskie przy zespole zabytków ruchomych z kościoła parafialnego	10 000
56	Parafia Matki Bożej Różańcowej w Kruszynie	Wymiana pokrycia dachowego na kościele filialnym w Zwanowicach	20 000
Razem 2008:			890 000

Źródło UMWO

Łączna kwota dotacji Samorządu Województwa Opolskiego w latach 2007–2008 wyniosła 1 926 000 PLN.

Jeśli chodzi o rozdział środków na powiaty, w okresie, który obejmuje niniejsze sprawozdanie (lata 2007–2008) najaktywniejsze w zdobywaniu subwencji i realizacji zadań w sferze kultury, dotyczących prac remontowych i konserwatorskich było starostwo nyskie, które zrealizował o w sumie 28 zadań, korzystając z dotacji w wysokości 498 000 PLN. Drugi w kolejności powiat strzelecki, zrealizował 16 zadań, przy wsparciu finansowym w kwocie 260 000 PLN. Na trzecim miejscu uplasował się powiat głubczycki (11 zadań – 226 000 PLN). Najgorzej w tym zestawieniu wypada powiat namysłowski, który w 2008 r. wykorzystał dotację w wysokości 15 000 na realizację dwóch zadań (☞ *patrz: mapa*)

POWIATY. WYSOKOŚĆ DOTACJI URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
DO ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY I KONSERWACJI ZABYTKÓW

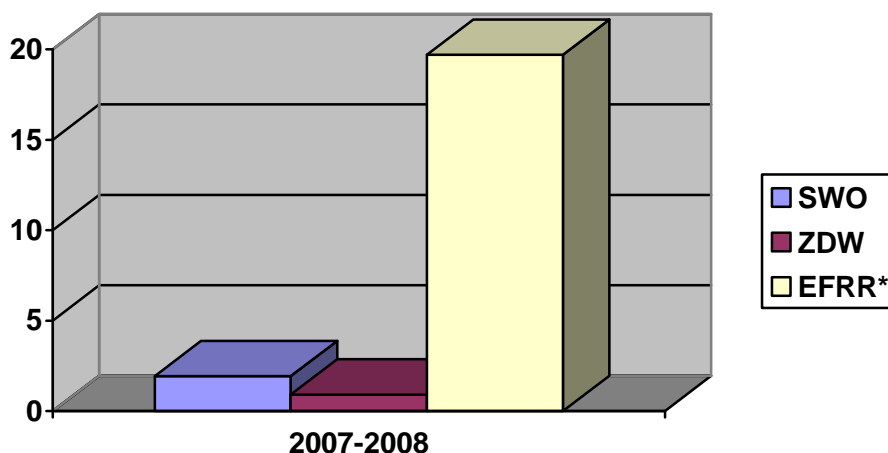
3. Dotacje z innych środków:

- A. **Środki własne Zarządu Dróg Wojewódzkich w Opolu** – w 2008 r. sfinansowano remont i modernizację zabytkowego mostu na drodze wojewódzkiej nr 459 w Sławicach k/Opola. Koszt prac: **910 380 PLN**.
- B. **Dofinansowanie z funduszy unijnych w latach 2006–2008 w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR)**. Poza wymienioną w tabelarycznym zestawieniu na str. 38 inwestycją Muzeum Śląska Opolskiego „Mons Universitatis”, wsparcie finansowe z tego źródła otrzymały cztery kolejne projekty:

Lp.	Działanie	Tytuł	Beneficjent	Okres realizacji
1.	Działanie 1.4.: Rozwój turystyki i kultury	renowacja zespołu kościelno-klasztornego oo. franciszkanów w Opolu	Zakon Braci Mniejszych, Dom Zakonny w Opolu	2006–08
2.	Działanie 1.4.: rozwój turystyki i kultury	odbudowa ratusza w Głubczycach	gmina Głubczyce	2006–07
3.	Działanie 3.2.: obszary podlegające restrukturyzacji	Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa (I etap)	gmina Nysa	2007–08
4.	Działanie 3.3.1.: rewitalizacja obszarów miejskich	przebudowę spichlerza na budynek wystawienniczy i toalety publiczne	gmina Leśnica	2006–07

Łączna kwota dotacji na wymienione w tabeli zadania wyniosła: 19 747 418 PLN.

Fundusze przeznaczone na remonty i konserwacje obiektów zabytkowych nie należących do Województwa Opolskiego w latach 2006-2008 w mln PLN.

SWO – Samorząd Województwa Opolskiego
 ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Opolu
 EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego *

* dofinansowanie EFRR dotyczy lat 2006–2008

II.IV. OCHRONA DZIEDZICTWA REGIONALNEGO I ODNOWA WSI

II.IV.1. Program Leader i Lokalne Grupy Działania

Wieloletnie doświadczenia krajów Unii Europejskiej pokazały, że podejście Leader, jako jedna z metod rozwoju obszarów wiejskich, to dobry sposób aktywizowania społeczności lokalnych, która przyczynia się do ożywienia społecznego i gospodarczego na terenach wiejskich. Cała siła Leadera tkwi w oddolnej mobilizacji zasobów ludzkich i wykorzystaniu walorów danego obszaru, by zaspokoić potrzeby społeczności.

Na terenie Opolszczyzny działa obecnie 12 Lokalnych Grup Działania, które obejmują swoim działaniem 90% obszaru województwa. Są to: *Wspólne Źródła, Partnerstwo Borów Niemodlińskich, Dolina Stobrawy, Kraina Dinozaurów, Brzeska Wieś Historyczna, Złota Ziemia, Nyskie Księstwo Jezior i Gór, Płaskowyż Dobrej Ziemi, Kraina Św. Anny, Stobrawski Zielony Szlak, Euro-country, Górna Prosna.*

Założone w planach zwiększenie roli Leadera w latach 2007–2013 wynika z faktu, iż jest to jedna z metod, dzięki której można efektywnie wykorzystać wszystkie dostępne środki, a zaangażowani mieszkańcy obszarów wiejskich zdolni są do ciągłego pomnażania posiadanych zasobów. Dzięki umożliwieniu LGD wyboru projektów można spodziewać się realizacji tych zadań, które będą odpowiadały miejscowym potrzebom.

Głównymi celami Lokalnych Grup Działania są: poprawa jakości warunków życia mieszkańców gmin oraz wykorzystanie ich walorów kulturowych i przyrodniczych dla pobudzenia ruchu turystycznego. Różnorodne projekty LGD, dotyczące wszystkich dziedzin życia, są dofinansowane z funduszy unijnych i środków finansowych województwa opolskiego.

II.IV.2. Program Odnowa Wsi w województwie opolskim istnieje od 1997 r. i jest największym oraz najdłużej działającym w Polsce regionalnym programem aktywizacji wiejskich społeczności lokalnych. Do programu przystąpiło około 60% sołectw województwa (603 sołectwa na koniec 2008 r.) z 68 gmin regionu.

Ponad dziesięć lat funkcjonowania programu spowodowało, iż stał się on jednym z wyróżników regionu a pojęcie Odnowy Wsi kojarzone jest z Opolszczyzną. Program promuje działania w dziedzinie modernizacji wsi, poprawienia jej estetyki oraz eksponowania tradycyjnych wartości kulturowych, które przejawiają się w zachowaniu tradycyjnej architektury i urbanistyki wiejskiej, charakterystycznej dla regionu i kultywowaniu dawnych zwyczajów i obrzędów.

W ramach programu Odnowa Wsi corocznie odbywa się konkurs **Piękna Wieś Opolska**. Konkurs jest formą wsparcia, oferowaną przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w Opolu miejscowościom zaangażowanym w program odnowy wsi.

Ma na celu wyłanianie i promowanie najlepszych wzorców działania na obszarach wiejskich. Opolskie wsie rywalizujące o miano „Najpiękniejszej ” muszą się wykazać estetyką i dbałością o kształtowanie wiejskiego krajobrazu, ładu przestrzennego i architektonicznego. Oceniane są warunki życia mieszkańców oraz podejmowane przez nich przedsięwzięcia, współdziałanie lokalnych stowarzyszeń, zachowanie tożsamości wsi, kształtowanie jej indywidualnego wizerunku. W konkursie przyznaje się nagrody w kilku kategoriach: najpiękniejsza wieś, najpiękniejsza zagroda, najlepszy projekt odnowy wsi. Laureaci konkursów otrzymują nagrody finansowe. Dodatkowo sołectwa, które uzyskały najwięcej punktów objęte są pracami projektowymi studentów Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, którzy w ramach praktyk studenckich wykonują plany zagospodarowania miejscowości.

W 2007 r. laureatami konkursu były wsie: Jełowa gm. Łubniany, Niezdrowice gm. Ujazd, Łosiów gm. Lewin Brzeski, Dziergowice gm. Bierawa.

W roku 2008 odbyła się jubileuszowa X edycja konkursu. Z tej okazji wprowadzono prestiżową kategorię „Wieś Przyszłości”, w której przyznano dwa równorzędne wyróżnienia dla Jełowej gm. Łubniany i Żyrowej gm. Zdieszowice. Nagrody w tradycyjnej kategorii „Najpiękniejsza Wieś” uzyskały miejscowości: Kadłub gm. Strzelce Opolskie, Karłowice gm. Popielów i Chrzelice gm. Biała. W tej samej kategorii wyróżniono: Przechód gm. Korfantów i Walce gm. Walce.

II.IV.3. Stowarzyszenie Opolski Dom

W 2007 r. Zarząd Województwa Opolskiego ogłosił ogólnopolski konkurs architektoniczny na projekt nowoczesnego domu jednorodzinnego, taniego w eksploatacji i wybudowanego z lokalnych surowców i materiałów budowlanych. Projekt miał wypromować tradycyjny dom opolski, propagować walory architektury regionalnej i porządkować przestrzeń publiczną. Wygrała pracownia architektoniczna FRH Józef Franczok, Wojciech Robak, Agnieszka Hepner i Tomasz Szenk, którzy zaproponowali wielopokoleniowy dom modułowy, o architekturze nawiązującej do tradycyjnych wzorów Opolszczyzny. W 2008 r. projekt został przekazany do realizacji i zawiązało się stowarzyszenie Opolski Dom, do którego przystąpiło Województwo Opolskie. Stowarzyszenie ma za zadanie doprowadzenie do powstania modelowego domu opolskiego, który ma stanąć w Kamieniu Śląskim i będzie promowany wśród społeczności Opolszczyzny. Przedsięwzięcie dofinansowane zostało z budżetu Województwa Opolskiego kwotą **65 000 PLN** (nagrody pieniężne w konkursie architektonicznym, projekt budowlany i dokumentacja projektowa, składki na działalność stowarzyszenia).

II.IV.4. Tradycyjny Produkt Opolszczyzny

Pomysł na ochronę tradycyjnych i regionalnych specjałów zrodził się ponad siedemdziesiąt lat temu we Francji. Tradycja stała się bardzo ważnym elementem aktywności lokalnej, a dziedzictwo kulturowe, w tym kulinarne, przeżywa dziś prawdziwe odrodzenie.

W województwie opolskim trwa proces identyfikacji produktów o charakterze tradycyjnym, do dziś udało nam się znaleźć ponad 100 takich specjałów. Rozpoczął się proces rejestracji **kołocza śląskiego** w Unii Europejskiej – jako pierwszego produktu regionalnego z województwa opolskiego. Produkt ubiega się o rejestrację jako chronione oznaczenie geograficzne. Na liście produktów tradycyjnych Opolszczyzny znajdują się 43 produkty – co daje regionowi 4 miejsce w kraju.

W latach 2007–2008 Samorząd Województwa Opolskiego przeprowadzał kolejne edycje konkursu „Tradycyjny Produkt Opolszczyzny”. Celem konkursu jest wzmocnienie pozycji rynkowej i promocja produktów o charakterze lokalnym odznaczających się tradycyjną metodą wytwarzania. Konkurs ma sprzyjać powstaniu rynku produktów wysokiej jakości, dostępnych dla konsumentów i oferowanych przez producentów z województwa opolskiego. Działanie ma również na celu przygotowanie wytwórców takich produktów do ubiegania się o ich rejestrację w Unii Europejskiej.

Do konkursu mogą być zgłaszane produkty rolne lub środki spożywcze wytwarzane w sposób tradycyjny (posiadające minimum 25 lat tradycji wytwarzania), związane z regionem (kulturowo, historycznie lub przez miejsce wytwarzania), charakteryzujące się wysoką jakością i wyjątkowością

II.IV.5. Inne Inicjatywy Samorządu Województwa Opolskiego

Organizacja szkoleń. W ramach rozwoju instytucji opieki nad zabytkami Zarząd Województwa Opolskiego zrealizował w 2008 r. 3 szkolenia dla pracowników instytucji związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu kulturowego, które miały na celu podniesienie i uaktualnienie wiedzy o opiece i ochronie zabytków:

1. Szkolenia z zakresu zachowania dziedzictwa kulturowego (organizacja: Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi UMWO)
2. Szkolenia pn. „Organizacja działalności kulturalnej w gminie, powiecie i województwie samorządowym”, skierowana do dyrektorów samorządowych instytucji kultury, przedstawicieli władz jednostek samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za sprawy kultury oraz organizacji pozarządowych aktywnie działających w sferze kultury (organizacja: Departament Kultury, Sportu i Turystyki UMWO).

3. Konferencja poświęcona zabezpieczeniu drewnianych obiektów sakralnych na terenie Opolszczyzny. W toku konferencji poruszono następujące zagadnienia: charakterystyka dziedzictwa kulturowego w aspekcie drewnianej architektury sakralnej, omówienie sposobów pozyskiwania środków na wykonanie zabezpieczeń obiektów (organizacja: Departament Kultury, Sportu i Turystyki UMWO).

Opracowania. W latach 2007–2008 Samorząd Województwa Opolskiego w ramach działań na rzecz zachowania krajobrazu i dziedzictwa regionalnego wsi, zlecił wykonanie następujących opracowań za kwotę **64 000 PLN**:

1. Inwentaryzacja przestrzeni i urządzeń infrastruktury technicznej i społecznej. Analiza zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie koncepcji urządzenia analizowanego obszaru wsi dla miejscowości: Dobieszowice, Frączków, Gąsiorowice, Kozielno, Niemysłowice, Pliszc, Oldrzychowice, Rozmierz, Polska Cerekiew, Winów.
2. Inwentaryzacja przestrzeni i urządzeń infrastruktury technicznej i społecznej. Analiza zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie koncepcji urządzenia analizowanego obszaru wsi dla miejscowości: Niezdrowice, Stradunia, Nowa Wieś Głubczycka, Olbrachcice, Januszkowice, Przewóz, Dzierżysławice, Czyżowice, Łaziska, Zagwiździe.
3. Inwentaryzacja dóbr kultury materialnej, dla następujących sołectw: Miodary-Biestrzykowice, Bierawa, Dziergowice, Gracze, Jełowa, Kamienica, Polska Cerekiew.

II.V. PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK KONSERWATORSKICH

II.V.1. Obiekty nagrodzone w konkursie MKiDN „Zabytek Zadbane”

Od 1982 r. obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, który Konferencja Generalna UNESCO wpisała do rejestru imprez kulturowych o znaczeniu światowym. Głównym celem uroczystości jest uświadamianie znaczenia dziedzictwa kulturowego, prezentowanie zabytków szczególnie istotnych dla dziedzictwa światowego i bogatej spuścizny kulturowej.

Tradycją stało się, że w czasie Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w Polsce przyznawane są nagrody dla osób, które w szczególny sposób przyczyniają się do ochrony zabytków i promocji dziedzictwa kulturowego oraz wyróżnienia dla obiektów zabytkowych w konkursie Generalnego Konserwatora Zabytków pod nazwą „Zabytek Zadbane”. Laur Ro-

ku przyznawany jest w kilku kategoriach, za udostępnienie szerokiej publiczności odrestaurowanego i utrzymywanego w należyтым stanie zabytku architektury.

W 2007 r. laureatami konkursu „Zabytek Zadbany” zostały trzy obiekty z terenu województwa opolskiego. Były to:

1. W kategorii Zabytki Dziedzictwa Przemysłowego – **Śluza na Młynówce przy ul. Piastowskiej w Opolu** i Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu – za przeprowadzone w latach 2005-2006 prace przywracające walory architektoniczno budowlane XIX-wiecznej śluzy oraz przyległego do niej jazu.
2. W kategorii Zabytki Architektury Obronnej – **wieża bramna Bramy Dolnej w Prudniku** i Urząd Miejski w Prudniku – za kompleksowy remont, przeprowadzony z wielką starannością i dbałością o detal architektoniczny, w oparciu o wykonane badania architektoniczne oraz **wieża Bramy Górnej w Krapkowicach** i Urząd Miejski w Krapkowicach – za kompleksowy remont, eksponujący średnio-wieczną strukturę muru i renesansowe zwieńczenie.

W 2008 r. laureatami konkursu „Zabytek Zadbany” z terenu województwa opolskiego zostały:

1. W kategorii zabytki architektury i budownictwa mieszkalnego oraz użyteczności publicznej — dawny **Dom Zdrojowy w Głuchołazach** i Caritas Diecezji Opolskiej, za wykonanie generalnego remontu z zachowaniem pierwotnych funkcji obiektu i ekspozycją jego walorów historycznych, architektonicznych i artystycznych.
2. W kategorii zabytki sakralne — **kościół filialny pw. Św. Jacka w Miechowej** i Parafia Rzymskokatolickiej pw. św. Augustyna w Kostowie za przeprowadzenie kompleksowego remontu zabezpieczającego.

Skowronek – Ośrodek Formacyjno-Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy Caritas Diecezji Opolskiej w Głuchołazach (Tabl. I)

Poprzednikiem dzisiejszego Ośrodka był znany zakład wodolecznicy „Ferdinandsbad”, wzniesiony w 1882 r. Działalność doskonale prosperującego sanatorium, które rozbudowano ok. 1900 r. (elementy secesyjne w wystroju) załamała się po powodzi w 1903 r. W 1919 r. obiekt nabyły ss. Urszulanki prowincji świdnickiej, zainspirowane przez ks. Ludwika Skowronka. Założyły tu klasztor i zorganizowały szkołę gospodarstwa domowego dla dziewcząt. Siostry były właścicielkami kompleksu do czasów wielkiej powodzi z 1997 r., kiedy to przejęła go Caritas Diecezji Opolskiej. Po remoncie, który trwał 10 lat, uruchomiono

dzisiejszy Ośrodek, który zawdzięcza swoją nazwę śląskiemu społecznikowi i benefaktorowi obiektu, ks. Skowronkowi.

Brama Górna w Krapkowicach (Tabl. II)

Mury miejskie Krapkowic, a wraz z nimi Wieża Bramy Górnej wzniesione z kamienia łamanego, były wielokrotnie przekształcane i odnawiane.

Z dawnych obwarowań miejskich do czasów współczesnych zachowały się: gotycko-renesansowa wieża Bramy Górnej czyli Krapkowicka Baszta – symbol miasta oraz przyległa partia murów obronnych na ulicy Basztowej. Umocnienia miejskie zostały wzniesione w 2 poł. XIV w. i przebudowane ok. 1580 r. Wieża udostępniona do zwiedzania, mieści prezentacje plastyczne, wystawę starych sprzętów i narzędzi rzemieślniczych, jest także siedzibą Wytwórni Papieru Czerpanego "Czerpuś".

Kościół św. Jacka Odrowąza w Miechowej (Tabl. III)

Obiekt jest filią parafii Kostów. Kościół drewniany, w konstrukcji zrębowej. Zbudowany jako kaplica w 1529 r. W 1628 r. został przebudowany i rozbudowany z fundacji Baltazara v. Frankenberga, właściciela Miechowej. Wtedy też wyposażono wnętrze w manierystyczne ołtarze i ambonę.

Śluza na Młynówce w Opolu (Tabl. IV)

Odcinek Odry między prawobrzeżnym Opolem a wyspą Pasieką, zawdzięcza swoją nazwę pracującym tu przez wieki młynom. W 1860 roku Młynówka stała się portem przeładunkowym. Ruch barek i statków odbywał się tu do roku 1913. W 1862 r. dla usprawnienia ruchu barek i statków, zbudowana została śluza na Młynówce, którą przebudowano około roku 1885.

Brama Dolna w Prudniku (Tabl. V)

Gotycka wieża, fragment dawnych murów miejskich, obecnie zlokalizowana w południowej, zwarcie zabudowanej pierzei ul. Stefana Batorego. Do wysokości drugiej kondygnacji jest wtopiona w mury późniejszych kamienic. W dolnych kondygnacjach prezentuje plan kwadratu, wyżej oktogonalna, zwieńczona krenelażem i strzelistym stożkowym dachem z chorągiewką wiatrową, na której widnieje data 1580. Pierwsze wzmianki dotyczące Wieży Bramy Dolnej pochodzą z 1481 r., przebudowana została w XVI w. a wejście przebito w czasach nowożytnych.

II.IV.2. Inne obiekty, których rewitalizacja przypadła na lata 2007-2008

Budynek, ul. Szpitalna 3 w Opolu (Tabl. VI)

Budynek mieszkalny, wyremontowany w 2007 r. przez Towarzystwo Przyjaciół Opoli, które jest jego współwłaścicielem. Remont, przeprowadzony częściowo dzięki dotacji gminy, zakończył prace nad renowacją budynków w ciągu Młynówki, przywracając blask tzw. „opolskiej Wenecji”.

Kościół franciszkanów pw. Trójcy Przenajświętszej w Opolu (Tabl. VII)

Kościół pw. Trójcy Świętej wzniesiono przy klasztorze franciszkanów na miejscu wczesnogotyckiej świątyni, która spłonęła w 1307 roku. Przez wieki pełnił funkcję nekropolii Piastów. Z zewnątrz bryła kościoła łączy elementy gotyku z rezultatami barokowej przebudowy dachu i wieży. Wnętrze, początkowo bazylikowe, ma dziś charakter halowy, trójnawowy. Wieża z końca XV wieku nadbudowana została w stylu neobarokowym w roku 1902.

Kościół, przejęty w 1820 roku przez protestantów, od 1945 roku jest ponownie kościołem katolickim.

Tablica I.

GLUCHOŁAZY. Ośrodek Skowronek, dawny Ferdinandsbad.

1.

2.

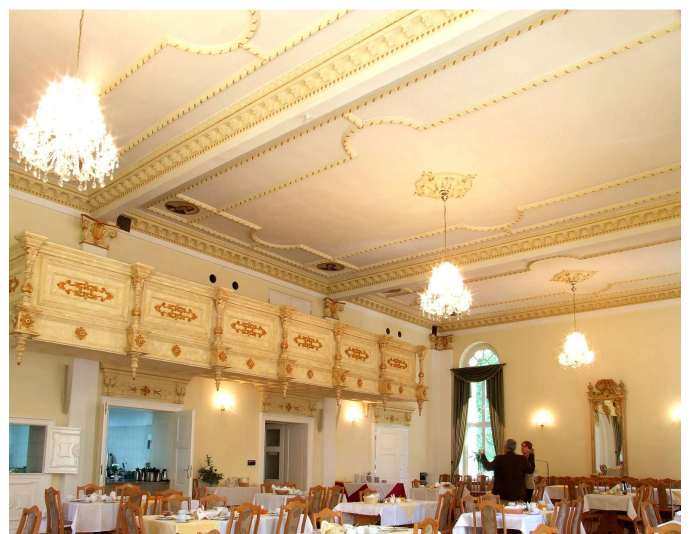

3.

- 1. Poczta z 1917 r. (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
- 2. Ośrodek po remoncie, maj 2009
- 3. Secesyjny detal na elewacji
- 4. Sala Balowa

4.

KRAPKOWICE. Wieża Bramy Górnej

1.

2.

3.

1. Zdjęcie archiwalne (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
2. Wieża Bramy Górnej po remoncie (maj 2009)
3. Taras widokowy z attyką na szczycie wieży

MIECHOWA. Kościół filialny św. Jacka Odrowąza

1.

2.

1. Kościół po remoncie (źródło: oficjalna strona internetowa gminy Byczyna)
2. W trakcie remontu (źródło: oficjalna strona internetowa gminy Byczyna)

Tablica IV.

OPOLE. Śluza na Młynówce

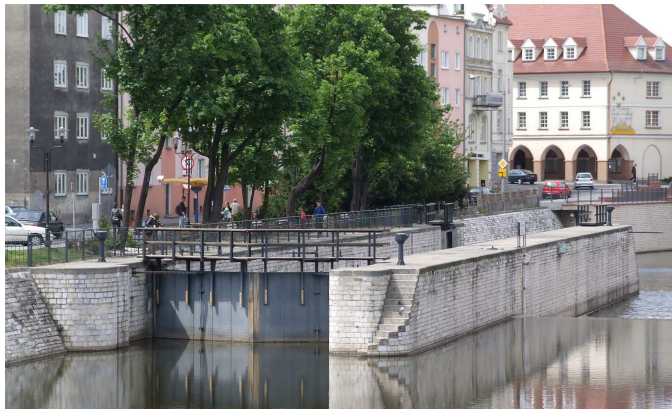
1.

2.

3.

4.

1. Zdjęcie archiwalne – 1885 (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
2. Zdjęcie archiwalne – ok. 1939 (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
3. Śluza na Młynówce, maj 2009
4. Wejście do śluzy, maj 2009

PRUDNIK. Wieża Bramy Dolnej

1.

Neiřtadt OS. Am Niedertortium

2.

1. Pocztaówka z 1930-45r. (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
2. Wieża Bramy Dolnej po remoncie (maj 2009)

Tablica VI.

OPOLE. Budynek mieszkalno-usługowy, ul. Szpitalna 3

1.

2.

3.

- 1. Zdjęcie archiwalne – 1. 30 XX w. (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
- 2. Budynek po remoncie, maj 2009
- 3. Fragment wystroju, maj 2009

OPOLE. Kościół oo. franciszkanów pw. Św. Trójcy

1.

2.

3.

4.

1. Reprodukacja litografii Kretschmera, 1857 (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
2. Zdjęcie archiwalne, l. 30 XX w. (źródło: wroclaw.hydral.com.pl)
3. Kościół po remoncie, maj 2009
4. Wnętrze, maj 2009

III. INSTYTUCJE KULTURY

III.I. MUZEALNICTWO I WYSTAWIENNICTWO

III.I.1. Muzea regionalne i placówki o charakterze muzealnym

W ponad połowie gmin opolskich istnieją placówki zajmujące się lokalną historią i tradycją, w wielu z nich miejsce znalazło po kilka takich ośrodków. Są to izby muzealne i regionalne, izby pamięci, związane na ogół z konkretnymi wydarzeniami z przeszłości regionu lub izby tradycji, kładące nacisk na folklor, lokalne zwyczaje i obrzędy. Instytucje te utrzymują się przede wszystkim z dotacji gminnych i środków własnych. W niektórych większych ośrodkach placówki tego typu zinstytucjonalizowano, nadając im status muzeów regionalnych, w innych – rolę tych placówek, przejmują częściowo domy kultury, włączając w swoją różnorodną działalność kulturalną także oferty związane z muzealnictwem i wystawiennictwem, aktywizując się również na polu dziedzictwa kulturowego i historii regionu.

W latach 2007–2008 odnotowano powstanie kilku nowych tego typu placówek. Są to:

- * Izba Edukacyjno-Regionalna w Wilkowie (rok powstania 2007),
- * Izba Tradycji przy Gimnazjum Publicznym (2008) w Cisku(2008),
- * Izba Regionalna w Pietnej (2007),
- * Prywatne Muzeum Kołodziejstwa w Popielowie (2007)

W 2007 r. reaktywowano także (po czterech latach bezczynności) Powiatowe Muzeum Ziemi Głubczyckiej, finansowane wspólnie z budżetu gminy i powiatu.

Wśród Muzeów Regionalnych, dotowanych przez budżety gminne, wymienić można m.in.: Muzeum Jana Dzierżona w Kluczborku, Muzeum w Praszce, Muzeum Ziemi Prudnickiej, Muzeum w Nysie, Muzeum Towarzystwa Ziemi Kozielskiej, Muzeum Gazownictwa w Paczkowie, Oleskie Muzeum Regionalne. W ostatnich latach, w związku z sensacyjnymi odkryciami gadów kopalnych, powstało w Krasiejowie (gm. Ozimek) Muzeum Paleontologiczne.

Muzea regionalne mogą liczyć na wsparcie Samorządu Województwa Opolskiego w realizacji przedsięwzięć z dziedziny ochrony dziedzictwa narodowego i opieki nad zabytkami. I tak, w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań w zakresie konserwacji, renowacji i ochrony obiektów zabytkowych, w 2007 r. przedmiotem dofinansowania w wysokości 5000 PLN objęto montaż systemu sygnalizacji alarmu włamania i napadu w Muzeum Ziemi Prudnickiej w Prudniku.

Z 71 gmin Opolszczyzny 17 nie wykazało żadnej placówki zajmującej się edukacją kulturalną, propagowaniem i ochroną lokalnego dziedzictwa kulturowego.

III.I.2. Instytucje muzealne o ponadregionalnym charakterze

Zarząd Województwa Opolskiego sprawuje bezpośredni nadzór nad następującymi muzeami: Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu i Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu. Placówką muzealną o ponadregionalnym znaczeniu jest także Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu.

Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu

Placówka znajduje się ostatniej fazie remontu i wyposażania wnętrza. Prace mają zakończyć projekt „Mons Universitatis. Rozbudowa i remont Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu” współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, budżetu Samorządu Województwa Opolskiego oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Przedsięwzięcie rozwiązało problemy z powierzchnią wystawienniczą muzeum, dzięki niemu udało się również wzbogacić ofertę muzealną – w wyremontowanej kamienicy mieszczańskiej przy ul. św. Wojciecha 9 urządzono skansen miejski z odtworzonymi mieszkaniami mieszczańskimi z różnych epok. Wzniesiono nowy budynek administracyjny muzeum, dzięki czemu budynek dawnego kolegium jezuickiego, po wyremontowaniu służy wyłącznie funkcjom wystawienniczym. 10 października 2008 r. dokonano uroczystego otwarcia wyremontowanych w ramach projektu pn. „Mons Universitatis” budynków.

W XIX-wiecznej kamienicy w wyremontowanych pomieszczeniach pieczołowicie.

Oprócz wymienionych obiektów MŚO jest w posiadaniu niewielkiego budynku przy ul. Ozimskiej 10, gdzie mieści się Galeria Wystawiennicza. Jego oddziałem zamiejscowym jest natomiast Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny.

Działalność upowszechnieniowo-edukacyjna Muzeum w latach 2007–2008 była ograniczona ze względu na realizację projektu „Mons Universitatis”, tym samym zmniejszona była frekwencja zwiedzających i uczestników imprez oraz ograniczona działalność merytoryczna. Ogółem, w obu latach Muzeum zorganizowało 24 wystawy czasowe, 2 wystawy planszowe prezentowane w sześciu miejscach poza siedzibą, 7 wieczorów muzealnych, Noc Skarbów, Noc w Muzeum – finisaż wystaw stałych oraz kilka stałych spotkań i imprez. Opracowano i zrealizowano 8 spotkań w ramach nowych cykli pn. „Letni ogród sztuki”, „Sztuka Opola” i „Spotkania filozoficzne”, 5 prezentacji multimedialnych na 5 zagadnień tematycznych

Opublikowano 7 wydawnictw (katalogi i informatory do wystaw oraz plakat). Konserwacji i renowacji, w pracowni własnej i obcych, poddano 1403 zabytki. Zorganizowano ponad 500 lekcji muzealnych. Muzeum złożyło także 6 wniosków na zadania w ramach Programów Operacyjnych MKiDN – dofinansowane zostały dwa zadania.

Frekwencja z 2007 r. – 16 524 osoby, wzrosła w 2008 r. do 33 618 osób.

Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu

Muzeum mieści się w Opolu-Bierkowicach, pozostaje we władaniu Samorządu Województwa Opolskiego. Jest to jedyne muzeum na wolnym powietrzu w województwie opolskim i jedno z czterech, położonych w historycznych granicach Śląska. W ciągu prawie 50 lat działalności Muzeum, stworzona została bogata plenerowa ekspozycja zabytków drewnianej architektury wiejskiej Śląska Opolskiego, która – w połączeniu z szeroką ofertą muzealną, taką jak imprezy plenerowe, wystawy, konkursy i pokazy – stanowi niezwykle atrakcyjną atrakcję regionu.

Muzeum ma swój oddział w Kielczy – tzw. Starą Chatę, która została przejęta w 2007 r. i pełni rolę obiektu wystawienniczego, Izby Regionalnej i domu kultury wiejskiej.

W latach 2007–2008 muzeum na swoją działalność związaną z ochroną dziedzictwa kulturowego wydało **386 781 PLN**. Część tej kwoty stanowiła dotacja MKiDN (56 840 PLN), z której sfinansowano utworzenie i uruchomienie nowego portalu internetowego muzeum, umożliwiającego jego wirtualne zwiedzanie oraz digitalizację części zbiorów. Całkowita kwota wydatków obejmuje zarówno pozyskanie nowych eksponatów, prace konserwacyjne, remontowe prace i zabezpieczające przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, jak również prace naukowe, studialne, dokumentacyjne, oraz szeroko zakrojoną działalność edukacyjną (lekcje muzealne, konkursy, wydawnictwa, wystawy, warsztaty) i promocyjną.

Frekwencja w MWO wykazuje tendencję wzrostową – w 2007 r. wyniosła 52 126 zwiedzających, w rok później muzeum odwiedziło 56 085 osób.

Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu

W latach 2007–2008 CMJW kontynuowało realizację różnorodnych form działalności. Jednocześnie podjęto nowe inicjatywy na polu działalności edukacyjnej (lekcje muzealne, prelekcje i odczyty, warsztaty historyczne i plastyczne, konkursy), naukowej (sesje, konferencje, seminaria naukowe i popularnonaukowe), wydawniczej (prócz czasopism, informatorów i pozycji książkowych, powstał również film dokumentalny o Łambinowicach). Jak co roku muzeum współorganizowało uroczyste obchody rocznic związanych z historią II wojny światowej. W latach 2007–2008 Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach zwiedziło 13 000 uczniów i studentów. Zwiedzanie odbywało się w ramach ścieżki edukacyjnej historyczno-przyrodniczej oraz w ramach kilkudniowych projektów (m.in. polsko-niemiecki obóz edukacyjny dla młodzieży, do którego w 2008 r. dołączyła młodzież z Ukrainy). Placówka prowadzi także stałą współpracę z Politechniką Opolską, której studenci przygotowali program wdrażania nowoczesnych technik informatycznych w muzeum.

Frekwencja z 2007 r. – 99 000 osób, wzrosła w 2008 r. do 103 209 osób.

Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu

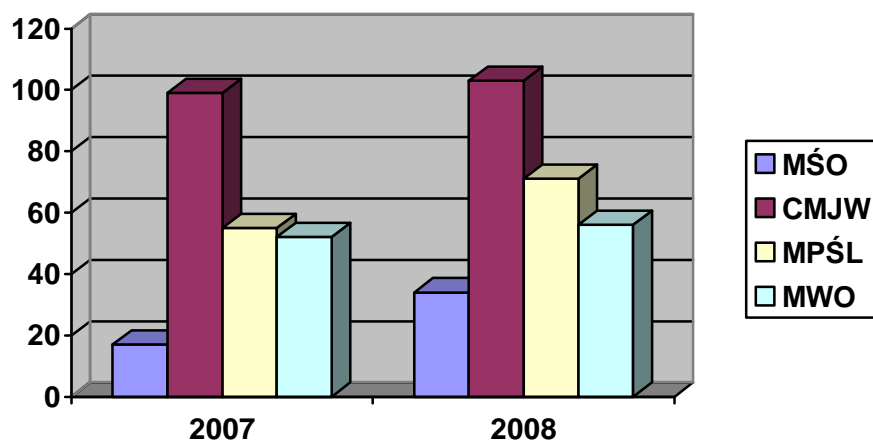
Od 1965 roku brzeska placówka muzealna nosi nazwę Muzeum Piastów Śląskich i jako jedyna instytucja w Polsce zajmuje się statutowo całością problematyki Piastów Śląskich oraz tradycjami piastowskimi na historycznym obszarze Ziemi Śląskiej. Problematyka piastowska oraz przeszłość historyczno-artystyczna Ziemi Brzeskiej są więc wyznacznikami merytorycznej działalności muzeum, które w ciągu ostatnich 60 lat zgromadziło bez mała 16 000 zabytkowych obiektów muzealnych. Placówka od 2006 r. posiada status muzeum narodowego, stąd jej działalność jest finansowana ze środków samorządowych i przez MKiDN.

W związku z zamiarem przeprowadzenia w najbliższych latach większych inwestycji, opracowano program „Modernizacja Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu” (projekty techniczne wraz z kosztorysami oraz „Studium Wykonalności”), który złożono jako wniosek o dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Regionalnego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013. Program na łączną kwotę brutto 5.255.605 PLN obejmuje, m.in. adaptację stolarni na salę wystawy stałej, remont sieni głównej bramy wjazdowej zamku, remont dachów obiektu, zakończenie wykonania systemu monitoringu wizyjnego, prace konserwatorskie elementów kamiennych krużganków i portali.

W latach 2007–2008 przeznaczono na prace remontowe i wyposażeniowe ponad **287 600 PLN**. Poniesiono również koszty technicznych opracowań projektowych na zamierzone prace remontowe i adaptacyjne (12 200 PLN). Na działalność edukacyjną (lekcje muzealne, odczyty, imprezy), wystawienniczą (33 wystawy czasowe), promocyjną i wydawniczą placówka wydatkowała w tych latach środki w kwocie ponad 120 000 PLN. W 2007 r. muzeum było organizatorem międzynarodowej sesji naukowej „Historia u Piastów, Piastowie w historii”. Wymienione wydatki były pokrywane z budżetów rocznych muzeum.

Frekwencja we wszystkich formach działalności upowszechnieniowo-oświatowej w latach 2007–2008 wyniosła 54 968 osób, natomiast w roku 2008 wzrosła do 70 659 osób.

Frekwencja w placówkach muzealnych w latach 2007-2008 w tys. zwiedzających

Uwaga: niska frekwencja w Muzeum Śląska Opolskiego była wynikiem ograniczeń w działalności, spowodowanych remontem i rozbudową przeprowadzoną w ramach projektu Mons Universitatis

III.II. INNE INSTYTUCJE KULTURY I OŚWIATY W ZARZĄDZIE

WOJEWÓDZTWA

Samorząd Województwa Opolskiego sprawuje zarząd nad innymi, niemuzealnymi instytucjami kultury o znaczeniu ponadregionalnym, które w swojej działalności realizują również misję propagowania i ochrony dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny.

Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu

W latach 2007–2008 r. teatr pokazał łącznie 446 przedstawienia, w tym 17 spektakli wyjazdowych. Jednym z najważniejszych wydarzeń teatralnych są coroczne *Opolskie Konfrontacje Teatralne „Klasyka Polska”*. Natomiast nową inicjatywą artystyczną jest festiwal *„Inter Opole”*, który odbył się w dniach 13-19 marca 2008 r. Kolejnym nowym przedsięwzięciem była *„Noc w Teatrze”*, w ramach której zaprezentowano 3 przedstawienia. W 2008 r. teatr opolski przygotował 8 premier.

Wszystkie spektakle obejrzało w 2007 r. nieco ponad 30 000 widzów, w 2008 r. frekwencja wyniosła już prawie 41 000.

W 2008 r. Teatr złożył 7 wniosków do MKiDN a dofinansowanie otrzymał na dwa zadania („Klasykę Opolską” i „Modernizację infrastruktury technicznej Teatru”).

Filharmonia im. Józefa Elsnera w Opolu

W latach 2007–2008 r. Filharmonia Opolska przygotowała łącznie 783 koncerty dla 250 871 słuchaczy.

Wojewódzka Biblioteka Wojewódzka im. Emanuela Smółki w Opolu

jest właścicielem następujących obiektów zabytkowych: w Opolu tzw. Pałacyku przy ul. Piastowskiej i w swoim oddziale, w Rogowie Opolskim – zespołu zamkowo-parkowego. W latach 2007–2008 zamek w Rogowie, gdzie przechowywany jest zbiór zabytkowy biblioteki, został poddany kompleksowemu remontowi. W parku zamkowym przeprowadzono szereg prac rewaloryzacyjnych i pielęgnacyjno-sanitarnych, dokonano również nasadzeń uzupełniających.

Działalność wystawiennicza biblioteki przyniosła w latach 2007–2008 osiem wystaw, m.in.: *Zamki i Pałace na Śląsku Opolskim, Powiat Opolski – szlakiem atrakcji turystycznych, Panoramy Miast Śląskich, Czerwone spódnice, białe zapasnice, Śląski strój ludowy* (ta ostatnia także jako ekspozycja objazdowa).

Biblioteka prowadziła również działalność edukacyjną, m.in.: lekcje biblioteczne i wykłady dla bibliotekarzy, związane tematycznie z regionem i dziedzictwem kulturowym Opolszczyzny (cykl: *Nasz Śląsk Opolski*, w którym poruszono temat obyczajów i obrzędów, gwary śląskiej, szlachty i jej herbów, zamków i pałaców, itp.). Powstały również cykle opracowań monograficznych pt. *ABC gmin powiatu opolskiego* i *Parki krajobrazowe województwa opolskiego*.

Biblioteka wojewódzka podjęła inicjatywę zdigitalizowania najcenniejszych i najbardziej narażonych na zniszczenie pozycji. Do digitalizacji wytypowano 172 obiekty z końca XIX i początku XX w. Koszty działalności biblioteki związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w latach 2007–2008 wyniosły 1 188 601 PLN. Przedsięwzięcie digitalizacji zbiorów oraz konserwacja 5 starodruków z XVI i XVII w. zostało dofinansowane w kwocie 100 080 PLN przez MKiDN z programu Dziedzictwo Kulturowe. Na działanie *Bibliografia Powiatu Opolskiego* otrzymano dotację w wysokości 1 300 PLN ze Starostwa Powiatowego. Z kolei dotacja MKiDN z programu Promocja Czytelnictwa zasilila kwotą 6 000 PLN *Dni Książki Śląskiej*.

Koszty remontów i rewaloryzacji budynków w Rogowie Opolskim wyniosły łącznie 1 029 089 PLN, przy czym biblioteka uzyskała dotacje Samorządu Województwa Opolskiego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w kwocie 929 645 PLN.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu

Została powołana do życia w 1951 r. i posiada 11 filii na terenie całego województwa. W 2007 r. placówka brała udział w II Wojewódzkim Forum Edukacji Regionalnej oraz II Wojewódzkich Targach Turystyki Edukacyjnej w Brzegu. W tym samym roku biblioteka zorganizowała w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym wystawę pn. „Edukacja Regionalna”

i opracowała zestawienie bibliograficzne pn. "Turystyka i krajoznawstwo w szkole", które zawiera materiały dotyczące walorów turystycznych Opola i Śląska Opolskiego.

IV. EDUKACJA I PROPAGOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO REGIONU. ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ

IV.I. FOLKLOR. ZESPOŁY REGIONALNE. TWÓRCY LUDOWI

Społeczeństwo Opolszczyzny, mocno zakorzenione w lokalnej kulturze i tradycji ludowej, mimo gwałtownych przemian ostatniego 20-lecia, postępów nowoczesności i globalizacji, pielęgnuje troskliwie poczucie własnej tożsamości kulturowej. Szczególnie silnie praktyka ta widoczna jest w środowiskach wiejskich, gdzie folklor i tradycja, dawne zwyczaje i obrzędy pełniły i pełnią do tej pory istotną rolę w życiu codziennym. Młodsze pokolenia, po okresie zauroczenia tendencjami kosmopolitycznymi, wracają coraz częściej do korzeni i własnej historii. Co ważniejsze, powrót ten ma często charakter aktywny i objawia się m.in. przez działanie w organizacjach i stowarzyszeniach regionalnych, przez organizowanie i uczestniczenie w niezliczonych imprezach propagujących tradycje ziemi rodzimej, przez angażowanie się w sprawy lokalnej historii. W większości gmin województwa opolskiego funkcjonują prężnie działające placówki i stowarzyszenia związane z regionalnym dziedzictwem kulturowym. W ostatnich latach widoczna stała się tendencja do powoływania nowych tego typu podmiotów.

Prawie wszystkie gminy województwa opolskiego mogą pochwalić się istnieniem na swoim terenie zespołów kultywujących rodzimy folklor.

Najliczniej reprezentowane są chóry i zespoły śpiewacze, których repertuar obfituje w pieśni ludowe, charakterystyczne dla danego regionu oraz zespoły folklorystyczne i regionalne, przedstawiające tańce i dawne obrzędy ludowe. Część z tych zespołów została utworzona przez przedstawicieli mniejszości niemieckiej, a ich repertuar zdominowany jest przez regionalne pieśni niemieckie, dające świadectwo wielokulturowej historii Opolszczyzny. W Dobrodzieniu działa np. Zespół Pieśni Ludowej „Guttentag”, w Leśnicy – Zespół Śpiewaczy „Frohsinn”, w Siołkowicach – „Schalkowitzer Heimatmelodie”, w Prószkowie – „Proskauer Echo” a w Zawadzkiem „Alte Kameraden”. Ta wielokulturowość przejawia się również w istnieniu Zespołu Muzycznego „Ta Jój”, jego nazwa informuje wyraźnie o pochodzeniu folkloru uprawianego przez grupę. Zespół działa w Lewinie Brzeskim i zrzesza miłośników kultury dawnych kresów wschodnich. Rzeczypospolitej, a szczególnie folkloru miejskiego batiarów lwowskich, który dotarł na Śląsk Opolski wraz z repatriantami po II wojnie świa-

towej. Wśród chórów znaleźć można nie tylko zespoły śpiewające pieśni ludowe. Liczna jest rzesza chórów kościelnych z różnorodnym repertuarem (Krapkowice, Krapkowice-Otmęt, Olesno, Hosanna i Brateritas w Nysie, chóry parafialne w Chrzęszczycach i Zimnicach Wlk.) a także chórów wykonujących muzykę poważną i dawną (chóry przy Państwowej Szkole Muzycznej i chór uczelniany WSZ w Nysie, Zespół Muzyki Dawnej „Syrinks w Baborowie).

Liczną grupę stanowią Zespoły Pieśni i Tańca: w Opolu – „Opole”, w Otmuchowie – „Otmuchów”, w Komornie – „Komorno”, w Wołczynie – „Modrzewiaczy”, w Brzegu „Piast” oraz orkiestry dęte (Leśnica, Cisek, Gogolin, Krapkowice, Nysa, Prudnik).

Różnorodność zespołów regionalnych i ich repertuaru jest ogromna, podobnie jak aktywność społeczności lokalnych w tworzeniu kolejnych grup. **W 2007 r. w gminie Biała powstały dwa nowe chóry: „Zgoda” i „Arian” , oba w Chrzelicach, w Roszkowicach, gm. Byczyna – chór „Radość”, we Włodarach, gm. Korfantów – Zespół Folklorystyczny „Włodarzanki”, w Stobrawie, gm. Popielów – Zespół Folklorystyczny „Malwa”.**

Twórczość wymienionych zespołów uświetnia lokalne imprezy i święta a także przedstawiana jest często przy okazji regionalnych, ponadregionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych konkursów, festiwali, czy wymian partnerskich.

Gminy Opolszczyzny mogą się również pochwalić sporą grupą artystów ludowych zamieszkałych i uprawiających twórczość na ich terenie. W niektórych z nich czynnych jest po kilkanaście osób, zarejestrowanych jako twórcy ludowi. Najliczniejsze grupy zamieszkują teren gminy Cisek – 14 osób, Krapkowice – 13 osób, Korfantów – gdzie artyści zrzeszyli się w Gminnej Grupie Twórczości Artystycznej, która liczy 24 osoby, Lewin Brzeski – 11 osób, Prudnik – ok. 20 osób, Praszka – 19 osób, Opole – 15 osób.

Najpopularniejszą formą działalności artystycznej jest kroszonkarstwo, zajmuje się nim ponad 40 osób, w dalszej kolejności wymienić należy: rzeźbę w drewnie i korze, malarstwo, zdobienie porcelany i ceramiki, haft, wyrób koron żniwnych, gobelinarstwo, a także kowalstwo, szydełkowanie i poezję.

Twórczość ludowa eksponowana jest w lokalnych izbach muzealnych, na okolicznościowych imprezach i wystawach, przy okazji różnych wydarzeń kulturalnych, także o znaczeniu ponadregionalnym.

TABELA NR 5: GMINY. LOKALNE INSTYTUCJE ZWIĄZANE Z DZIEDZICTWEM KULTUROWYM I TWÓRCY LUDOWI

GMINA	MUZEA, IZBY MUZEALNE, REGIONALNE, TRADYCJI	GALERIE SZTUKI	ZESPOŁY REGIONALNE	TWÓRCY LUDOWI	DOMY KULTURY
BABORÓW	Sucha Psina – Regionalna Izba Tradycji		Baborów – Zespół Muzyki Dawnej SYRNIKS (od 2007)		
BIAŁA	Chrzelice – Izba Pamięci (od 2007) Wilków – Izba edukacyjno-regionalna (od 2007)		Chrzelice – chór ZGODA (od 2007) Chrzelice – chór ARIAN (od 2007)		
BIERAWA	Lubieszów – Izba Regionalna		Solarnia – chór SOLARZANKI Dziergowice – Zespół Śpiewaczy DZIERGOWICE Bierawa – chór HARMONIA		DK Bierawa DK Dziergowice DK Stara Kuźnia
BRANICE					
BRZEG	Muzeum Piastów Śl. (instytucja kultury podległa MKiDN)	Galeria Sztuki Współczesnej BCK	Zespół Pieśni i Tańca PIAST		Brzeskie Centrum Kultury
BYCZYNA	Biskupice – Polsko – Czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa (2007)		Byczyna – Zespół folklorystyczny JARZĘBINA Miechowa – Zespół folklorystyczny MIECHOWIANKI Roszkowice – chór RADOŚĆ (2007)		Ośrodek Kultury w Byczynie
CHRZAŚTOWICE	Daniec – Regionalna Izba Śląska im. Konrada Mientusa Dębie – Izba Regionalna „U Wanata” Dębska Kuźnia – Izba Regionalna „U Szwugera”				
CISEK	Cisek – Izba Tradycji przy Publ. Gimnazjum (od 2008)		Gminna Orkiestra Dęta	zdobienie jaj wielkanocnych – 10 os. rzeźbienie w korze lub drewnie – 2 os. malowanie obrazów - 1 os. wyszywanie obrazów - 1 os.	
DĄBROWA					
DOBRODZIEN	Dobrodzień – Izba Regionalna		Zespół Regionalny S. Wernera Zespół Pieśni Lud. GUTTENTAG		Dobrodzieński Ośrodek Kultury i Sportu
DOBRZEŃ WIELKI	Dobrodzień, Chróścice, Krzanowice – Izby Regionalne		Dobrzeń Wlk. – chór CANTABILE, zespoły folk.: ŚLAZAK, DOBRZENIANKI Chróścice – CHRÓŚCICZANKI Krzanowice – KRZANOWICZANKI	wikliniarstwo, rzeźba – 1 os.	DK Dobrzeń

			Ku – KUPSKIE ECHO Borki – MELODIA		
DOMASZOWICE			Strzelce – Zespół Śpiewaczy TĘCZA		
GŁOGÓWEK	Głogówek – Muz. Regionalne Głogówek – Izba Śląska przy Gimnazjum nr 1 Biedrzychowice – Farska Stodoła		Głogówek – chóry: LORETTO, GLOGOVIA, KAZIMIRA		DK Głogówek
GŁUBCZYCE	Głubczyce – Powiatowe Mu- zeum Z. Głubczyckiej (od 2007) Głubczyce – Izba Tradycji w Zesp. Szkół Mech.			rzeźba – 1 os. rzeźba i malarstwo – 1 os. malarstwo – 1 os. mal., kroszonkarstwo – 1 os.	MOK Głubczyce
GŁUCHOŁAZY		Głucholazy – Salon Wy- stawowy	Głucholazy – chóry: CAPRICOLIUM, WRZOS		Głucholazy – Cen- trum Kultury
GOGOLIN	Gogolin – Izba Regionalna przy Gimnazjum Gogolin – Izba Tradycji przy Szk. Podst. Nr 2		Gogolin – Młodzieżowa Orkiestra Dęta Odrowąż – Zesp. Taneczny „ISKIERKI” Malnia – Dziecięcy Zespół Wokalno-Muzyczny „Aksamitki” Gogolin – Chór Mieszany Kamień Śl. – Zespół Folklorystyczny	Rozalia Czekąła – malowanie porcelany	
GORZÓW ŚL.			Gorzów Śl. – Zespół folkloryst. GORZOWIANKI Gorzów Śl. – Zespół folklorystyczny FASKA Gorzów Śl. – Zespół tańca SZAFIR		Gorzów Śl. – Miej- sko-Gminny Dom Kultury
GRODKÓW					Grodków – Ośro- dek Kultury i Re- kreacji
IZBICKO	Otnice – Izba Tradycji Izbicko – Izba Tradycji				
JEMIELNICA					
KAMIENNIK					
KĘDZIERZYN- KOŻLE			Kędzierzyn-Koźle – Zespół regionalny Zespół Pieśni i Tańca KOMES		MOK Kędzierzyn- Koźle , DK Che- mik, DK Koźle, osiedlowe DK
KIETRZ					
KLUCZBORK	Kluczbork – Muz. J. Dzierżo- na Kuniów – Izba Regionalna Kuniów – Zabytkowa kuźnia		Kluczbork – chóry: BRATKI, CORDA CORDII, ECHO Bogacica – chór NIEZAPOMINAJKI Kuniów, Kujakowice – chóry mniejszości niem.		DK i MDK Kluczbork; Łowkowice, Ku- niów, Kujakowice,

	i piekarnia Maciejów – Pałac - status muzeum				Bąków – wiejskie DK
KOLONOWSKIE	Kolonowskie – Izba Muzealna			kroszonkarstwo – 5 osób	
KOMPRACHCICE					Komprachcice – Samorządowy Ośrodek kultury
KORFANTÓW	Przechód – Izba Regionalna		Korfantów – chór ECHO KORFANTOWA Rzymkowie – zesp. folklorystyczny Włodary – zesp. folkl. WŁODARZANKI (2007)	Gminna Grupa Twórczości Artystycznej – 24 os.	MDK Korfantów
KRAPKOWICE	Pietna – Izba Regionalna (2007) Kórnica – Izba Pamięci		Żywiec – zespół Harmonijek Ustnych TRIO, zespół ECH, zespół SZAFIRY Krapkowiec – Orkiestra dęta, Chór szkolny, Chór kościelny Krapkowiec – Otmęt – Chór kościelny, Chór mie- szany mniejszości niemieckiej	rzeźba – 1 os. korony żniwnych – 6 os. Kroszonkarstwo – 6 os.	DK Krapkowiec
LASOWICE WIELKIE					
LEŚNICA		Leśnica – Galeria Sztuki Leśnica – Kapliczka (wyst. poplenerowe)	Leśnica – Zesp. śpiewaczy FROHSINN; Młodzie- żowa Orkiestra Dęta		
LEWIN BRZESKI			Lewin Brzeski – Zesp. muz. TA JOJ	11 os. – rzeźba, haft krzyży- kowy, ręczne malowanie bombek, malarstwo	DK Lewin Brzeski
LUBRZA					
LUBSZA					
ŁAMBINOWICE	Łambinowice Muzeum Jeń- ców Wojennych (w zarządzie WO)		Jasienica Dolna – chór UŚMIECH Łambinowice – Zespół wokalny SŁOŃCE W KAPELUSZU		GOK Łambinowice
ŁUBNIANY	Biadacz, Łubniany, Luboszy- ce – Szkolne Izby Regionalne		Dąbrówka Łubiańska – zespół śląskiej pieśni lu- dowej SILESIA Biadacz – Zespół Folk. BIADACZANIE	zdobienie porcelany – 3 os. kruszonki – 6 os. rzeźba – 2 os.	Łubniany – Ośr. Działalności Kultu- ralnej
MURÓW	Zagwiździe – Regionalna Sala Muzealna			rzeźba – 1 os.	
NAMYSŁÓW		Namysłów – Galeria na Piętrze	Namysłów – NAMYSŁOWIANKI Głuszyna – GŁUSZYNIANKI		Namysłowski DK
NIEMODLIN	Magnuszowice – Izba Regio- nalna DOM CHLEBA		Gracze – zespół śpiewaczy GRACZANKI Grabin – zespół śpiewaczy GRABINIANKI	malarstwo – 1 os. rękodzieło lud. – 2 os.	Niemodlin OK Gracze ZDK
NYSA	Muzeum w Nysie	Nysa – Skarbiec św. Ja-	Nysa – chóry kościelne: HOSANNA,	gobeliniarstwo – 1 os.	Nyski Dom Kultu-

		kuba	BRATERITAS, Chór Żeński przy Rol. Centrum Kształcenia Ustawicznego, Chór uczelniany WSZ, Chór Mieszany Państwowej Szkoły Muzycznej, Chór Dziecięcy Państwowej Szkoły Muzycznej; Zespół Pieśni i Tańca NYSA ;Nyska Orkiestra Dęta; Międzyszkolny Zespół Folklorystyczny MAŁA NYSA	sztukateria – 1 os. malarstwo – 1 os. haft krzyżykowy – 4 os.	ry im. Wandy Pawlik z filia w Złotogłowicach; OK. przy SM w Nysie
OLESNO	Olesno – Muzeum regionalne	Pryw. Galeria Malarska	Olesno – chór parafialny		Olesno – MDK
OLSZANKA					
OPOLE	Opole: Muzeum Polskiej Piosenki, Muzeum Diecezjalne, Muzeum Śląska Opolskiego, Muzeum Wsi Opolskiej	Opole: Galeria Szt. Współcz., Galeria Studzienna, Galeria Autor, Galeria im. J. Cybisa, Galeria ZPAP	Opole – Zespół Pieśni i Tańca OPOLE	zdobienie porcelany, kroszonkarstwo (ok. 15 os.)	MOK Opole, MDK Opole
OTMUCHÓW			Otmuchów – Zesp. Pieśni i Tańca OTMUCHÓW, CHÓR talis-cantus		MDK Otmuchów z filią w Kałkowie
OZIMEK			zespoły folklorystyczno-śpiewacze: Grodziec – GRODZIEC, JUTRZENKA, Dylaki – Dialog, Ozimek – BABIE LATO, HEIDI, Biestrzynnik – DZIÓBKI, Antoniów – OPOLSKIE DZIÓŁCHY, Szczedrzyk – SZCZEDRZYCKIE ECHO	rzeźbiarz Jan Wajrach	DK Ozimek
PACZKÓW	Paczków – Muz. Gazownictwa		Dziewiętlice – Zespół lud. DZIEWIĘTLICZANKI		
PAKOSŁAWICE				rzeźbiarze J. Darak i M. Burko	
PAWŁOWICZKI					
POKÓJ					GOK Pokój
POLSKA CEREKIEW			Polska Cerekiew – Chór BEL CANTO		
POPIELÓW	St. Siołkowice – Izba Pamięci Jakuba Kani, Szkolna Izba Regionalna Popielów – Szkolna Izba Regionalna, pryw. Muzeum Kołodziejstwa (2007) Stare Kolnie – pryw. Skansen Maszyn Rolniczych		zespoły folklorystyczne: Karłowice - LIRA, Popielów - MAZELUNKI, Stare Siołkowice - SIOŁKOWICZANKI i SCHALKOWITZER HEIMATMEL., Stobrawa - MALWA (2007)	malarstwo – 3 os. haft – 3 os. kroszonkarstwo – 1 os. szydełkowanie – 1 os.	DK Popielów DK Karłowice
PRASZKA				rzeźba- 3 osoby malarstwo - 8 osób haft- 6 osób	

PRÓSZKÓW	Prószków – Muzeum Kowalstwa (2007), Izba Regionalna Zimnice Wlk. – Izba Regionalna Boguszyce – Izba Regionalna		zespoły śpiewacze: Przysiecz PRZYSIECZANKI, Ligota Prószkowska LIGOCKIE WRZOSY, Prószków PROSKAUER ECHO; chóry paraf.: Chrząszczyce, Zimnice Wielkie	kowalstwo - 2 osoby rzeźba – W. Zdziebłowski	OKiS Prószków
PRUDNIK	Prudnik – Muzeum Z. prudnickiej		Prudnik – chór JUTRZENKA, Zespół NONET, Orkiestra dęta	rękodzieło, rzemiosło, haft, malarstwo – ok. 20 os.	OKiS Prudnik
RADŁÓW					
REŃSKA WIEŚ	Reńska Wieś – Izba Tradycji		Komorno – Zesp. Pieśni i Tańca KOMORNO		GOK Reńska Wieś
RUDNIKI		Słowików – pryw. Galeria Szt. Współcz. SET'	Rudniki – Zespół folklor. RUDNICZANKI	korony żniwne – 4 os. kruszonki – 2 os. haft, koronkarstwo – 4 os.	Rudniki GOKSiR
SKARBIMIERZ			Skarbimierz – CANTATE Skarbimierz – Zesp. Styliz. Tańców Lud. PIAST		
SKOROSZYCE					
STRZELCE OPOLSKIE			Strzelce Op. – zesp. śpiewacze VIVA LA MUSICA i SEN Centowa – CENTAVIA Sucha – SUSKIE SKOWRONKI		Strzelecki OK
STRZELECZKI					Strzeleccki GOK
ŚWIERCZÓW					
TARNÓW OPOLSKI					
TUŁOWICE			Tułowice chór SZUMIACY BÓR Szydłów – SZYDŁOWIANKI	kroszonkarstwo – 6 os.	Tułowicki OK
TURAWA	Ligota Turawska – Izba Regionalna		Osowiec – Zespół Pieśni i Tańca OSOWIEC Węgry – WENGERN ECHO		
UJAZD	Ujazd – Szkolna Izba Pamięci i Tradycji		Ujazd – zesp. śpiewaczy FROHSIN	rzeźba – 1 os., wikliniarstwo – 1 os., kroszonkarstwo – 1 os.	Ujazd – Miejsko-Gminny OK
WALCE	Walce – Izba Regionalna Brożec – Muz. Sprzętu Gospodarstwa Domowego i Rzemiosła		Brożec – chór BROŻEC; Walce – zespół region. WALCZANKI i zesp. śpiewaczy HEIMATMELODIE; Dobieszowice – DOBIESZOWICZANKI	kroszonkarstwo – M. Żmija-Głombik	GOK Walce
WILKÓW					
WOŁCZYN			Wołczyn – Z. Pieśni i Tańca MODRZEWIACY		Wołczyński OK
ZAWADZKIE	Zawadzkie – Izba Tradycji Kielcza – Izba Muzealna (w ramach Muz. Wsi Op.)		Zawadzkie – Chór Międzyparafialny, zesp. śpiew. ALTE KAMERADEN Żędowice – ŻĘDOWIANIE		Zawadzkie – DK

ZDZIESZOWICE	Zdzieszowice – Klub DOOKOŁA ŚWIATA Żyrowa – Śląska Izba Regionalna		Oleszka-Jasiona – Zesp. folk. SPOD BUCZYNY Krępna – Zesp. folk. KRAMPSKIE BERY	wyrób koron żniwnych – 2 os., poezja – 2 os., malarstwo – 4 os., kroszonkarstwo – 2 os., rzeźba – 1 os.	Zdzieszowice – Ośr. Sportu Kultury i Rekreacji Oleszka – Klub Kultury
ZĘBOWICE	Zębówice – Izba Regionalna			malowanie ceramiki – T. Ozimek; zdobienie porcelany, kroszonkarstwo – A. Tkacz	

Źródło danych: ankiety gminne

GOK, MOK – Gminny, Miejski Ośrodek Kultury
OKiS – Ośrodek Kultury i Rekreacji
GOKSiR – Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji
MDK, GDK – Miejski Dom Kultury
SM – Spółdzielnia Mieszkaniowa
BCK – Brzeskie Centrum Kultury

puste pole – brak danych

IV.I.1. Działalność Stowarzyszenia Twórców Ludowych

Oddział opolski STL afiliowany przy Muzeum Wsi Opolskiej rozwija rozległą działalność edukacyjną i promocyjną, współpracując ściśle z Muzeum w licznych przedsięwzięciach. Aktywność Towarzystwa przejawia się w organizowaniu lekcji muzealnych i warsztatów, które odbywają się na miejscu (na terenie MWO) oraz w innych placówkach o podobnym charakterze (Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, muzea etnograficzne w Toruniu i Wrocławiu). Inną formą działalności jest przygotowywanie wystaw, kiermaszy i pokazów (Jarmark Wielkanocny Wsi Opolskiej, Wystawa Twórczości Ludowej i Rzemiosła Artystycznego w Prudniku, plener rzeźbiarski w Kluczborku, pokazy zdobienia jaj i porcelany). Towarzystwo jest również współorganizatorem dorocznych konkursów, odbywających się w Muzeum Wsi Opolskiej (np. konkurs kroszonkarski) oraz w innych miejscowościach (Konkurs Sztuki Ludowej „Wiatraki” w Strzelcach Opolskich, Śląskie Beranie w Izbicu, Międzynarodowy Konkurs Sztuki Ludowej w Rudnikach).

IV.II. INICJATYWY WPLYWAJACE NA WZROST ATRAKCYJNOŚCI

I PODNIESIENIE RANGI OBIEKTÓW I ZESPOŁÓW ZABYTKOWYCH

Utrzymywanie obiektów i zespołów zabytkowych we właściwym stanie jest podstawą do wykorzystania ich pod względem gospodarczym i turystycznym, a efektem tych działań, przy dobrze prowadzonej polityce informacyjnej i reklamowej, powinien być wielokrotny zwrot nakładów na ich rewitalizację.

Rozpropagowanie wybranych obiektów i przekształcenie ich w dobrze sprzedające się produkty wymaga wielokierunkowych działań.

IV.II.1. Podnoszenie rangi obiektów dziedzictwa kulturowego

W skali międzynarodowej największym wyróżnieniem jest umieszczenie obiektu dziedzictwa kulturowego na liście dziedzictwa światowego UNESCO lub na, powstającej właśnie, liście dziedzictwa europejskiego.

W skali krajowej prestiż zapewnia uznanie obiektu za **pomnik historii** i utworzenie **parku kulturowego**.

Gminy Byczyna, Jemielnica i Nysa podjęły inicjatywę w dwóch ostatnich sprawach. Byczyna planuje utworzenie **Parku Kulturowego Teren Bitwy pod Byczyną**, propozycją Nysy jest **Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdza Nysa**. Pomnikami Historii mogłyby zostać uznane: **Układ Urbanistyczny Starego Miasta w Byczynie**, **Pocysterski Zespół Klasztorny w Jemielnicy** oraz **Kościół pw. św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie**. W obecnej chwili wszystkie propozycję, poza Twierdzą Nysa, gdzie prowadzi się już prace rewitalizacyjne, pozostają w fazie wnioskowania.

IV.II.2. Imprezy upowszechniające kulturę, wiedzę o historii i popularyzujące dziedzictwo kulturowe regionu

Zainteresowanie przeszłością regionu, jego dziedzictwem kulturowym, przyrodą, tradycją i życiem codziennym w minionych czasach mogą kształtować różnorodne samorządowe inicjatywy, obejmujące szerokie spectrum działań skupiających i jednoczących społeczności lokalne. Rolę tę spełniają np. imprezy i zdarzenia, począwszy od festynów ludowych, kiermaszy, pikników regionalnych, poprzez przeglądy twórczości, kółka zainteresowań, wspólne celebrowanie świąt i uczestniczenie w tradycyjnych obrzędach, obchodzenie dni regionalnych, aż po bardziej wyrafinowane formy, jak: tematyczne konferencje naukowe, czy rozbudowane, drobiazgowo zaplanowane projekty.

W latach 2007–2008 gminy opolskie zorganizowały ogromną ilość, zróżnicowanych tematycznie i formalnie imprez, występów, prezentacji i zdarzeń, wśród których znaczną rolę odgrywały organizowane corocznie Dożynki, Noc Świętojańska, Wodzenie Niedźwiedzia, Biesiady Wielkanocne, obchody Dnia Św. Marcina. Popularnością cieszą się również inne cykliczne imprezy: przeglądy zespołów folklorystycznych i śpiewaczych, przeglądy różnorodnych form twórczości artystycznej, doroczne Zawody Sikawek Konnych w Szermowicach, konkurs „Szlak Rycerzy Joannitów na Opolszczyźnie”, konkurs na „Specjał Głogóweczki” i inne konkursy kulinarne, Wojewódzki Konkurs Gwary „Śląskie Beranie” i wiele, wiele innych.

Ogółem, na działalność edukacyjną i popularyzatorską gminy opolskie wydały w latach 2007–2008 ponad 3 000 000 PLN.

IV.II.3. Inicjatywy i projekty o większym zasięgu

Na uwagę zasługuje kilka większych przedsięwzięć samorządowych, których znaczenie przekracza granice gmin, regionów, a nawet granice państwowe. Realizacja tych inicjatyw wymaga dużych nakładów finansowych, wykorzystują one więc unijne fundusze strukturalne, a ich przeprowadzenie wymaga współdziałania między gminami, regionami i państwami. Należą do nich m.in., wdrażane w ostatnich latach projekty: **Polsko-czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa, Mons Universitatis, Rekonstrukcje historyczne wspólnym produktem turystycznym polsko-czeskiego pogranicza**, a także znajdujący się dopiero w fazie planowania projekt: **Park Historyczny Włodzienin**.

W 2008 r. powstał projekt **Park historyczny Włodzienin**. Przedsięwzięcie obejmie teren, na którym stoją ruiny kościoła cmentarnego. Gmina Branice stara się o dofinansowanie

w ramach współpracy transgranicznej. Prace przy parku historycznym mają się rozpocząć w roku bieżącym, a otwarcie planowane jest na 2010 rok.

Polsko-czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa z siedzibą w Biskupicach w gminie Byczyna powstało przy udziale środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A Czechy – Polska. Projekt realizowany był w partnerstwie z miastem Złote Hory, Opolskim Bractwem Rycerskim i Grupą Szermierczą Jeseník z Czech. Siedzibą Centrum jest drewniany gród położony nad zbiornikiem retencyjnym Biskupice – Brzózka, wzniesiony w latach 2006–07. Odbývają się tu warsztaty i szkolenia z zakresu fechtunku bronią średniowieczną, rzutów toporem, włócznią, nożem, nauka strzelania z łuku i jazdy konnej, warsztaty rzemiosł średniowiecznych (kowalstwo, płatnerstwo, mincerstwo), pokazy strojów średniowiecznych, wystawy, galerie, konferencje historyczne i żywe lekcje historii. Dodatkowymi atrakcjami są pokazy rycerskich bitew, inscenizacje, pokazy katowskie, sceny inkwizycji, koncerty zespołów muzyki dawnej. Realizacja projektu zwiększyła atrakcyjność gminy przez stworzenie różnorodnej oferty turystyczno-kulturalnej, co przyniosło wymierne efekty: zwiększenie liczby turystów krajowych i zagranicznych, rozbudowę bazy turystycznej, promocję miasta i gminy Byczyna, rozwój usług związanych z obsługą turystów, utworzenie nowych miejsc pracy. Projekt był rozwinięciem wcześniej nawiązanej współpracy, która zawiązała się przy okazji organizacji wspólnych festynów, turniejów, jarmarków średniowiecznych.

Rekonstrukcje historyczne wspólnym produktem turystycznym polsko-czeskiego pogranicza to projekt współpracy transgranicznej realizowany przez dziewięć partnerskich regionów z Polski i Czech. Funkcje koordynatora projektu pełni gmina miejska Kłodzko. Z terenu województwa opolskiego w projekcie biorą udział gminy Nysa i Kędzierzyn-Koźle. Pozostali partnerzy to: Stoszowice, Świdnica, Złote Hory, Králiky, Jaromer–Josefov i Komitet pro udržování památek z války roku 1866. Projekt finansowany jest w 85% ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska–Rzeczpospolita Polska 2007–2013.

Realizację przedsięwzięcia o wartości 1 769 799 euro zaplanowano na lata 2008–2010. Przedsięwzięcie nakłada na partnerów obowiązek organizacji co najmniej raz w roku inscenizacji historycznej bitwy oraz utworzenie lub doposażenie w stroje oraz niezbędny sprzęt regimentów historycznych. Projekt przewiduje również rekonstrukcje pomników historycznych oraz wspólną kampanię promocyjną. Kampania obejmie realizację filmu reklamowego, spoty reklamowe w radiu i telewizji, utworzenie portalu internetowego oraz wydanie publikacji dotyczących fortyfikacji. Kolejnym elementem projektu jest przeprowa-

dzenie „żywych” lekcji historii. Tematem zajęć będzie historia fortyfikacji znajdujących się na terenie gmin realizujących projekt oraz historia walk polsko – czeskiego pogranicza.

Mons Universitatis, projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, budżetu Samorządu Województwa Opolskiego oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego rozwiązuje problemy lokalowe Muzeum Śląska Opolskiego, sztandarowej placówki kulturalnej Opolszczyzny. Nowe powierzchnie wystawiennicze pozwalają znacznie uatrakcyjnić ofertę muzeum. W ramach projektu wyremontowano kamienicę mieszczańską i budynek administracyjny przy ul. św. Wojciecha oraz budynek wystawowy przy Małym Rynku. Od podstaw wybudowano nowy budynek wystawowy. Łączna powierzchnia zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej wynosi 4657 m kw. Po zakończeniu prac powierzchnia wystawiennicza placówki wzrośnie o 100%.

W XIX-wiecznej kamienicy przy ul. św. Wojciecha 9 powstał unikatowy na skalę kraju skansen miejski. W wyremontowanych pomieszczeniach pieczętowanie odtworzono i urządono mieszkania mieszczańskie z różnych epok.

Realizacja projektu znalazła uznanie kapituły II edycji konkursu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego "Polska Pięknie. 7 Cudów Funduszy Europejskich". Celem konkursu było wyłonienie najlepszych projektów zrealizowanych przy udziale funduszy unijnych, które przyczyniły się do podniesienia atrakcyjności turystycznej Polski. Na konkurs wpłynęło 137 zgłoszeń, a kapituła konkursu wybrała 20 nominowanych projektów w 7 kategoriach. Muzeum Śląska Opolskiego za realizację projektu "Mons Universitatis. Rozbudowa i remont Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu" otrzymało wyróżnienie w kategorii "Obiekt turystyczny".

Miejskie trasy turystyczne zintegrowanym produktem turystycznym miast czesko-polskiego pogranicza. Miasto Kędzierzyn-Koźle wraz z partnerami polskimi i czeskimi otrzymało pomoc finansową na realizację powyższego projektu z Unii Europejskiej. Projekt realizowany będzie przez 6 miast pogranicza czesko-polskiego (Polska – 2 województwa, 4 powiaty; Czechy – 2 województwa, 2 powiaty; Europa – 2 euroregiony). Pozwoli to na utworzenie spójnej transgranicznej oferty turystycznej czesko-polskiego pogranicza, a poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii (infokioski, audioguide’y) oraz uczestnictwo w targach i imprezach turystycznych umożliwi dotarcie do szerokiej grupy turystów. Przedsięwzięcie zakłada wytyczenie szlaków miejskich promujących, niedocenianą dotychczas, turystykę miejską i podkreślających wspólną historię tej części Europy. Partnerami projektu są gminy: Czeska Skalica, Bardo, Kędzierzyn-Koźle, Świdnica, Prerov

i Kłodzko. **Dofinansowanie projektu** dla wszystkich wymienionych gmin wynosi: **944.007,62 euro** z czego Kędzierzyn-Koźle otrzymał **149.770,17 euro**.

Festiwal Muzyki Zabytkowych Parków i Ogrodów im. C.M. Webera w Pokoju to cykliczne przedsięwzięcie, nieporównanie mniejsze pod względem finansowym od wyżej wymienionych, nie wykorzystujące funduszy unijnych, mające jednak duże znaczenie w krajobrazie kulturowym Opolszczyzny. W latach 2007 i 2008 odbyły się IV i V edycja festiwalu, który cieszy się dużym powodzeniem, zarówno u publiczności, jak i biorących w nim udział artystów. Festiwal jest organizowany przy wydatnej pomocy Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej i wsparciu licznych sponsorów. Impreza prócz dostarczanie wrażeń muzycznych, odgrywa również istotną rolę w propagowaniu walorów pięknej rezydencji książąt wirttembergskich, w której znany kompozytor znalazł schronienie przed natarczywością dłużników. W czasach swej świetności przypadających na XVIII i XIX wiek Pokój był centrum kulturalnym o wysokiej renomie, gdzie gościło wielu możnych i sławnych ówczesnej Europy. Następcy księcia Carla Christiana Erdmanna, który był inicjatorem budowy pałacu kontynuowali jego dzieło, dzięki czemu Pokój stał się jedną z najwybitniejszych środkowoeuropejskich kompozycji parkowych. Artystyczne upodobania właścicieli Pokoju uczyniły zeń ceniony w ówczesnej Europie ośrodek kultury.

IV.II.4. Europejskie Dni Dziedzictwa to największy w Europie projekt społeczny i edukacyjny, święto zabytków kultury Starego Kontynentu, w którym uczestniczy już 49 państw. Imprezy skierowane są do bardzo szerokiej i różnorodnej grupy odbiorców, co nadaje im wymiar uniwersalny. Głównym celem Europejskich Dni Dziedzictwa jest promowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz przypominanie o wspólnych korzeniach kultury europejskiej. Rada Europy ustanowiła Europejskie Dni Dziedzictwa w 1991 roku, zaś Polska przyłączyła się do ich obchodów w roku 1993. Dotychczasowe edycje EDD w Polsce były objęte honorowym patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Krajowym koordynatorem obchodów jest Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków.

Cele Europejskich Dni Dziedzictwa:

- podnoszenie świadomości bogactwa i różnorodności kultury europejskiej;
- tworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi różnorodności kulturowej;
- zwalczanie rasizmu i ksenofobii oraz wzmacnianie tolerancji ponad granicami państwowymi;
- wzmacnianie tożsamości europejskiej;
- uświadomienie opinii publicznej i decydentom konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego;

Europejskie Dni Dziedzictwa 2007 przebiegały pod hasłem "Ludzie gościńca. Wędrowcy, pielgrzymi, tułacze". W organizację włączyły się 22 podmioty, w **23 miejscowościach zrealizowano 50 imprez**, w których udział wzięło około **12 500 osób**.

W 2008 r. inauguracja Dni Dziedzictwa odbyła się 13 września w Byczynie. Historia Byczyny położonej na skrzyżowaniu historycznych szlaków handlowych, a dziś u zbiegu granic pięciu województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego, łódzkiego, śląskiego i opolskiego, oddaje przesłanie ubiegłorocznych uroczystości, które brzmiało: „Korzenie tradycji. Od ojcowizny do ojczyzny”. Obchody EDD na Opolszczyźnie objęli swoimi patronatami honorowymi Wojewoda Opolski i Marszałek Województwa Opolskiego, a koordynatorem działań były wspólnie Samorząd Województwa Opolskiego i Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu.

W organizacji Europejskich Dni Dziedzictwa na Opolszczyźnie w 2008 r. udział wzięło 49 podmiotów (m.in.: urzędy gminne i powiatowe, muzea, ośrodki kultury, biblioteki, parafie rzymskokatolickie i ewangelicko-augsburskie, Klub Inteligencji Katolickiej, szkoły, stowarzyszenia). Organizatorzy zgłosili realizację **132 imprez w 58 miejscowościach**. Udział w nich wzięło ponad **9.000 osób**. Największą imprezę zorganizował Urząd Miejski w Byczynie wydając na nią ok. 60.000 PLN. Urząd Miejski w Byczynie pokrył również koszty wydruku plakatu z programem inauguracji EDD, zaproszeń oraz mapek i ulotek z informacjami o zabytkach w gminie Byczyna. Współudział w finansowaniu imprezy inauguracyjnej miał Samorząd Województwa Opolskiego, wspierając gminę dotacją w wysokości 20 000 PLN. Dofinansowaniem objęto również Wydanie informatora, opracowanego przez opolski ROBiDZ.

IV.II.5. Stowarzyszenie DINOPARK

Nazwę DINOPARK otrzymało unikatowe w skali światowej znalezisko paleontologiczne najstarszych szczątków dinozaurów w Krasiejowie gm. Ozimek, dokonane w 2002 r. Wykorzystanie odkrycia skamieniałości najstarszego dinozaura świata, nazwanego w celu upamiętnienia miejsca odkrycia, **Silesaurus opolensis**, stwarza niespotykaną szansę na zaistnienie regionu na arenie międzynarodowej, zarówno w dziedzinie nauki i kultury, jak i w sferze turystyki, stwarzając jednocześnie olbrzymie możliwości dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Głównym walorem krasiejowskiego stanowiska paleontologicznego jest to, że pozostaje najbogatszym w szkielety obszarem wykopaliskowym tego typu dostępnym obecnie do badań w Europie. Dodatkową wartością stanowiska paleontologicznego w Krasiejowie jest możliwość naocznej obserwacji wydobywania skamieniałości.

W 2007 r. Zarząd Województwa Opolskiego dofinansował projekt gminy Ozimek „Dinopark, etap II – budowa szlaku pieszego w Krasiejowie” dotacją w kwocie 872 500 PLN. W latach 2007–2008 Województwo Opolskie, jako członek Stowarzyszenia Dinopark, wsparło jego działalność składkami członkowskimi, w kwocie 500 000.

IV.II.6. Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne

Teren województwa opolskiego pokryty jest siecią szlaków turystycznych, których ilość w ostatnich latach znacznie wzrasta. Przez Opolszczyznę przebiega kilka ogólnoeuropejskich tematycznych szlaków i tras turystycznych.

Via Regia lub "droga wysoka" to historyczny trakt handlowy prowadzący od Hiszpanii aż po Rosję. Pierwsze wzmianki o **Via Regia** pochodzą z 1252 r. Początkami drogi były budowane przez wojska rzymskie trakty pomiędzy hiszpańską Galicją a Paryżem. **Via Regia** była drogą ponadregionalną sprzyjającą rozwojowi stosunków i kontaktów państw europejskich. Droga służąca początkowo jako trakt wojskowy, stawała się z czasem coraz ważniejszym traktem handlowym, co przyspieszało rozwój miast leżących na jej trasie. Na znaczeniu straciła dopiero w XIX w., kiedy dynamicznie zaczęła rozwijać się kolej żelazna. W Polsce trasa oznakowana obecnie (2008) na odcinku od Góry św. Anny przez Opole, Wrocław, Legnicę i Lubiąż do Zgorzelca. Trwają prace nad oznakowaniem odcinka biegnącego z Piekar Śląskich, m.in. przez Radzionków, do Góry św. Anny. W 2002 r. z inicjatywy władz Saksonii powołano do życia inicjatywę "VIA REGIA - Europejska Droga Kultury". Do inicjatywy przystąpiły regiony leżące na trasie historycznej *Via Regia*. Głównym celem tej międzynarodowej inicjatywy jest podniesienie *Via Regia* do rangi symbolu jedności europejskiej na poziomie kulturowym, turystycznym i gospodarczym. Przebiegając symbolicznie m.in. równoległe do polskiej, niemieckiej i francuskiej autostrady A4, łączy ze sobą wiele krajów rozwijającej się Unii Europejskiej i służy ponownie wymianie handlowej. Przy projekcie *Via Regia* powstało stowarzyszenie „Na Kupieckim Szlaku” powołane dla wspierania i reprezentowania interesów jednostek samorządu terytorialnego, położonych wzdłuż trasy A-4, której przebieg w granicach Rzeczypospolitej Polskiej nawiązuje do dawnego szlaku kupieckiego, w zakresie europejskiej promocji tych jednostek i umacniania ich pozycji w zjednoczonej Europie oraz rozwoju europejskiej współpracy regionalnej w dziedzinie gospodarki i kultury.

Droga św. Jakuba – dawny szlak pielgrzymkowy, który prowadzi z Europy wschodniej do Santiago de Compostela w Hiszpanii, pokrywa się częściowo z *Via Regia*. Na terenie Opolszczyzny przebiega m.in. przez teren gmin: Dobrzeń Wielki, obejmując miejscowości Czarnowąs, Borki, Dobrzeń Mały, Dobrzeń Wielki, Chróścice (odcinek 21 km), Lewin

Brzeski, gdzie przebiega przez Wronów, Mikolin i Skorogoszcz (włączoną w 2008 r.), Popielów (Stare Siołkowice, Popielowska kolonia – od 2007), Skarbimierz (Skarbimierz, Małujowice – od 2007), Kamień Śląski (5 km). Szlak oznaczony jest znakiem muszli (atrybutem św. Jakuba Starszego).

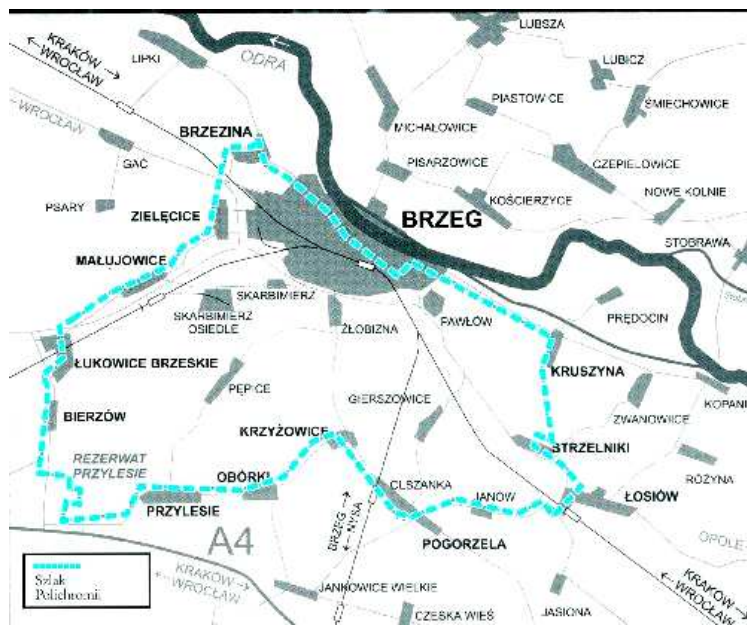
Przy szlaku pielgrzymkowym św. Jakuba powstał szlak **Środkowoeuropejskie Ośrodki Pielgrzymkowe** – efekt międzynarodowego projektu o tej samej nazwie, w który zaangażowana jest od 2008 r. gmina Leśnica. Projekt ma na celu rozpowszechnienie ruchu pielgrzymkowego poprzez współpracę miejscowości pielgrzymkowych, jako miejsc życia duchowego oraz ośrodków propagujących ideę wspólnej Europy i porozumienia między narodami. Partnerami tej wspólnej inicjatywy są miejscowości pielgrzymkowe Altötting (RFN, Bawaria), Leśnica (Polska, Opolszczyzna), Pribram (Republika Czeska, Środkowa Bohemia), St. Marienstern/ Ralbitz - Rosenthal (RFN, Łużyce) oraz Maria Lankowitz (Austria, Styria). Oficjalne otwarcie szlaku, który ma długość ok. 2100 km, nastąpiło w styczniu 2009 r. Inicjatywa została doceniona w bieżącym roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, który uhonorował za jej przeprowadzenie Urząd Miejski w Leśnicy wyróżnieniem w VIII edycji konkursu „Partnerstwo bez granic” w kategorii „Samorządy Lokalne”.

Jedyna w swoim rodzaju inicjatywa europejska, która ma na celu ochronę i zachowanie ludowej architektury drewnianej w całej jej regionalnej różnorodności i wielokulturowości, czyli Szlak Architektury Drewnianej, ma także swoje trasy na terenie Polski, przebiegające przez województwa opolskie, śląskie, małopolskie i podkarpackie. Część opolska trasy nosi nazwę **Szlak Drewnianej Architektury Sakralnej Województwa Opolskiego**.

Na Opolszczyźnie zachowało się ok. 70 drewnianych kościołów, pochodzących z XVI, XVII, XVIII i XIX w. Największą ich liczbę można podziwiać w pn. części województwa, szczególnie w powiatach kluczborskim i oleskim. Szlak opolski obejmuje obecnie miejscowości: Baldwinowice, Bąków, Bierdzany, Jakubowice, Krzyżowice, Lasowice Wielkie, Maciejów, Miechowa, Nasale, Olesno, Stare Olesno, Proślice, Przewóz, Sowczyce, Uszyce, Wierzbie, Zimną Wódkę, Baborów, Malnię, Kolonowice, Popielów, Gola, Kozłowice, Jamy. W propagowanie szlaku drewnianej architektury na Opolszczyźnie zaangażowała się mocno Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna (KOLOT), która była inicjatorem wydania publikacji: Szlak Drewnianych Kościołów w Powiecie Kluczborskim oraz Szlak Drewnianych Kościołów w Powiatach Kluczborskim i Oleskim (wyd. 2007, przy pomocy finansowej Starostwa Powiatowego w Kluczborku).

Gmina Jemielnica planuje przyłączenie się do europejskiego Szlaku Cysterskiego, realizując projekt **Południowo-Zachodni Szlak Cysterski**. To projekt, do którego akces zgłosiło aż 29 partnerów, a celem jego realizacji jest stworzenie tematycznego szlaku turystycznego, który ma przebiegać przez pocysterskie obiekty na terenie pięciu województw: dolnośląskiego, opolskiego, wielkopolskiego, śląskiego i małopolskiego. Partnerami projektu są samorządy i organizacje turystyczne, które postanowiły wystąpić wspólnie o dofinansowanie unijne na jego realizację. Koszt całkowity przedsięwzięcia wyniesie ok. 53 mln PLN. Planowana trasa turystyczna będzie przebiegać przez obiekty pocysterskie w Łądzie, Łeknie, Obrze, Ołoboku, Owińsku, Przemęcie, Wągrowcu, Wieleniu, Ludźmierzu, Mogile, Szczerzycy, Szklanych Domach, Jemielnicy, Rudach, Henrykowie, Kamieńcu Ząbkowickim, Krzeszowie, Lubiążu. Szlak będzie posiadał również pętle lokalne tj. odnogi biegnące przez obszar oddziaływania poszczególnych opactw Cystersów.

Spośród lokalnych szlaków tematycznych o mniejszym zasięgu terytorialnym, najbardziej znanym jest **Szlak Polichromii Brzeskich**. Sam szlak bez wątpienia należy do pereł krajoznawczych, nie tylko Opolszczyzny, ale i całego kraju. Takiego zgrupowania średniowiecznych polichromii nie ma nigdzie indziej w Polsce. W okolicach Brzegu znajduje się skupisko 20 unikalnych średniowiecznych polichromii. Malowidła można oglądać we wnętrzach kościołów w Brzegu (św. Mikołaja), Krzyżowicach, Małujowicach, Obórkach, Pogorzeli i Strzelnikach. W 1997 r. wytyczono liczący ok. 52 km długości, oznaczony kolorem niebieskim szlak turystyczny po najciekawszych zabytkach. Prowadzi on przez: Brzeg, Brzezinę, Zielęcice, Małujowice, Łukowice Brzeskie, Bierzów, Przylesie, Obórki, Krzyżowice, Pogorzelę, Łosiów, Strzelniki i Kruszyń. Prawdopodobnie pod tynkiem znajduje się również polichromia w kościele filialnym pw. św. Józefa w Michałowie. Na Szlaku Polichromii Brzeskich znajduje się również kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Brzegu oraz kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela w Łosiu, których wnętrza ozdobione są bogatymi polichromiami barokowymi.

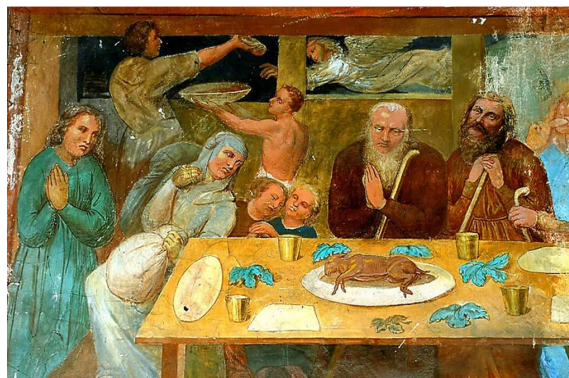
Najznamienitszym przykładem polichromii gotyckich na Szlaku jest kościół w Małujowicach. Wzniesiono go w początkach XIV w. Najprawdopodobniej w latach 70. XIV w. mistrz pochodzący z Pragi na stropie i ścianach szczytowych nawy pozostawił po sobie fragmenty cyklów Genезis i Dzieciństwa Chrystusa. Około 1450-1460 malowidłami pokryto ściany prezbiterium, a przed 1483 r. pomalowano nawę (cykl Starego i Nowego Testamentu, Sąd Ostateczny). Malowidła stworzyły swoistą *Biblię Pauperum*, która miała umacniać ma-luczki w wierze. W latach 1865-1870 polichromię I i II-go okresu, niezbyt szczęśliwie od-nowiono i uzupełniono. Prace wykonał L'Oeillot de Mars, a fundatorem był urząd pruskiego konserwatora zabytków. W latach 60-tych XX w. odkryto na strychu najstarsze polichromie.

W ostatnim czasie podjęto inicjatywę kompleksowej renowacji malowideł. Znajdzie ona wkrótce szczęśliwy finał, bowiem w bieżącym roku Zarząd Województwa Opolskiego w ramach działania „Rozwój kultury oraz ochrona dziedzictwa narodowego”, przyznał 1 883 000 PLN na szeroko zakrojone prace konserwatorskie.

(fotografie z kościoła w Małujowicach udostępnione przez ks. Andrzeja Paszyńskiego)

Wnętrze kościoła św. Jakuba w Małujowicach

Fragmenty polichromii małujowickich

W ostatnich latach, w związku z rozwojem aktywnej turystyki tematycznej, w gminach Opolszczyzny powstało wiele nowych lokalnych szlaków, upamiętniających istotne dla kultury regionu miejsca lub postacie, często urozmaicanych lokalnymi osobliwościami przyrodniczymi. Coraz częściej również gminy jednoczą się, podejmując wspólne projekty w celu wypromowania turystycznego regionu, co daje przewagę w zdobywaniu środków finansowych na realizację celów nad pojedynczymi inicjatywami. Wśród najnowszych realizacji projektów należy wymienić poniższe.

W gminie Baborów w fazie planowania jest utworzenie dwóch szlaków tematycznych: **Szlaku Biskupa Nathana** (budowniczego i dyrektora szpitala dla nerwowo i psychicznie chorych w Branicach, fundatora 5 kościołów w powiecie głubczyckim) i **Historycznego Szlaku Bursztynowego**.

W Byczynie istnieją trzy trasy turystyczne: szlak kulturowy **Wycieczka po Byczyńskiej Starówce** oraz dwie ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne. Prócz nich, planuje się utworzenie dwóch następnych: **Trasa Doliny Proсны** i **Szlak Rycerski**.

Chrzastowice mogą pochwalić się, utworzonym w 2007 r., **Kapliczkowym Szlakiem Gminy Chrzastowice**, liczącym 30 km długości. W 2008 r. wydany został folder promujący szlak, wydany przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim, przy wsparciu finansowym Urzędu Gminy Chrzastowice.

Nową atrakcją turystyczną ziemi głubczyckiej jest **Szlak Rycerzy Joannitów**, przebiegający przez wsie, których historia wiąże się z maltańczykami. Szlak otwarto w roku 2008. Znajdują się na nim: zamek komturii maltańskiej w Grobnikach, kościół w Głubczycach oraz kapliczki i kościoły w okolicznych wsiach: Debrzycy, Lisięcicach, Babicach,

Bernacicach, Nowosadach, Dziećmarowie. Obiekty szlaku oznaczone są granitowymi tablicami z wizerunkiem krzyża maltańskiego.

Na terenie gminy Kluczbork znajduje się kilka ciekawych szlaków tematycznych: **Szlak Dawnego Rzemiosła i Pomników Przyrody** o długości 44 km, tworzący pętlę: Kluczbork, Kuniów, rezerwat Bazany, Zameczek, Bogacica, Smardy Dolne, Krzywizna, Łowkowice, Kluczbork; **Szlak im. Ks. J. Dzierżona** – Kluczbork, Bąków, Olesno, Wachów, Padwie, Chudoba (36 km); **Szlak drewnianego budownictwa im. J. Jeziorowskiego** – Kluczbork, Chocianowice, Bąków (dł. 10 km); **Szlak Gościnne Zagrody**, z miejscowościami: Kluczbork, Bąków, Biadacz, Maciejów, Łowkowice (dł. 32 km).

Gmina Głuchołazy opracowała wstępny plan przyłączenia się do, przebiegającego na pograniczu polsko-czeskim, **Szlaku Św. Jana Nepomucena** (miejscowości: Głuchołazy, Jarnołówki).

Miasto Kędzierzyn-Koźle jest w trakcie wytyczania turystycznego szlaku miejskiego, który będzie elementem realizacji międzynarodowego projektu: **Miejskie trasy turystyczne zintegrowanym produktem turystycznym miast czesko-polskiego pogranicza**.

W bieżącym roku nastąpiło przyłączenie się gmin Nysa i Głuchołazy do **Szlaku Czarownic**, istniejącego już na terenie republiki Czeskiej. Prace nad wytyczeniem trasy po stronie polskiej rozpoczęto w poprzednich latach. Tematyczna rowerowa ścieżka edukacyjna prowadzi przez miejsca związane z procesami czarownic w XVII wieku. W planach Urzędu Gminy w Nysie pozostaje organizacja następnych tras: Śladami Wincentego Priessnitza i Nysa – Śląski Rzym – na Styku Europejskich Kultur i Tradycji. Plany te nabrały realnych kształtów wraz z zapewnieniem dofinansowania ich realizacji z funduszy unijnych.

Wymienione szlaki turystyczne nie wyczerpują całej oferty gmin. W sprawozdaniu ujęto najnowsze i najciekawsze realizacje ostatnich lat oraz sygnalizowane przez gminy projekty, które znajdują się w fazie planowania. Do nich należy dodać sporą liczbę tras, istniejących już przed 2006 r. i nie modernizowanych w ostatnich latach (Szlak Powstańców Śląskich, Szlak J. Lompy) oraz równie bogaty wykaz szlaków, ścieżek edukacyjnych i dydaktycznych o niewielkim zasięgu terytorialnym: pieszych, rowerowych a nawet konnych, które na ogół łączą w swojej ofercie tematycznej obiekty zabytkowe, związane z historią regionu i jego folklorem oraz ciekawe pod względem przyrodniczym (gminy: Wilków, Walce, Strzelce Opolskie, Otmuchów, Pakosławice, Olszanka, Murów, Łambinowice, Łubniany, Leśnica, Krapkowice, Gorzów Śl., Gogolin, Bierawa).

W projekcie aktualizowanego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego wskazano potrzebę utworzenia nowych szlaków turystyczno-kulturowych i archeologicznych oraz przedłużenie niektórych szlaków istniejących:

- Szlak Zabytkowych Pieców Wapienniczych,
- Szlak Pałaców Opolszczyzny zaadaptowanych na hotele i pensjonaty,
- Szlak Architektury Modernistycznej,
- kontynuacja Szlaku św. Jana Nepomucena,
- Szlak św. Jakuba – przedłużenie europejskiej drogi pielgrzymkowej do Santiago de Compostela w kierunku wschodnim,
- kontynuacja szlaku *Via Regia*.
- Średniowieczne Górnictwo Złota Wzdłuż Rzeki Białej Głuchołaskiej w Głuchołazach i Podlesiu (szlak w rezerwacie, do rewaloryzacji),
- Średniowieczne Górnictwo Złota Wzdłuż Rzek Złoty Potok i Bystry Potok,
- Las Miejski w Prudniku,
- Park Stobrawski – obszar leśny nad rzeką Stobrawą i Budkowiczanką,
- Szlak Średniowiecznych Grodzisk Wzdłuż Nysy Kłodzkiej,
- Szlak Po Ruinach Późnośredniowiecznych Zamczysk

TABELA NR 6: GMINY. FORMY WSPÓLPRACY MIĘDZYGMINNEJ, MIĘDZYREGIONALNEJ, MIĘDZYNARODOWEJ

GMINY	PODMIOTY	WSPÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA
BABORÓW	Gmina Głubczyce/Gmina Baborów	Szlak Rycerzy Joannitów na Opolszczyźnie
BIAŁA		
BIERAWA		
BRANICE		
BRZEG		
BYCZYNA	LGD Górna Prosna (Byczyna, Gorzów Śląski, Rudniki, Radłów, Praszka) Stowarzyszenie gmin „Euroregion Pradziad” Kluczborsko/Oleska Organizacja Turystyczna Byczyna/Opole- Złate Hory – Jeseník (Czechy) Byczyna/Deidesheim (Niemcy) Byczyna/Kozowa (Ukraina)	wydarzenia kulturalne w gminach promujące dziedzictwo kulturowe tych gmin; materiały promocyjne materiały promocyjne materiały promocyjne wspólne przedsięwzięcia w ramach podjętej współpracy promowania rycerstwa, edukacji historycznej itp. Głównie organizacja Międzynarodowych Festynów Rycerskich, budowa Polsko – Czeskiego Centrum Szkolenia Rycerstwa, wspólna promocja produktów turystyki kulturowej partnerów, organizacja wymian młodzieży polskiej i czeskiej promocja kultury polskiej i niemieckiej partnerów poprzez wizyty partnerskie partnerów głównie młodzieży i przedstawicieli samorządu oraz organizacji publicznych i przedsiębiorców promocja kultury polskiej i ukraińskiej partnerów poprzez wizyty partnerskie partnerów, spotkania, występy artystyczne, wymiany młodzieży
CHRZĄSTOWICE		
CISEK		
DABROWA		
DOBRODZIEN		
DOBRZEN WLK.		
DOMASZOWICE		
GŁOGÓWEK		
GŁUBCZYCE	Gmina Głubczyce/Gmina Baborów	Szlak Rycerzy Joannitów na Opolszczyźnie
GŁUCHOŁAZY		
GOGOLIN	Gogolin/Krapkowice/ Zdieszowice/ Tarnów Op. Gogolin/Jablunkov – Czechy Gogolin/Łodygowice	Regionalny Przegląd Grup Obrzędowych „Wodzenie Niedźwiedzia” Jarmark u Św. Jacka; Gorolskie Święto Dożynki Gminne w Łodygowicach
GORZÓW ŚL.	Miejscowości powiatu Kluczborskiego i Oleskiego – KOŁOT (Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna)	wspieranie agroturystyki, tworzenie i obsługa ścieżek edukacyjnych i rowerowych, promocja walorów turystycznych
GRODKÓW	Grodków/Jasenik	„Rowerem z Grodkowa do Jesenika” – dotacja z Programu Współpracy Transgranicznej Polska - Czechy
IZBICKO		
JEMIELNICA		

KAMIENNIK	Gmina Kamiennik/Gmina Ziębice (woj. dolnośląskie)	Zabezpieczenie kamieni granicznych i promocja „Granicy Św. Jana”
KĘDZIERZYN-KOZŁE		
KIETRZ	Kietrz/Bilovec	Polsko-Czeskie Warsztaty Music art. 2006; Polsko-Czeskie Święto Młodych Dzierżysław 2006; Pogranicze Sztuk i Kultur Kietrz-Bilovec 2007
KLUCZBORK		
KOLONOWSKIE		
KOMPRACHCICE	Komprachcice/Mesto Albrechtice	współpraca szkół gimnazjalnych
KORFANTÓW		
KRAPKOWICE		
LASOWICE WIELKIE		
LEŚNICA		
LEWIN BRZESKI	Lewin Brzeski/Skarbimierz/Olszanka	wystawa promująca Szlak Polichromii Brzeskich (1250 folderów); Uroczyste Obchody EDD; Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2008-2015
LUBRZA		
LUBSZA		
ŁAMBINOWICE	Łambinowice/Jasienica k. Bielska Łambinowice/Schweina – Niemcy Łambinowice/Skałat - Ukraina	Dożynki i “Złota kosa” obchody 1075 lat gminy Schweina; wizyty partnerskie wizyty partnerskie, obozy młodzieżowe
ŁUBNIANY		
MURÓW		
NAMYSŁÓW		
NIEMODLIN		
NYSA	Kłodzko, Nysa, Świdnica, Stoszowice, Kędzierzyn-Koźle, Josefov-Jaromer, Kraliky, Zlate Hory	projekt: Rekonstrukcje historyczne wspólnym produktem turystycznym polsko-czeskiego pogranicza promujący obiekty forteczne pogranicza polsko-czeskiego.
OLEŚNO		
OLSZANKA	Olszanka/Skarbimierz/Lewin Brzeski	wystawa promująca Szlak Polichromii Brzeskich (1250 folderów); Uroczyste Obchody EDD; Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2008-2015
OPOLE	gminy woj. opolskiego – Kędzierzyn- Koźle, Zdzeszowice, Krapkowice, Gogolin, Tarnów Opolski, Opole, Dobrzeń Wielki, Popielów, Skorogoszcz, Brzeg oraz gminy woj. śląskiego Racibórz, Nędza, Krzyżanowice i Gorzyce; Opole, Wrocław, Rzeszów, Berlin, Drezno, Cottbus, Land Saksonia, Turynia, Agencja Rozwoju Kosice, woj. dolnośląskie, podkarpackie, Kraj Pardubicki, Kraj Istecky, Powi. Kłodzki, Politechnika Lwowska	nawiązanie współpracy w ramach rewitalizacji starodawnego międzynarodowego szlaku pątniczego św. Jakuba (Santa Jacobi)- projekt w trakcie realizacji uczestnictwo w projekcie Via Regia, którego celem było stworzenie wspólnej koncepcji rozwoju terenów położonych wzdłuż starodawnego szlaku kupieckiego w ramach programu INTERREG III B CADSES
OTMUCHÓW		
OZIMEK		
PACZKÓW		
PAKOSŁAWICE		
PAWŁOWICZKI		
POKÓJ		

POLSKA CEREKIEW		
POPIELÓW	Karłowice/Lubsza Bad Wurzach , Heilbronn (Niemcy) Bikal (Węgry)	współpraca zespołów folklorystycznych (wspólne występy) wymiana kulturalna, wyjazdy zespołów folklorystycznych, wspólne występy wzajemne poznawanie kultury, tradycji i historii
PRASZKA	LGD Górna Proсна (Praszka, Gorzów Śl., Rudniki, Radłów, Buczyna) Mutterstadt (Niemcy)	opracowania: Opisanie zabytkowych eksponatów przeznaczonych dla Izb Regionalnych i Muzeów; „Analiza hist. LGD Górna Proсна”; „Udokumentowanie wszystkich tradycyjnych obrzędów, legend i podań”; „Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza Górnej Proсны”; „ Inwentaryzacja i waloryzacja hist. i zabytkowych obiektów na obszarze LGD Górna Proсна” promocja polskiej kultury i tradycji bożonarodzeniowych za granicą, udział delegacji z Praszki w święcie Straży Pożarnych
PRÓSZKÓW	Stowarzyszenie Bory Niemodlińskie	(LGD) przyjęcie strategii
PRUDNIK	Prudnik, Krnov, Bohumin (Czechy), San Giustino (Włochy), Nadworna (Ukraina), Northeim (Niemcy)	Wystawa Twórców Ludowych i Rzemiosła Artystycznego (w 2007 dofinansowanie z funduszu INTERREG III a – 47 000)
RADŁÓW		
REŃSKA WIEŚ		
RUDNIKI	Rudniki-Radłów. Radłów- Praszka Soblahov – Słowacja Rudniki/ Mikroregion Mostenka (Czechy) Wierzbinek woj. wielkopolskie	festyn integracyjny gmin. Rajd rowerowy przyjaźni – zakończony biesiadą ludową prezentacja folkloru prezentacja dorobku zespołu folklorystycznego Rudniczanki i prezentacja dziedzictwa kulinarnego, wymiana doświadczeń w zakresie turystyki prezentacja dorobku zespołu Rudniczanki oraz lokalnych twórców ludowych
SKARBIMIERZ	Skarbimierz/Olszanka/Lewin Brzeski	wystawa promująca Szlak Polichromii Brzeskich (1250 folderów); Uroczyste Obchody EDD; Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2008-2015
SKOROSZYCE		
STRZELCE OPOLSKIE		
STRZELECZKI		
ŚWIERCZÓW		
TARNÓW OPOLSKI		
TUŁOWICE	gm. Bela pod Popradem	w ramach INTERREG III Czechy-Polska
TURAWA		
UJAZD		
WALCE	Stradunia, Zabierzów Gm. Walce/Gm. Berg (Niemcy)/Gm. Mała Moravka (Czechy)	współpraca ze Starostwem Powiatowym przy remoncie kapliczek przydrożnych współpraca w ramach umowy partnerskiej
WILKÓW	Bierutów, Czernica, Dobroszyce, Dziadowa Kłoda, Oleśnica , Syców	Lokalna Strategia Rozwoju Partnerstwa Dobra Widawa obejmująca obszar gmin: Bierutów, Czernica, Dobroszyce, Dziadowa Kłoda, Oleśnica, Syców i Wilków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 4. LEADER
WOŁCZYN		
ZAWADZKIE		
ZDZIESZOWICE		
ZĘBOWICE		

IV.II.7. Wykorzystanie technik informatycznych i działalność wydawnicza w promocji dziedzictwa kulturowego gmin

Każda z gmin województwa opolskiego dysponuje własnymi stronami internetowymi, na których znaleźć można informacje na temat obiektów zabytkowych położonych na jej terenie, inicjatyw gminnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, działalności gminnych instytucji kultury oraz projektów i inwestycji w dziedzinie kultury, które są realizowane lub zamierzone przez władze gminne. Gminy stawiające na kulturę jako jeden z głównych czynników rozwoju lokalnego, opracowały rozbudowaną ofertę internetową, z linkami na stronie macierzystej, kierującymi do oddzielnych stron poszczególnych projektów (np. strona Twierdzy Nysa, strony muzeów opolskich, brzeskiego, nyskiego, głubczyckiego, opactwo cysterskie w Jemielnicy, szlak polichromii brzeskich, itp.). Niektóre gminy na swoich stronach internetowych udostępniły interaktywne mapy regionu z zaznaczonymi na nich obiektami godnymi zainteresowania (Baborów, Zębice) lub multimedialne prezentacje, czy elektroniczne wizytówki z omówieniem atrakcji znajdujących się na terenie gminy (Rudniki), inne udostępniły na swoich stronach elektroniczne wersje publikacji na temat obiektów dziedzictwa kulturowego na swoim terenie (Chrząstowice). Interesująca jest propozycja gminy Lewin Brzeski, która zapewnia na swoich stronach internetowych możliwość wirtualnego zwiedzania miasta, a w opracowaniu jest koncepcja wizualizacji remontu kościoła ewangelickiego i zagospodarowania przestrzennego terenu ujętego w strefie A ochrony konserwatorskiej. Nieliczne, na razie, gminy zorganizowały punkty informacji multimedialnej, tzw. Infokioski i Audioguide'y, w których można uzyskać informacje o gminie i jej walorach oraz atrakcjach turystycznych. Punkty takie znalazły się na razie w gminach Paczków i Prudnik, a realizacja projektu Miejskie Trasy Turystyczne Zintegrowanym Produktem Turystycznym Miast Czesko-Polskiego Pogranicza, nakłada obowiązek utworzenia takich punktów na terenie Kędzierzyna-Koźła. Infokioski są ogólnodostępne bezpłatnie i czynne przez całą dobę.

Niektóre gminy udostępniają na swoich stronach elektroniczne wersje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami i Gminnej Ewidencji Zabytków (Tułowice).

Większość gmin wydaje ilustrowane broszury, ulotki reklamowe, plakaty, materiały promocyjne dotyczące różnych imprez, mapki turystyczne, przewodniki i foldery opiewające walory przyrodnicze i atrakcje turystyczno-historyczne okolicy. Część z nich angażuje się w wydawanie obszerniejszych publikacji o charakterze albumowym, dotyczy to miejsc nasyconych wysokiej klasy obiektami zabytkowymi, bądź innymi szczególnymi walorami (Brzeg, Opole, Nysa, Byczyna, Prudnik, Chrząstowice, Kluczbork). Popularną formą promocji miast i gmin są albumy z cyklu: „Miasto na Starych Pocztkówkach”. Takie publikacje mają na swo-

im koncie, m.in.: Prudnik, Strzelce Opolskie, Łambinowice, Głuchołazy, Brzeg, Nysa, Opole, ostatnio Niemodlin (2009). Wydawanie albumów finansują lub współfinansują gminy, angażując się jednocześnie aktywnie w ich promocję.

Wśród wydawnictw finansowanych lub współfinansowanych przez gminy pojawiają się również publikacje o charakterze popularnonaukowym, np.: „Siołkowice. Zarys Dziejów Wsi Opolskiej” M. Kutyma (gm. Popielów), „Historia i Współczesność Gminy Walce” (gmina Walce).

Gminy w działalności promocyjnej wykorzystują również prasę oraz lokalne i regionalne media (TV, radio). Sięgają również po techniki audiowizualne, zlecając nagrywanie spotów reklamowych, materiałów i filmów reklamowych na DVD, przeprowadzając prezentacje multimedialne w szkołach, itp.

W grudniu ubiegłego roku gmina Prudnik zapoczątkowała realizację projektu „Polsko-Czeski Kurier Informacyjny”. Celem przedsięwzięcia władz miast partnerskich Prudnika i Krnova jest dostarczenie społecznościom lokalnym zamieszkującym tereny przygraniczne Polski i Czech regularnego serwisu dotyczącego aktualnych wydarzeń gospodarczych i kulturalnych w obu regionach. Odbywa się to za pomocą bezpłatnego dodatku pt. "Polsko-Czeski Kurier Informacyjny" do lokalnej gazety kolportowanej na terenie całego powiatu prudnickiego oraz okręgu krnovskiego. Koszt projektu to 53 000 PLN. Publikator w 85 procentach dofinansowany został w ramach unijnego Programu Transgranicznego Czechy – Polska, w 10 procentach przez budżet państwa, pozostałe koszty pokryła gmina Prudnik.

TABELA NR 7: GMINY. EDUKACJA I PROPAGOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO. LATA 2007–2008

GMINA	IMPREZY, ZDARZENIA	KOSZT/ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	WYDAWNICTWA I WYKORZYSTANIE TECHNIK INFORMATYCZNYCH	KOSZT/ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	ŚCIEŻKI EDUKACYJNE, SZLAKI TURYSTYCZNE
BABORÓW	projekty wymiany i współpracy międzynarodowej dzieci i młodzieży, konkursy, itp. (łącznie 8 różnych przedsięwzięć)	Bg, Bp, Dom Europejski; łączna kwota: 23 599	Gmina Baborów – Folder i CD, promocja gminy, zabytków i historii; strona internetowa Urzędu Gminy; interaktywna mapa gminy Baborów: www.baborow.pl/mapa	37 000 Bg, Bp, EFRR	<i>Szlak Drewnianych Kościołów Opolszczyzny</i> – Baborów, kościół św. Józefa; w stadium tworzenia: <i>Szlak Joannitów</i> [w planach: <i>Szlak Biskupa Nathana, Historyczny Szlak Bursztynowy</i>]
BIAŁA			strona internetowa Urzędu Gminy		
BIERAWA	kiermasze, festyny, akcje charytatywne, przeglądy twórczości dziecięcej, konkursy, plenery, pikniki, koncerty, spotkania, kółka zainteresowań, itp.; (łącznie dofinansowano 47 różnych przedsięwzięć)	Bg; łączna kwota: 77 883	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Szlak Powstańców Śląskich</i> (192 km)
BRANICE			strona internetowa Urzędu Gminy		
BRZEG			strona internetowa Urzędu Gm. M. Brzeg; wydawnictwa albumowe dot. zabytków Brzegu		<i>Szlak Polichromii Brzeskich</i> (52 km); <i>Droga Św. Jakuba</i> (8,5 km; utw.2007)
BYCZYNA	imprezy cykliczne i jednorazowe (przeгляд orkiestr dętych, dożynki, konkurs recytatorski, przeгляд twórczości teatralnej, udział w EDD, powiatowe spotkania artystyczne, obchody rocznicy bitwy pod Byczyną) w Byczynie, Biskupicach i Polanowicach	Bg, Bp, UMWO, Ośr. Kultury Byczyna, INTERREG III A, LGD Górna Proсна łączna kwota: 505 000	strona internetowa Urzędu Gminy; prezentacja multimedialna miasta Byczyna i gminy; spoty reklamowy gm. Byczyna, film o gminie i filmy – relacje z wydarzeń kulturalnych w gminie; wyd. materiałów promocyjnych ze szczególnym uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego (foldery promocyjne, mapki, żetony okolicznościowe, ulotki, plakaty		<i>Wycieczka po Byczyńskiej Starówce</i> <i>Ścieżka przyr.-dydaktyczna</i> Gołkowice – Kostów; <i>Ścieżka przyr.-dydaktyczna</i> Nasale – Pogorzalka w planach: Trasa <i>Dolina Proсны</i> Trasa <i>Szlak Rycerski</i>
CHRZĄSTOWICE	dożynki, Wodzenie Niedźwiedzia, konkurs kroszonkarski	Bg i in. łączna kwota: 56 994	prezentacja kapliczkowego szlaku gminy Chrzastowice na spotkaniach z mieszkańcami gminy		<i>Szlak Kapliczkowy gm. Chrzastowice</i> (30 km; utw. 2007)
CISEK			strona internetowa Urzędu Gminy		
DĄBROWA			strona internetowa Urzędu Gminy		
DOBRODZIEN	Ogólnopolskie Spotkania Zesp. Art. Mniejszości Nar. i Etnicznych ŹRÓDŁO Zawody Sikawek Konnych	Bg, DOKIS Bg, Stow. Rozw.	strona internetowa Urzędu Gminy		

		Wsi Szemrowice			
DOBRZEŃ WLK.	festyny: Dobrzeń Wlk., Borki, Brzezie, Chróścice, Czarnowąsy, Dobrzeń M., Krzanowice, Kup, Świerkle Wodzenie Niedźwiedzia: Krzanowice, Kup, Świerkle Noc Świętojańska: Krzanowice, Dobrzeń Wlk.	Bg łączna kwota: 72 000	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Szlak św. Jakuba - Czarnowąsy, Borki, Dobrzeń Mały, Dobrzeń Wlk, Chróścice</i> 21 km
DOMASZOWICE			strona internetowa Urzędu Gminy		
GŁOGÓWEK	Głogówek – Konkurs na Specjał Głogówecki; Biedrzychowice – obchody św. Marcina	Bg, inne łączna kwota: 9 000	strona internetowa Urzędu Gminy foldery, książki	30 000 /Bg	
GŁUBCZYCE	Głubczyce – lekcje muzealne, lekcje biblioteczne, konkurs „Celtowie”, Akademia Myśli i Słowa; Grobniki – konkurs „Szlak Rycerzy Joannitów na Opolszczyźnie	2 300	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Szlak Rycerzy Joannitów – Grobniki – Debrzyca, Nowe Sady, Lisięcice, Babice, Bernacice</i>
GŁUCHOŁAZY	Głuchołazy – dożynki, festyny, konkursy; Dni kult. Chrześc., Giełda Staroci i Osobliwości, Festiwal Twórczości Osób Niepełnosprawnych, Kozio-grodzkie Harce Dni Głuchołaz, Międzynarodowe Interdyscyplinarne Warsztaty Twórcze, Święto G. Opawskich, Festiwal Piosenki Turystycznej KROPKA; Głuchołazy – INTERREG Bile-Bila	Cen. Kult., Bg, Bp, MKiDN, EFRR łączna kwota: 203 200	strona internetowa Urzędu Gminy; albumy fotograficzne: „Atrakcje Euroregionu Pradziad”, „Miasto Na Starych Pocztkach”		<i>4 ścieżki przyrodnicze: Jarnołówki, Głuchołazy, Pokrzywna o łącznej dł. 18,7 km; Głuchołazy miasto i gmina – wstępny plan utworzenia Szlaku św. Jana Nepomucena</i>
GOGOLIN	Gogolin – Opolskie Święto Pieśni Ludowej	Bg	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Droga Św. Jakuba (5 km) – Kamień Śląski Szlak Architektury Drewnianej – Malnia</i>
GORZÓW ŚL.	Pawłowice – Oktoberfest Gorzów Śl. – Ogólnopolski konkurs tańca disco	Bg, UMWO, Miej-Gmin. DK; łączna kwota: 50 000	strona internetowa Urzędu Gminy, strony internetowe: www.gorzowslaski.pl , www.gornaprosna.pl , www.kolot.republika.pl		<i>Szlak Drewnianego Budownictwa Sakralnego – Uszyce, Goła, Kozłowice, Jamy; na etapie planowania trasy rowerowe</i>
GRODKÓW	Wojśław – Dziedzictwo kulinarne Grodków – Warsztaty artystyczne	b.d., Bg 5 000	strona internetowa Urzędu Gminy		
IZBICKO	Izbicko – Wojewódzki Konkurs „Śląskie Beranie” Otmice – Kółko regionalne	Bg łączna kwota: 3 000	strona internetowa Urzędu Gminy		
JEMIELNICA			strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Szlak pocysterski – Jemielnica</i>

KAMIENNIK	Kamiennik, Ziębice, Karłowice Wlk. – Wykłady i promocja (karty poczt.) historycznej „Granicy Św. Jana”	Bg 1 000	strona internetowa Urzędu Gminy; projekcje multimedialne na temat zabytków – szkoły		
KĘDZIERZYN-KOŹLE	imprezy ogólnopolskie: Ogólnopolski Przegląd Piosenki Turystycznej i Poezji Śpiewanej "Wrzosowisko", Ogólnopolski Przegląd Piosenki Żeglarskiej i Poezji Morskiej "Szantki", Regionalny Przegląd Małych Form Teatralnych "Opowiem Ci bajkę"; Dni Miasta	b.d. Bg 109 000	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Teren miasta – w trakcie realizacji</i>
KIETRZ			strona internetowa Urzędu Gminy		
KLUCZBORK	Kluczbork – wystawa „Stroje Śląskie”, Konkurs „Ziemia Kluczborska – wczoraj i dziś”, Plener rzeźbiarski „Ule figuralne” Kujakowice – Święto Kołocza	b.d.	strona internetowa Urzędu Gminy; Kluczbork – broszura „Zapraszamy do Kluczborka”	5 000 /Bg	<i>Szlak kościołów drewnianych – Maciejów, Bąków, Ligota G.; Szlak im. Dzierżona – Kluczbork, Kujakowice G., Łowkowice, Maciejów, Dobiercice, Parszowice (28 km); Szlak dawnego rzemiosła i pomników przyrody – Kluczbork, Kuniów, Bażany, N. Bogacica; ścieżka rowerowa – Smardy D. i G., Krzywizna, Łowkowice (35,5 km); Gościnne Zagrody – Kluczbork, Bąków, Biadacz, Maciejów, Łowkowice – (32 km); Szlak im. Jeziorowskiego – Kluczbork, Chocianowice, Bąków, St. Olesno, Olesno (10 km)</i>
KOLONOWSKIE			strona internetowa Urzędu Gminy		
KOMPRACHCICE	Komprachcice – wystawa Folk-ART., konkursy dla młodzieży	SOK, Stow. Partner; łączna kwota: 25000	strona internetowa Urzędu Gminy		
KORFANTÓW	Korfantów – Wojewódzki Dziecięcy Festiwal Piosenki, Konkurs Recytatorski „Boże Narodzenie w poezji”, Konkurs Recytatorski „Majowe spotkania z poezją”, propagowanie twórczości ludowej związanej ze świętami Bożego Narodzenia	Bg 7 400	strona internetowa Urzędu Gminy		
KRAPKOWICE	Ściborowice – Dożynki miejsko gminne; Żywocice, Dąbrówka Górna, Rogów Opolski – Dożynki wiejskie	Bg 47 226	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Ścieżka edukacyjna „Z Chrapkiem i Meluzyną” – Krapkowice (1 km) Leśna ścieżka edukacyjna – Krapkowice (1 km)</i>

LASOWICE WIELKIE			strona internetowa Urzędu Gminy		
LEŚNICA			strona internetowa Urzędu Gminy; strona internetowa projektu „Środkowoeuropejskie Ośrodki Pielgrzymkowe” – www.pielgrzymowanie.eu		<i>Szlak Powstańców Śl.</i> – Dolna, Kadłubie, Wysoka, G. św. Anny, Leśnica (20 km); <i>Szlak II Powst. Śl.</i> – Kędzierzyn-Koźle, Czarnocin, Poreba, G. św. Anny (23 km); <i>Szlak im. R. Oszka</i> – Łąki Kozielskie, Leśnica, Poreba, Licynia ; <i>Szlak im. Jana Pawła II</i> – G. św. Anny, Leśnica (10 km) Via Regia – G. św. Anny (2008); <i>Środkowoeuropejskie Ośrodki Pielgrzymkowe</i> – G. św. Anny, Maria Lankwitz, Pribram, Altötting, Ralbitz-Rosenthal (2100 km; otw. 01.2009)
LEWIN BRZESKI	Skorogoszcz, Strzelniki – EDD	Bg 3 838	strona internetowa Urzędu Gminy; wirtualne zwiedzanie miasta Lewin Brzeski, opracowanie koncepcji- wizualizacji remontu kościoła ewangelickiego w Lewinie Brzeskim, opracowanie wizualizacji zagospodarowania przestrzennego terenu zlokalizowanego w strefie A ochrony konserw.		<i>Szlak polichromii brzeskich</i> – Łosiów, Strzelniki (53 km) <i>Szlak św. Jakuba</i> – Wronów, Mikolin, Skorogoszcz (od 2008)
LUBRZA			strona internetowa Urzędu Gminy		
LUBSZA			strona internetowa Urzędu Gminy		
ŁAMBINOWICE	Piątkowice – Turniej zniwowania metodami tradycyjnymi “Złota kosa”; Jasienica D. – Dożynki gm.	Bg , inne 35 000	strona internetowa Urzędu Gminy; album Łambinowice w Dawnej Fotografii		<i>Skrajem dawnej puszczy</i> – Wierzbie, Sowin, teren Ndl Tułowice (11,4 km) <i>Ścieżka historyczno-przyrodnicza</i> – Łambinowice, Szadurczyce, teren Ndl Tułowice (5,1 km)
ŁUBNIANY	Łubniany – Regionalny Konkurs Literacki: „Ze Śląskiem na ty”, Przegląd Piosenki Dziecięcej „Śląskie śpiewanie”; Łubniany/ Krynica – Kuchnia regionalna; teren gminy – Przeglądy Grup Obrzędowych, Spotkania, prelekcje, wykłady	Bg , inne łączna kwota: 24 000	strona internetowa Urzędu Gminy;	610 /Bg	<i>Szlak Drewnianego Budownictwa Sakralnego</i> – Kolonowice
MURÓW			Zagwiździe – wykonanie folderów i plakatów z Regionalnej Sali Muzealnej		<i>Trasa rowerowo-piesza</i> – Pokój
NAMYSŁÓW					
NIEMODLIN	Niemodlin – „Wielkanocna Baba”	Bg			

	– konkurs na świąteczny wypiek ; Niemodlińskie Towarzystwo Regionalne – prelekcje z zakresu archeologii, architektury, tradycji Ziemi Niemodlińskiej	łącznie: 2 500			
NYSA	Nysa: Festiwal Muzyczny „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach Księstwa Nyskiego”, Festiwal muzyki rockowej „Metalowa Twierdza, Jarmark Jakubowy,	Bg, inne 133720	strona internetowa UM (podstr. „zabytki”); strony internetowe: o nyskich fortyfikacjach i projekcie „PK Twierdza Nysa”, o Festiwalu Muz. „Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach Ks. Nyskiego”, o festiwalu rockowym „Metalowa Twierdza” filmy DVD: „Dni Twierdzy Nysa „		<i>Szlak Eichendorffa – Nysa; Średniowieczne ślady zbrodni – gm. Nysa; Rowerem wokół Jeziora Nyskiego– gm. Nysa; Nysa, Śląski Rzym na styku europejskich kultur i tradycji Nysa Śladami Czarownic</i>
OLESNÓ	Dni Olesna	Bg 200 000			<i>Szlak Budownictwa Drewnianego – St. Olesno Olesno. Bąków; Szlak im. Jeziorowskiego – St. Olesno, Olesno, Leśna, Wachów, Wachowice Szlak J. Lompy – Olesno, Zborowskie</i>
OLSZANKA	Europejskie Targi Chłopskie – festyn				<i>Szlak Polichromii Brzeskich – Pogorzela, Krzyżowice (3 km)</i>
OPOLE	Opole: Konferencja naukowa „790 lat lokacji Opola; Wystawa fotograficzna „60 lat działalności ZPAF w Opolu; Publikacja materiałów z odchodów 790-lecia lokacji Opola (w tym konferencji zorganizowanej w ramach Dni Opola pt. „Miasto czyni wolnym”), V Opolskie Dni Kultury Średniowiecznej”, Dni Opola – promocja kultury i dziedzictwa; Kraków: Poselstwo Opola w Krakowie z okazji 750. lecia lokacji miasta Krakowa, Dzień Opola w Krakowie - Targi Sztuki Ludowej, czerwiec 2008	Bg łączna kwota: 884 100	Materiały promujące opolskie zabytki 2007/2008 – wydawnictwo udostępnienie na stronie internetowej UM Opola informacji o zabytkach współpraca z lokalnymi mediami wystawy medialne tematycznie związane ze specyfiką regionu	40 000	<i>Szlak św. Jakuba – gminy woj. opolskiego i śląskiego Via Regia – współpraca międzyregionalna i międzynarodowa w ramach INTERREG IIB CADSES</i>
OTMUCHÓW	Otmuchów – Dożynki gminne Otmuchów – Biesiada wielkanocna	Bg łącznie: 30 500	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Trasa rowerowa – Lasowice, Lubiaków, Ligota, Sarnowie, Otmuchów, Wójcie, Suszkowice (30 km)</i>
OZIMEK			strona internetowa Urzędu Gminy		
PACZKÓW			strona internetowa Urzędu Gminy; Infokiosk – punkt multimedialny zawierający informacje na temat zabytków, atrak-		

			cji turystycznych, ogólnodostępny bezpłatnie, całodobowo		
PAKOŚLAWICE			strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Trasa 1 – Pakoślawice, Prusinowice, Strobice, Bykowice (15 km)</i> <i>Trasa 2 – Reńska Wieś, Śmiłowice, Rzymiany, Smolice, Biechów, Nowaki, Korzękwice, Frączków, Goszowice, Naczków (22 km)</i>
PAWŁOWICZKI			strona internetowa Urzędu Gminy		
POKÓJ	Pokój – Festiwal zabytkowych Parków i Ogrodów im. C. M. Webera	Bg, inne 29 040	strona internetowa Urzędu Gminy		
POLSKA CEREKIEW			strona internetowa Urzędu Gminy; strona www.polskacerekiew.pl		
POPIELÓW	Kurznie, St. Siołkowice – Dożynki Karłowice – „Znani i mniej znani”, promocja lokalnych twórców ludowych, Noc Świętojańska, Przegląd Pieśni Religijnej; St. Kolnie – Święto Pieroga, impreza regionalna; Noc Kupały; St. Siołkowice – Wodzenie Niedźwiedzia, Sommerfest; Stobrawa – Pożegnanie bocianów; Popielów – Dzień Św. Marcina; promocja produktów region. – 7 produktów z terenu gminy wpisanych jest na listę produktów regionalnych lub tradycyjnych	b.d. b.d.	strona internetowa Urzędu Gminy; Popielów – „Kroniki Popielowa” z 1885 r. ks. K. Gerlicha; współwd. M. Kutym „Siołkowice Zarys dziejów wsi opolskiej”; wyd. folderu promującego walory turystyczne i zabytkowe gminy;	Bg; łącznie dział. wyd.: 63 000	<i>Szlak św. Jakuba – Stare Siołkowice, Popielowska Kolonia (2008; 7 km)</i> <i>Szlak Architektury Drewnianej – Popielów</i>
PRASZKA	Strojec – Stryjecka majówka	LGD Górna Proсна, Bg 25 500	strona internetowa Urzędu Gminy; publikacja „Powiat Oleski od rzemiosła do przemysłu”; Album Powiat Oleski. Twoja, Moja, Nasza Mała Ojczyzna.	5 976	planowane są 3 trasy rowerowe: Olesno – Wieluń (38,6 km), Dolina Proсны – rzeka graniczna (55,9 km), Trasa aktywna nr 2 (54,8 km)
PRÓSZKÓW			strona internetowa Urzędu Gminy; strona internetowa : www.Kowalstwo.proszkow.pl		
PRUDNIK	Prudnik: Wystawa Twórców Ludowych i Rzemiosła Artystycznego, Dożynki gminne, Konkurs najpiękniejsza zagroda i gospodarstwo wiejskie, udział w targach turystycznych	Bg, INTERREG łącna kwota: 107 000	strona internetowa Urzędu Gmin; infokiosk z inf. turystyczną; opracowania map folderów, przewodników Polsko-Czeski Kurier Informacyjny (na 1. 2008-09)	łącznie: 87 000	<i>Ścieżka przyrodniczo - historyczna Lasu Prudnickiego</i> 2010 – planowane włączenie Prudnika do Szlaku Cysterskiego; IV kw. 2009 – planowane utworzenie wielofunkcyjnych ścieżek pogórza G. Opawskich (56,3 km)
RADŁÓW			strona internetowa Urzędu Gminy		

REŃSKA WIEŚ			strona internetowa Urzędu Gminy		
RUDNIKI	gmina – Dożynki gminne Rudniki – Międzynarodowy Konkurs Plastyki Obrzędowej, Konkurs gminny na stół wielkanocny – gminna biesiada; Rudniki – Konkursy ‘‘kulinarne dziedzictwo’’	Bg, inne łącznie: 18 000	strona internetowa Urzędu Gminy; wydanie elektronicznej wizytówki – zawierającej multimedialną prezentację turystyki oraz zabytków występujących na terenie gminy wydanie folderu reklamowego, ulotki, fotografie, filmy;		ścieżka rowerowa gm. Rudniki (32 km)
SKARBIMIERZ	Skarbimierz – Dni Skarbimierza Zwanowice – Dożynki gminne	Bg łączna kwota: 70 000	strona internetowa Urzędu Gminy		<i>Szlak Polichromii Brzeskich – Pawłów, Bierzów, Łukowice Brzeskie, Małujowice, Zielęcice, Brzezina (53 km)</i> <i>Droga Świętego Jakuba – Skarbimierz, Małujowice (2007)</i>
SKOROSZYCE			strona internetowa Urzędu Gminy		
STRZELCE OPOLSKIE	Gminny Przegląd Zespołów Kolędniczych; Otwarty Konkurs Zdobienia Jaj Wielkanocnych „Kroszonki 2008; Wojewódzki Festiwal Pieśni Ludowej i Folkloru „Wiatraki”; Wojewódzki Festiwal Pieśni Śląskiej, Kresowej i Niemieckiej Konkurs pieśni ludowych- polskiej i niemieckiej dla dzieci i młodzieży; Konkurs pieśni ludowych- polskiej i niemieckiej	łączny koszt: 22 088	strona internetowa Urzędu Gminy i Strzeleckiego Ośr. Kultury; wyd. „Strzelce na starych fotografiach”	10 000 /Bg	<i>Ścieżka dydaktyczna im. hr. Renarda</i>
STRZELECZKI			strona internetowa Urzędu Gminy		
ŚWIERCZÓW			strona internetowa Urzędu Gminy		
TARNÓW OPOLSKI			strona internetowa Urzędu Gminy		
TUŁOWICE	Tułowice: Święto opolskiej pisanki, Spotkania ze zwyczajami wielkanocnymi, Konkurs palm wielkanocnych, WITACZE, konkurs koron żniw., prelekcje; cała gmina: udział w EDD	Bg, in. łącznie: 13 931	strona internetowa Urzędu Gminy (m.in. GEZ) publikacje: „Od Tillowitz do Tułowic”, „Z tej samej gliny”; mapka gm. Tułowice	121 369	
TURAWA	Turawa – konkurs „Co Wiem o Swojej Gminie”, Konkurs Kroszonkarski	Bg 850	strona internetowa Urzędu Gminy		
UJAZD	Ujazd – Dni Z. Ujazdowskiej, Dożynki, Konkurs i warsztaty kroszonkarskie, Śląskie Śpiewanie	Bg, in. łączny koszt: 74 490	strona internetowa Urzędu Gminy		

WALCE	Walce – Warsztaty Kroszonkarskie, Warsztaty florystyczne, Warsztaty wyplatania koron żniwnych, „Maibaum”, Powiatowy przegląd Twórczości Dzieci i Młodzieży, Dni Walce, Festiwal Chórów i Zespołów Śpiewających Mniejszości Niemiec. Brożec, Walce – Stoły Wielkanocne gm. Walce – Dożynki	Bg i in. łączna kwota: 65 000	strona internetowa Urzędu Gminy; publikacje o dziedzictwie kulturowym w lokalnej prasie publikacja „Historia i współczesność Gminy Walce” w ramach programu INTERREG III a		<i>Szlak Śląskich Sanktuariów Dorzecza Osobłogi</i> – Głogówek, Rozkochów, Walce, Kamionka (10 km). w planach dwa szlaki rowerowe: Brożec, Grocholub, Stradunia (12 km) i Rozkochów, Zabierzów, Kromołów (8 km)
WILKÓW	Wilków – konkursy na Stroik Wielkanocny na Szopkę Betlejemską Pągów, Lubska – Dożynki gminne	Bg, in. łączna kwota: 26 417	strona internetowa Urzędu Gminy; Wilków, Pągów – wyd. widokówek;	Bg 732	w planie: PĘTLA WILKÓW (szlak konno-rowerowy) Bierutów-Bukowieszeniczna-Pągów-Idzikowice-Jakubowice-Wilków-Dębnik-Lubska-Młokicie-Pielgrzymowice-Bierutów
WOŁCZYN			strona internetowa Urzędu Gminy		
ZAWADZKIE	Żędowice – Konkurs Gwary Śląskiej – „Śląskie Beranie” Kielcza – Festiwal GAUDE MATER POLONIA Wincenty z Kielczy	Bg, in. 16 000	strona internetowa Urzędu Gminy		
ZDZIESZOWICE			strona internetowa Urzędu Gminy		
ZĘBOWICE	Kadłub Wolny – Historia Lokalna, festyn „Razem przez wieki” Zębówice – Noc Świętojańska sołectwa gminy – Dożynki	Bg, in. łączna kwota: 19 500	strona internetowa Urzędu Gminy; mapy gminy z zaznaczeniem miejsc historycznych i zabytków		

Źródło danych: ankiety gminne

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
UMWO – Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
MGDK – Miejsko-Gminny Dom Kultury
MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

b.d. – brak danych
Bp – budżet powiatu
Bg – budżet gminy
LGD – Lokalna Grupa Działania

DOKIS – Dobrodzieński Ośrodek Kultury i Sportu
SOK – Samorządowy Ośrodek Kultury
EDD – Europejskie Dni Dziedzictwa
puste pole – brak danych

TABELA NR 8: POWIATY. OCHRONA ZABYTKÓW I PROPAGOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

POWIAT	OCHRONA ZABYTKÓW		DOTACJE POWIATU NA CELE ZWIĄZANE Z DZIEDZICTWEM KULTUROWYM		WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNE	
	POnZ	Społeczni Opiekunowie Zabytków	cele	wysokość dotacji w PLN	podmioty	formy działania
BRZESKI	w planie 2010	0	<i>Brzeg</i> – GEORGIANUM. Święto Brzeskich Żaków; <i>Olszanka</i> – Festiwal Pieśni Patriot. „Tobie Polsko”; <i>Grodków</i> – Pow. Festiwal Twórcz. Art. Szkół, Woj., Dni Elsnerowskie, Miedzynar. Konfrontacje Muzyczne „Muzyczna Jesień”; <i>Lewin Brz.</i> – Przegląd Zespołów Kołędniczych	7 500	powiaty: brzeski, Kusel (Niemcy), Česká Ves (Czechy), Horodecka (Ukraina)	Europejskie Targi Chłopskie – Krzyżowice 2008: prezentacja produktów regionalnych
GŁUBCZYCKI	—	0				
KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI	w planie 2009	0				
KLUCZBORSKI	2007	10	Chocianowice – VIII Turyst. Seminarium Nauk.-Szkol. nt. obiektów dziedzictwa kult. w turystyce; Kluczbork – druk publ. „Szlakiem Kościółków drewnianych w powiecie kluczborskim” i „Szlakiem kościółków w powiecie oleskim” (2000 szt.)	7 827 (100%)	pow. kluczborski/pow. Bad Dürkheim (Niemcy)	oficjalna wizyta 50-cio osobowej delegacji z powiatu Bad Dürkheim w powiecie kluczborskim; udział seminarium naukowo-szkoleniowym „Możliwości wykorzystania obiektów dziedzictwa kulturowego w turystyce”
KRAPKOWICKI		1	Gogolin – XV Opolskie Święto Pieśni Ludowej w ramach Eur. Kongr. Odnowy Wsi; Moszna – Muzyczne Święto Kwitnących Azalii; Krapkowitz-Otmęt – I Dni Powiatu Krapkowickiego	63 000	pow. krapkowicki/pow. Altenkirchen (Niemcy)	I Dni Powiatu Krapkowickiego
NAMYSŁOWSKI			publikacja „Namysłów Zielony Powiat” II Edycja; Namysłów – projekt opieki nad cmentarzem żydowskim w ramach programu Centrum Edukacji Obywatelskiej „Ślady przeszłości - uczniowie adoptują zabytki”	10 600		
NYSKI	w planie 2010/11	1	Nysa – 456 lekcji muzealnych, 16 wykładów o sztuce, wystawy, koncerty, noc muzealna; w ramach projektu <i>Promocja atrakcji turystycznych pogranicza nysko-jesennickiego</i> : wyd. atlasu turyst.- geogr. z zaznaczonymi zabytkami, oznakowanie samochodowego szlaku turyst.; w ramach projektu <i>Wspólne dziedzictwo pogranicza nysko-jesennickiego Euroregionu Pradziad</i> : wyd.	788 733	pow. nyski/Jasenik	projekty: Promocja atrakcji turystycznych pogranicza nysko-jesennickiego”; „Zabytki euroregionu Pradziad – dziedzictwo historyczne pogranicza nysko-jesennickiego”; „Wspólne dziedzictwo pogranicza nysko-jesennickiego Euroregionu Pradziad”; „Sławne postacie pogranicza polsko-czeskiego Eurore-

			2 publikacji książkowych			gionu Pradziad – wspólne dziedzictwo historyczne
OLESKI	w planie 2009	0	Olesno– IX Konkurs o Powiecie; Powiat. Przegląd Szk. Zesp. Art.; udział w targach turystycznych i MTP; 10-lecie dział. Zesp. OLEŚNIANIE; Dobrodzień – Ogólnopol. Spotkanie Zesp. Art. Mniejszości Nar. I Etnicznych ŹRÓDŁO; Psurów – Woj. Rewia Orkiestr Dętych; Radłów – Pow. Przegl. Piosenki Śl.; Rudniki – Miedzynar. Konkurs Plastyki Obrzędowej; Gorzów Śl. – Przegląd Kolęd; Praszka – Dni Powiatu Oleskiego; Szemrowice – Zawody Sikawek Konnych; różne miejscowości – 18 spotkań z cyklu <i>Hist. Lokalna w pow. oleskim</i> ; folder <i>Powiat Oleski</i> ; mat. promoc. KOLOT; Rocznik Powiatu Oleskiego	65 524	powiaty: oleski i kluczborski	folder <i>Ziemia Kluczborsko-oleska – Kraina miodem i mlekiem płynąca</i> ; folder <i>Szlakiem kościółków drewnianych w pow. oleskim i kluczborskim</i>
OPOLSKI	—	0	Niemodlin – opracowanie <i>Monografia zamku w Niemodlinie.</i> ; Łubniański OK. – projekt <i>Ze Śląskiem na Ty</i> ; projekt <i>Śląskie śpiewanie</i> ; Tułowicki OK. – impreza <i>IV Święto Opolskiej Pisanki z Jarmarkiem Wielkanocnym</i>	6 570		
PRUDNICKI	w planie 2010	3	Prudnik – projekty dofinansowywane przez UE: <i>Tradycyjne śląskie potrawy</i> ; <i>Tradycje ludowe pogranicza polsko-czeskiego</i> (m.in. warsztaty wyplatania wieńców i koron żniwnych, promocja tradycji rzemieślniczych); <i>Powiat Prudnicki – Mikroregion Krnovski – twórcze pogranicze</i> (m.in. wydawnictwa o historii i dziedzictwie terenów przygranicznych, festiwal muzyki poważnej im. L.v.Beethovena); Głogówek – Powiatowy Konkurs Kroszonkarski; Prudnik – Powiatowy Przegląd Piosenki Patriotycznej; Regionalny Konkurs Recytatorski im. J.v.Eichendorffa; Powiatowy Konkurs Krajoznawczy; Konkurs „A gdzieś ty wtedy był, tato”	74 868 2 100	pow. prudnicki/mikroregion Krnovski (Czechy) Średnia Szkoła Rolnicza i Usługowa w Mešto Albrechtice (Czechy)	projekt unijny <i>Nowa płaszczyna współpracy i promocji pogranicza. Perły zabytkowej architektury przemysłowej.</i> projekt unijny <i>Powiat Prudnicki – Mikroregion Krnovski – twórcze pogranicze.</i> projekt unijny <i>Tradycyjna kuchnia polsko-czeska w Euroregionie Pradziad</i> ; dostosowanie oferty edukacyjnej partnerskich szkół rolniczych z Prudnika i miasta Albrechtice
STRZELECKI	w planie 2009					

Źródło danych: ankiety powiatowe

IV.III. INNE INICJATYWY I DZIAŁANIA PROMOCYJNE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Oprócz wymienionych już wcześniej licznych przejawów zaangażowania Samorządu Województwa Opolskiego w sferze szeroko zakrojonych działań promocyjnych, popularyzatorskich i edukacyjnych, które ujawniły się przy okazji omawiania inicjatyw podejmowanych przez władze niższych szczebli samorządu terytorialnego oraz różnego rodzaju stowarzyszenia i instytucje pozarządowe, wymienić należy inne, nie sklasyfikowane jeszcze inicjatywy, znajdujące się w kompetencji władz samorządu wojewódzkiego.

IV.III.1. Promocja regionalnego dziedzictwa Opolszczyzny na targach turystycznych

PROMOCJA REGIONALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO OPOLSZCZYZNY NA TARGACH TURYSTYCZNYCH w latach 2007 - 2008			
1.	Międzynarodowe Targi Turystyczne – Brno	Brno	2007 - 2008
2.	Międzynarodowe Targi Turystyczne „Holiday Word” - Praga	Praga	2007 - 2008
3.	Międzynarodowe Targi Turystyczne „ITB- Berlin	Berlin	2007 - 2008
4.	Prezentacja Regionu Opolskiego „Cztery Pory Roku na Dln. Śląsku”	Wrocław	2007 - 2008
5.	Międzynarodowe Targi Turystyczne „W stronę słońca	Opole	2007 - 2008
6.	Międzynarodowe Targi Turystyczne -TT Warsaw	Warszawa	2007 - 2008
7.	Międzynarodowe Targi Turystyczne Tour Salon” , Poznań.	Poznań	2007 - 2008
8.	Międzynarodowe Targi Turystyczne w Lipsku	Lipsk	2007
9.	Międzynarodowe Targi Turystyczne – Monachium	Monachium	2008
10.	Międzynarodowe Targi Turystyczne – Drezno	Drezno	2008

Źródło UMWO

IV.III.1. Działalność wydawnicza

W ostatnich latach, z inicjatywy Samorządu Województwa Opolskiego wydano materiały promocyjne (ulotki, foldery, informatory i przewodniki turystyczne oraz zrealizowano jeden film), opiewające walory przyrodniczo-turystyczno-kulturowe Śląska Opolskiego. Wśród nich na uwagę zasługują mapy tematyczne, dotyczące m. in. kultury ludowej, zabytków techniki, turystyki wiejskiej, łowiectwa, czy tradycyjnego produktu Opolszczyzny,

z piktogramami wskazującymi interesujące miejsca, reprezentatywne dla danej kategorii obiektów oraz z informacjami teleadresowymi i opisami w trzech językach. Godna uwagi jest stworzona w 2007 r. mapa interaktywna z piktogramami, zawierająca aktualne informacje, opisy atrakcji turystycznych (13 obiektów z wizualizacjami) oraz Atlas Znakowanych Szlaków Rowerowych Województwa Opolskiego.

IV.III.2. Wspieranie zadań w sferze promocji regionalnego dziedzictwa kulturowego

Samorząd Województwa Opolskiego, prócz prowadzenia własnej działalności promocyjnej, zajmuje się również wspieraniem inicjatyw różnych instytucji i organizacji pozarządowych mających na celu promocję regionu. Wsparcie ma postać dotacji finansowych, udzielanych w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych lub w ramach dotacji celowych na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących. W latach 2007–2008 wsparcia takiego udzielono **23 przedsięwzięciom**, wydając na ten cel kwotę **226 280 PLN**.

Dotacje otrzymali, m. in.: Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, Opolskie Bractwo Rycerskie, Stowarzyszenie Instytut Śląski, Klasztor Zakonu Braci Mniejszych na Górze Św. Anny, Towarzystwa Śpiewacze, Stowarzyszenie Brzeska Wieś Historyczna i wiele innych. Dużą różnorodność wykazywały również dotowane zadania. Były wśród nich: Harcerski Przegląd Historyczno – Krajoznawczy, Słownik Gwar Śląskich, tom IX, pod redakcją naukową B. Wyderki, Film o tradycjach kalwaryjskich: „Góra św. Anny. Historia i tradycja”, wystawa: MAX PINKUS Śląski Przemysłowiec i Mecenaz Kultury, publikacja „STRÓJ OPOLSKI”, wykonanie kontuszy szlacheckich dla Zespołu Pieśni i Tańca „Modrzewiaczy”, Kursy Agroturystyczne oraz kiermasz gospodarstw eko-agroturystycznych, promocja gospodarstw agroturystycznych dla turystów krajowych i zagranicznych.

V. DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI PAŃSTWOWYCH POWOŁANYCH DO OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI

V.I. WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTEKÓW I OPOLSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW

Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków są instytucjami państwowymi, powołanymi do ochrony i opieki nad zabytkami. Do zadań Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu należy:

- ▶ zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- ▶ zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, poprzez kontrolę stanu ich zachowania i przeznaczenia,
- ▶ udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi za granicę,
- ▶ rejestracja i ewidencja zabytków znajdujących się na terenie województwa
- ▶ prowadzenie pełnej księgowości związanej z działalnością Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków

Pracami urzędu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i wytycznymi organów nadrzędnych, kieruje Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Jednym z podstawowych zadań Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jest prowadzenie rejestru zabytków i ewidencji wojewódzkiej zabytków, które dzieli się na trzy kategorie: obiekty architektury, do których zalicza się również zespoły urbanistyczne i ruralistyczne (tzw. zabytki nieruchome) oraz zespoły zieleni komponowanej, obiekty wyposażenia wnętrz (tzw. zabytki ruchome) i obiekty archeologiczne.

W dziedzinie archeologii województwo opolskie może się pochwalić wysokim stopniem rozpoznania stanowisk archeologicznych nieinwazyjną **metodą AZP (Archeologicznego Zdjęcia Polski)**. W ten sposób **rozpoznano 91,2% obszaru województwa**. W okresie ostatnich dwóch lat prowadzono badania terenowe o charakterze ratowniczym, wynikające z inwestycji i zagrożeń ze strony rolnictwa i czynników naturalnych. Wymienione działania poparto dokumentacją archeologiczną.

W latach 2007–2008 Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał decyzje o wpisie do rejestru zabytków nieruchomych 27 nowych obiektów, rejestr zabytków ruchomych wzbogacił się w tym samym okresie o 62 wpisy, a rejestr obiektów archeologicznych – o 7 stanowisk. Przy czym, w pierwszych dwóch przypadkach, wpisy (z wyjątkiem jednego) zostały dokonane na wniosek właścicieli obiektów.

Wojewódzka ewidencja zabytków powiększyła się w latach 2007–2008 o 57 kart zabytków architektury i budownictwa i 504 karty elementów wyposażenia wnętrz.

W kompetencjach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków leży również przyznawanie celowych dotacji finansowych na prace konserwatorskie, remonty i rewitalizacje obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego. I tak: **rok 2007 zamknął się dotacjami w kwocie 821 476,15 PLN, przyznanymi na 16 zadań. W 2008 r. przyznano 679 149 PLN na 27 zadań.**

Łącznie w latach 2007–2008 dotacjami na kwotę 1 500 625 PLN objętych zostało 43 realizacji.

Przeważająca część prac dotyczyła obiektów sakralnych, zarówno budynków kościelnych, jak i wyposażenia wewnątrz. Kwoty dotacji w znacznej większości stanowiły od ok. 50–100% kosztów prac. Całkowita refundacja kosztów dotyczyła na ogół mniejszych prac, np. konserwacji pojedynczych rzeźb. Najniższy udział dotacji w kosztach całkowitych wyniósł 20%. Największymi beneficjentami dotacji były w 2007 r. kościoły: Najświętszego Serca Pana Jezusa w Pogorzeli, któremu przyznano 33 995,85 PLN, co stanowiło 49% całości kosztów renowacji ołtarza głównego oraz kościoł oo. franciszkanów w Głogówku, który otrzymał 33 652,80 PLN na konserwację polichromii ściennych Domku Loretańskiego, co pokryło całkowity koszt prac w 45%.

Opolski Wojewódzki Konserwator Zabytków i Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu, przy współpracy Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu, zaangażował się aktywnie w działania zmierzające do zachowania dziedzictwa kulturowego wsi opolskiej i ochrony krajobrazu kulturowego Opolszczyzny. Trwają prace zespołu ds. zachowania dziedzictwa kulturowego wsi opolskiej, zainicjowane w styczniu 2008 roku przez Wojewodę Opolskiego. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele wojewódzkiej administracji rządowej i samorządowej, Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, muzeów opolskich oraz przedstawiciele uczelni z Wrocławia, Opola i Nysy zajmujących się w/w problematyką. Ustalono, że ze względu na bogactwo i różnorodność wsi opolskich, do tej pory jednostkowo opracowywanych, niezbędne są badania i systematyczne uzupełnianie danych dotyczących całości zasobów, dzięki którym możliwy będzie wybór obszarów i obiektów cennych, szczególnie wartych zachowania. W pierwszej kolejności podjęto decyzję o zweryfikowaniu zasobów dziedzictwa kulturowego wsi opolskiej. W tym celu opracowano listę z propozycjami wartościowych obszarów wiejskich i ankietę skierowaną do wszystkich zainteresowanych ochroną dziedzictwa wsi opolskiej, która pomoże w faktycznym rozpoznaniu zasobu. W chwili obecnej, na terenie woj. opolskiego wpisane są do rejestru zabytków cztery wsie: Grobniki, Jemielnica, Pilszcz oraz Ścinawa Nyska.

Opolski Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków oprócz współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego wszystkich szczebli oraz instytucjami państwowymi i rządowymi, prowadzi aktywną kooperację z organizacjami społecznymi zaangażowanymi w ochronę dziedzictwa kulturowego. Współdziała m.in. ze Społecznymi Opiekunami Zabytków, których w województwie opolskim zarejestrowano 15. Szczególną rolę w tych działaniach odgrywa Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, z oddziałami w Opolu i Brzegu, najstarszy w Polsce ruch społeczny na rzecz ochrony zabytków. Ostatnio Urząd nawiązał współpracę z nowo powstałymi organizacjami: Stowarzyszeniem Poszukiwaczy Śladów Historii "SAKWA", założonym w 2008 oraz z grupą historyczną Blechhammer-44.

V.II. REGIONALNY OŚRODEK BADAŃ I DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW

Opolski Ośrodek jest terenowym oddziałem Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie – instytucji kultury, powołanej przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, która pełni funkcję koordynatora działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce.

Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu powstał w 2006 r. a do jego zadań należy: badanie właściwości środowiska kulturowego i krajobrazu kulturowego oraz zasobów dziedzictwa kulturowego regionu, a także dokumentowanie zabytków regionu; wypracowywanie merytorycznych podstaw dla kreowania regionalnej konserwatorskiej polityki ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego oraz zabytków regionu, a także założeń wojewódzkiej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego; sporządzanie opracowań dla obszarów, które powinny być objęte ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz parków kulturowych na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego; gromadzenie informacji dotyczących środowiska i krajobrazu kulturowego oraz zabytków regionu; prowadzenie monitoringu miejsc i obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii; opracowywanie i udostępnianie zasobów archiwalnych, ikonograficznych i bibliograficznych dotyczących zabytków, znajdujących się w zasobach Oddziału; podejmowanie działalności edukacyjnej, popularyzatorskiej i promocyjnej o środowisku i krajobrazie kulturowym oraz o zabytkach regionu.

Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu współpracuje z organami administracji publicznej, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami kultury, szkołami wyższymi, instytutami naukowymi, stowarzyszeniami i innymi jednostkami organizacyjnymi wyspecjalizowanymi w ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, przy czym priorytetem jest ścisła merytoryczna współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ośrodek w 2007 r. opracował Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego, który jest podstawą polityki Samorządu Województwa Opolskiego w sferze opieki nad zabytkami i ochrony regionalnego dziedzictwa kulturowego.

W 2007 r. Ośrodek podjął się koordynacji działań zmierzających do uznania za Pomniki Historii miast Byczyna i Paczków w granicach średniowiecznych murów obronnych oraz zespołu pocysterskiego w Jemielnicy.

Oprócz tego Ośrodek zajmuje się również działalnością naukową. W latach 2007–2008 zaangażowany był w następujące programy i projekty: *Szybowe Piece Wapiennicze w Województwie Opolskim*, *Pokój – Karlsruhe Zabytkowy Park Krajobrazowy*, *Badania Zabytkowych Wieżb Dachowych*, do których przygotowano studia i opracowania naukowe. W 2008 r. zrealizowano programy badawcze: *Nasadzenia rzędowe wzdłuż historycznych traktów na terenie województwa opolskiego (pow. brzeski i kluczborski)* oraz *Architektura ryglowa powiatu nyskiego*. Trwają prace dotyczące zabytków modernistycznych. W 2008 roku rozpoczęto prace nad weryfikacją listy obiektów wpisanych do rejestru zabytków, będące pierwszym etapem do tworzenia ogólnopolskiej bazy danych o zabytkach.

Odnotowano również aktywny udział w konferencjach naukowych w Kurozwałkach, Lewoczy, w konferencji ANTIKON i in.

Ważnym obszarem działalności Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków jest edukacja i promocja. Pracownicy placówki realizują ją przez prelekcje, prezentacje multimedialne, artykuły, kontakty z mediami, szkolenia.

W corocznych edycjach Europejskich Dni Dziedzictwa Ośrodek pełni rolę koordynującą wszystkie działania na terenie Opolszczyzny.

VI. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE O ZASIĘGU PONADREGIONALNYM ZAJMUJĄCE SIĘ OCHRONĄ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

VI.I. TOWARZYSTWO OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Towarzystwo Opieki nad Zabytkami jest organizacją pozarządową sprawującą społeczną opiekę nad zabytkami kultury i natury. Jego początki łączą się z ruchem społecznym na rzecz ochrony zabytków, który zinstytucjonalizował się w 1906 r. w Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości. Reaktywowanie Towarzystwa pod jego obecną nazwą nastąpiło w roku 1974 z inicjatywy wybitnych przedstawicieli środowiska konserwatorów zabytków, historyków sztuki i działaczy społecznych. TOnZ jest stowarzyszeniem non-profit, otwartym na inicjatywy społeczne. Działalność Towarzystwa koncentruje się wokół współpracy społeczników i profesjonalistów zajmujących się ochroną dziedzictwa kultury. Na terenie Opolszczyzny znajdują się dwa oddziały terenowe Towarzystwa Opieki nad Zabytkami – w Opolu i Brzegu.

Oddział terenowy TOnZ w Opolu liczy 25 osób. Towarzystwo zajmuje się propagowaniem regionalnego dziedzictwa kulturowego, zwracając szczególną uwagę na ochronę zabytków i stan obiektów zabytkowych. Jego Prezes jest członkiem Rady Konserwatorskiej przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków. Współpracuje również przy różnych inicjatywach władz samorządowych wszystkich szczebli, reprezentując czynnik społeczny i pełniąc rolę ciała doradczego. Działalność propagatorska przejawia się w organizowaniu zebrań popularno-naukowych. Aktywność na polu nauki i edukacji widoczna jest w organizacji wykładów i odczytów popularno-naukowych oraz uczestniczeniu w sesjach naukowych, m. in.: *Problemy rehabilitacji drewnianych kościółków na Opolszczyźnie*, *Problemy ochrony zabytków Opolszczyzny*.

VI.II. UNIWERSYTECKIE STOWARZYSZENIE NA RZECZ RATOWANIA ZABYTKÓW ŚLĄSKA OPOLSKIEGO

Stowarzyszenie powstało w 2002 r. z inicjatywy prof. Stanisława Nicieji. Celem Stowarzyszenia jest ratowanie dziedzictwa kulturowego Śląska. A więc:

- ▶ wyszukiwanie zabytków wymagających zabezpieczenia przed zniszczeniem i wandalami, zakup lub przejmowanie w depozyt takich zabytków, poddawanie ich rewitalizacji oraz eksponowanie w miejscach publicznych, dających gwarancję ich bezpieczeństwa;
- ▶ integrowanie miłośników i pasjonatów zabytków Śląska; informowanie społeczeństwa o stanie zagrożeń zabytków kultury materialnej na Śląsku;
- ▶ kreowanie wizerunku dorobku kulturalnego Śląska w środkach masowego przekazu oraz inne cele ujęte w statucie Stowarzyszenia;

- ▶ inicjowanie i wspieranie działań odnoszących się do ukazywania i propagowania osiągnięć artystycznych i kulturotwórczych związanych z tradycjami Opola i Opolszczyzny.

Stowarzyszenie było w dwóch ostatnich latach jednym z beneficjentów dotacji celowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, które wykorzystano przy pracach konserwatorskich nad rzeźbami barokowymi. Mimo niedługiego okresu istnienia osiągnięcia Stowarzyszenia są niebagatelne. Dzięki środkom własnym i dotacji Województwa Opolskiego odrestaurowano barokową rzeźbę „Wenus”, przy udziale środków własnych w wysokości 50,6% i dofinansowaniu wojewódzkiemu w wysokości 49,4%. Po konserwacji pomnik został uroczyście odsłonięty i udostępniony mieszkańcom Opola oraz turystom. Udało się również odrestaurować trzy putta pochodzące z zespołu parkowo-zamkowego w Biestrzykowicach (środki własne – 57,18%, środki samorządowe – 42,82%). Obecnie putta wyeksponowano na terenie ogrodu Uniwersytetu Opolskiego. Wysokość dotacji przyznanych przez Zarząd Województwa Opolskiego w 2007 r. wyniosła 75 000 PLN.

Prócz konserwacji Stowarzyszenie zajmuje się również skupowaniem obiektów zabytkowych. W 2007 r. dokonano zakupu obiektów zabytkowych na kwotę 17.750 PLN (m.in.: dwa piaskowcowe hełmy–szyszaki, trzy piaskowcowe postumenty, dwie płaskorzeźby mosiężne, ceramiczny maskaron).

W 2008 r. konserwacji została poddana rzeźba Putto z Wazonem. Prace częściowo sfinansowano z dotacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego (35 000 PLN).

W tym samym roku, ze środków własnych. Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Opolszczyzny zakupiło obiekty zabytkowe na łączną kwotę 47 350 PLN (piaskowcowy krzyż, drewniana rzeźba pelikana, obraz olejny z 1939 roku, śląskie czasopisma z lat 20. XX wieku, metalowa, brązowiona figura kobiety, sygnowana H. Wittig z 1897 roku, trzy żeliwne neogotyckie krzyże).

VII. DZIAŁALNOŚĆ KOŚCIELNYCH OSÓB PRAWNYCH W SFERZE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA OPOLSZCZYŹNIE

Kościół katolicki – potentat, jeśli chodzi o ilość i jakość obiektów zabytkowych stanowiących jego własność, rozwija szeroko zakrojoną działalność w sferze opieki nad zabytkami i ich ochrony. Współdziała w tym zakresie ściśle z władzami samorządowymi i państwowymi i można stwierdzić, że współdziałanie to na Opolszczyźnie ma postać modelową.

Współpraca z instytucjami państwowymi znalazła wyraz, m.in., w porozumieniu z 2008 r., które zostało zawarte między Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Kustoszem Diecezjalnym Diecezji Opolskiej, Komendantem Wojewódzkim Policji, Komendantem Wojewódzkim Straży Pożarnej, Dyrektorem Archiwum Państwowego w Opolu i Dyrektorem Izby Celnej „w sprawie współdziałania w zwalczaniu nielegalnego wywozu za granicę zabytków oraz materiałów archiwalnych i współdziałania w zakresie zagrożeń przestępczością przeciwko dobrom kultury i profilaktyce ich zabezpieczenia”.

Kooperacja podmiotów tego porozumienia ma polegać na wymianie informacji, szkoleniach w zakresie pogłębiania wiedzy o zabytkach, monitorowaniu obiektów zabytkowych, współpracy z właścicielami zabytków, udzielaniu wzajemnej pomocy w zakresie identyfikacji zabytków i materiałów archiwalnych, niedopuszczaniu do wywozu obiektów zabytkowych za granicę. Sygnatariusze porozumienia będą spotykać się corocznie w celu podsumowania działalności.

Przejawem współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego jest udzielenie przez Kościół informacji znaczących dla powstania niniejszego sprawozdania, które uwzględnia dane z ankiet wypełnionych przez administratorów prawie wszystkich parafii, położonych na obszarze województwa. Przekazane dane dają obraz zaangażowania finansowego Kościoła w remonty obiektów zabytkowych i prace konserwatorskie, prowadzone przy zabytkowym wyposażeniu wnętrz. Jednocześnie informują o uczestnictwie proboszczów w życiu lokalnych społeczności. Wskazują na ich rolę w konsolidacji tych społeczności, w podtrzymywaniu tradycji i propagowaniu tradycyjnych zwyczajów i obrzędów.

VII.1. MUZEUM DIECEZJALNE W OPOLU

Muzeum Diecezjalne w Opolu, od momentu powstania w 1987 r., rozpoczęło działalność mającą na celu ukazanie bogactwa kultury i sztuki Ziemi Opolskiej i to nie tylko w ujęciu historycznym. Jednym z priorytetów tej działalności jest bowiem także propagowanie współczesnej plastyki i sztuki skarlanej.

Zadaniem muzeum jest gromadzenie powstałych przed wiekami na terenie Opolszczyzny obiektów sakralnych, ich ochrona, konserwacja i eksponowanie. Ekspozycja uwzględnia, prócz malarstwa i rzeźby, także: szaty, księgi i paramenty. Ukazuje dzieła w trakcie prac konserwatorskich, dzięki czemu, zwiedzający mają możliwość zapoznania się ze skomplikowanym procesem przywracania dziełom sztuki pierwotnego wyglądu i blasku.

W muzeum mieści się również galeria współczesnej sztuki sakralnej, w której organizowane są wystawy malarstwa, rzeźby, rysunku, grafiki, fotografii i innych działań plastycznych współczesnych artystów polskich i zagranicznych. W salach muzeum odbywają się koncerty, wieczory poetyckie i przedstawienia teatralne.

VII.II. WYDZIAŁY OPOLSKIEJ KURII DIECEZJALNEJ ZWIĄZANE ZE SZTUKĄ SAKRALNĄ

Wśród wydziałów kurii diecezjalnej w Opolu, wymienić należy **Referat Sztuki Sakralnej i Konserwacji Zabytków**, z jego referentem ks. dr Piotrem Maniurką, Diecezjalnym Konserwatorem i Kustoszem Zabytków i jednocześnie dyrektorem Muzeum Diecezjalnego oraz **Referat ds. Budownictwa Sakralnego i Kościelnego**, działający w ramach Wydziału Finansowo-Gospodarczego, za który odpowiada ks. dyrektor Albert Glaeser. Referaty te odpowiedzialne są za wszystkie sprawy związane ze sztuką i zabytkowymi obiektami w diecezji, stanowiącymi własność kościelną oraz za budowę nowych i remont starych obiektów sakralnych.

Diecezjalny Konserwator Zabytków w ramach swoich obowiązków dokonuje okresowych wizytacji w parafiach, w czasie których wydaje zalecenia dotyczące utrzymania, użytkowania, eksponowania i konserwacji obiektów zabytkowych. Realizacja zaleceń i wytycznych kontrolowana jest podczas kolejnych wizytacji.

Przedstawiciele obu referatów działają jako członkowie różnych gremiów doradczych i konsultacyjnych, współpracując w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym w opiece nad zabytkami, z Samorządem Województwa Opolskiego i z instytucjami rządowymi i państwowymi (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, rada konserwatorska przy Generalnym Konserwatorze Zabytków).

VII.III. PARAFIE KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO

Podziały administracyjne kościoła katolickiego w Polsce nie odpowiadają podziałom administracji państwowej. Teren Diecezji Opolskiej nie pokrywa w całości obszaru województwa opolskiego. Część gmin Opolszczyzny wchodzi w skład sąsiednich diecezji: najczęściej (z powiatu brzeskiego i namysłowskiego) leży na terenie Metropolii Wrocławskiej, deka-

nat Wołczyn terytorialnie należy do Diecezji Kaliskiej, natomiast w granicach Diecezji Gliwickiej znajduje się tylko parafia Dziergowice.

Na parafiach, jako podstawowych jednostkach organizacyjnych kościoła rzymskokatolickiego w Polsce, będących właścicielem podlegającego im mienia kościelnego, spoczywa obowiązek sprawnego, zgodnego z przepisami kościelnymi i państwowymi administrowania tym majątkiem, utrzymywania go w dobrym stanie technicznym, zabezpieczenia, udostępniania wiernym. Państwo ze swej strony oferuje parafiom pomoc merytoryczną i finansową w dziedzinie ochrony obiektów zabytkowych, wymagających prac konserwatorskich, remontowych, zabezpieczających. Realizacją tych zadań zajmuje się właściwy dla danego województwa Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków oraz Fundusz Kościelny przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Pomocą służą również władze samorządowe wszystkich szczebli: gminne, powiatowe i wojewódzkie. W znacznym stopniu do utrzymania zabytkowych obiektów sakralnych przyczyniają się różnego rodzaju organizacje i fundacje społeczne oraz sponsorzy indywidualni.

Lata 2007–2008 były na terenie Opolszczyzny okresem owocnym w przedsięwzięcia remontowe, prace konserwatorskie i renowacje sakralnych obiektów architektury i wyposażenia wnętrz. W większości prace te inicjowane były przez administratorów parafii, a częściowo także przez służby konserwatorskie. W finalizowaniu i sprawnym przeprowadzeniu zamierzeń znaczącą rolę odegrały dotacje udzielane przez Samorząd Województwa Opolskiego w ramach otwartych konkursów na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury. Ich głównym beneficjentem był kościół rzymskokatolicki.

Wydatki **parafii Diecezji Opolskiej** na różnego rodzaju prace remontowe, rewitalizacyjne, zabezpieczające i konserwatorskie w latach 2007–2008, wyniosły **ogółem prawie: 15 300 000 PLN**. Z tego prawie **10 300 000 PLN** to środki własne. Pozostałą kwotę pokryły dotacje uzyskane z różnych źródeł, przede wszystkim były to dofinansowania Samorządu Województwa Opolskiego, z budżetów gminnych i Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

Parafie Diecezji Wrocławskiej wydały na remonty i konserwacje nieco ponad **2 339 000 PLN**, z czego nakłady własne parafii wyniosły ok. **550 000 PLN**.

Parafia Dziergowice, należąca do **Diecezji Gliwickiej**, przeprowadziła w latach 2007–2008 remonty oraz prace konserwatorskie i renowacje na kwotę **43 000 PLN**, a koszt tych operacji pokryła w całości ze środków własnych.

Łącznie koszty remontów i prac konserwatorskich przy obiektach sakralnych trzech diecezji na terenie Opolszczyzny (Diecezja Kaliska nie przekazała danych) wyniosły w latach 2007–2008 **17 682 000 PLN**, przy czym udział środków własnych – **10 893 000 PLN** – stanowił prawie 62% ogółu kosztów.

VII.IV. PARAFIE KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO

Idee reformacji bardzo szybko dotarły i zadomowiły się na obszarze Śląska Opolskiego. Po II wojnie światowej odżyły w sześciu parafiach skupionych w diecezji katowickiej kościoła ewangelicko-augsburskiego, które działają obecnie na terenie Opolszczyzny. Parafie są właścicielem zabytkowych obiektów sakralnych, które poddawane są okresowy remontom i, w razie potrzeb, fachowym pracom konserwatorskim. W dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami współpraca kościoła ewangelicko-augsburskiego z władzami samorządowymi i państwowymi przebiega na takich samych zasadach jak kościoła rzymskokatolickiego. Wsparcie merytoryczne i finansowe oferują samorzady terytorialne wszystkich szczebli i instytucje państwowe, powołane do ochrony zabytków.

W latach 2007–2008 cztery spośród opolskich parafii ewangelicko-augsburskich podjęły działania remontowe, konserwatorskie i zabezpieczające w podległych sobie obiektach.

W kościele św. Mikołaja w Byczynie (filiał parafii ewangelicko-augsburskiej w Wołczynie) w 2008 r. zakończono kolejny etap remontu dachu kościelnego (109 m²), który zamknął się kwotą 29 330 PLN. Prace remontowe rozpoczęto w 2003, a kontynuowano w 2006 i 2008 r. Środki finansowe na remont parafia zaczerpnęła z funduszy ogólnokościelnych, ostatni etap prac współfinansował powiat kluczborski (7 700 PLN).

Kościół byczyński został również poddany pracom osuszającym. Przeprowadzono je 2008 r. Wartość projektu wyniosła 32 500 PLN, z czego dofinansowanie Samorządu Województwa Opolskiego wyniosło 20 000 PLN, dotacja gminy Byczyna 8 800 PLN, a pozostałe środki stanowiły fundusze własne kościoła ewangelicko-augsburskiego.

Parafia ewangelicko-augsburska w Lasowicach Wielkich podjęła prace przy obiekcie zabytkowego kościoła w Oleśnie. W 2007 r. nastąpiła częściowa wymiana pokrycia dachowego budynku, a całość kosztów w wysokości 76 200 PLN poniosła parafia. Parafia również sfinansowała w całości remont podłogi kościoła przeprowadzony w 2008 r. Jego koszt wyniósł 35 000 PLN.

W 2007 r. parafia opolska przeprowadziła remont ogrodzenia obiektu przy ul. Sempołowskiej w Opolu. W kosztach, które wyniosły 75 000 PLN partycypował Urząd Marszałkowski (5 000 PLN) i Urząd Miasta Opola (15 000 PLN).

W ostatnich latach kościoł i plebania ewangelicko-augsburska w Pokoju zostały zabezpieczone przed włamaniem przez założenie systemu alarmowego i instalację systemu monitorującego w budynku kościoła. Prace pochłoneły 14 000 PLN, z czego wkład parafii wyniósł 991,38 PLN. Pozostałą część kwoty stanowiła dotacja Fundacji na Rzecz Rozwoju Wsi „Polska Wieś 2000”

Łącznie, parafie ewangelicko-augsburskie Opolszczyzny wydały na remonty obiektów zabytkowych 262 030 PLN, z czego 56 500 PLN stanowiły dotacje samorządowe, większość pozostałych środków pochodziła z funduszy kościoła ewangelicko-augsburskiego.

VIII.V. WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Współpraca Kurii Diecezjalnej w Opolu z Samorządem Województwa Opolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami przybiera zróżnicowaną formę. Przedstawiciele Kościoła biorą udział w konsultacjach dotyczących przedsięwzięć władz wojewódzkich w dziedzinie kultury i sztuki, pełnią rolę koordynatorów i współorganizatorów różnych imprez o zasięgu lokalnym i ponadregionalnym (Europejskie Dni Dziedzictwa). W ostatnich czasach współpraca ta przybrała bardziej formalną postać – powołano do życia konsorcjum Dziedzictwo Kulturowe I.

Dziedzictwo Kulturowe I. Samorząd Województwa Opolskiego wraz z Wojewódzką Komendą Straży Pożarnej i Opolską Kurią Diecezjalną wystąpił z inicjatywą powołania konsorcjum „Dziedzictwo kulturowe I”, które miałyby na celu ochronę i zabezpieczenie zabytkowej drewnianej architektury sakralnej Opolszczyzny. Szansą na uratowanie i renowację obiektów, znajdujących się na szlaku zabytkowej architektury drewnianej są fundusze unijne i program operacyjny "Infrastruktura i Środowisko". Założone na Opolszczyźnie konsorcjum chce się ubiegać o dofinansowanie z Unii Europejskiej. Wartość projektu jest ma wynieść około 60 000 000 PLN. Pozwoli to na wykonanie niezbędnych prac konserwatorskich, a przede wszystkim zabezpieczenie kościołów przed tragicznymi zdarzeniami (tj. pożar kościoła w Czarnowasach w 2005 r.).

W 2008 r. projekt wszedł we wstępną fazę realizacji. W ramach działalności konsorcjum, odbyło się spotkanie informacyjne, zorganizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, poświęcone możliwościom pozyskiwania środków finansowych w ramach programów unijnych oraz otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych.

VIII. PODSUMOWANIE

Realizacja Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego w okresie, którego dotyczy niniejsze sprawozdanie, czyli w latach 2007–2008, przebiegała zgodnie z założonymi celami i priorytetami, symultanicznie we wszystkich obszarach.

Dla realizacji Celu Strategicznego I: utrzymanie i zarządzanie zasobem regionalnego dziedzictwa kulturowego, szczególne znaczenie ma opracowanie przez gminy i powiaty Gminnych Ewidencji Zabytków oraz Gminnych i Powiatowych Programów Opieki nad Zabytkami.

Inwentaryzacja obiektów zabytkowych z uwzględnieniem specyfiki danego obszaru, pozwala bowiem na określenie wytycznych, celów i priorytetów polityki poszczególnych jednostek samorządowych w obszarze opieki nad zabytkami i ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego. Z nałożonego ustawą obowiązku gminy wywiązały się bardzo dobrze, świadczy o tym **ponad 65-procentowy (stan z lutego 2008 r.) stopień realizacji Gminnych Ewidencji Zabytków. Prawie 50% gmin miało już także opracowany Program Opieki nad Zabytkami.**

Znacznie gorszy wynik zanotowały powiaty, których tylko powiat kluczborski opracował Powiatowe Programy Opieki nad Zabytkami.

W 2008 r. **wzrosła ilość obiektów zabytkowych objętych prawnymi formami ochrony.** Do rejestru zabytków wpisano 22 nowe obiekty. Podjęte zostały również inicjatywy w celu utworzenia dwóch parków kulturowych: Teren Bitwy pod Byczyną i Twierdza Nysa oraz w celu przyznania statusu Pomników Historii trzem obiektom: Zespołowi Pocysterskiemu w Jemielnicy, Kościołowi Parafialnemu pw. św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie i Staremu Miastu w Byczynie. Fakt ten ma niebagatelne znaczenie, oprócz prestiżu daje bowiem możliwości uzyskiwania z różnych źródeł dotacji na utrzymanie i rewaloryzację obiektów.

Kolejnym wskaźnikiem realizacji Celu Strategicznego I jest wysokość nakładów na **prace remontowe**, konserwatorskie, rewitalizacje i renowacje przeprowadzone w obiektach zabytkowych. Na Opolszczyźnie w latach 2007–2008 wydatkowano o na ten cel **kwotę około 100 000 000 PLN.** Na sumę tę złożyły się wydatki wszystkich jednostek samorządu terytorialnego oraz kościołów: ewangelicko-augsburskiego i katolickiego, który aktywnie uczestniczy w przywracaniu blasku i znaczenia obiektom zabytkowym.

Województwo Opolskie posiada tytuł prawny do 17 obiektów zabytkowych. **Zarząd Województwa Opolskiego wydatkował w latach 2007–2008 ponad 14 600 000 PLN na prace remontowe i konserwatorskie o różnym zakresie w ośmiu takich obiektach**, przy czym największym przedsięwzięciem, dofinansowywanym z funduszy ZPORR w ramach

projektu „Mons Universitatis”, była rozbudowa i remont budynków Muzeum Śląska Opolskiego.

Zarząd Województwa Opolskiego udziela także pomocy finansowej innym jednostkom samorządu terytorialnego w formie dotacji celowych na cele związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. W praktyce dotyczą one prac remontowych, konserwatorskich i zabezpieczających. Innym sposobem dofinansowywania jest ogłaszanie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury w zakresie konserwacji, renowacji i ochrony obiektów zabytkowych. W ostatnich dwóch latach dofinansowano w ten sposób 105 zadań na kwotę ponad 1 860 000 PLN.

Efektorem zwiększenia nakładów finansowych na renowację i remonty zabytków oraz solidności i pieczołowitości w przeprowadzaniu tych prac jest uznanie, jakie w ostatnich dwóch latach znalazło pięć obiektów zabytkowych z terenu Opolszczyzny, w oczach jury konkursu MKiDN „Zabytek Zadbany”.

W latach 2007–2008 **na wsi opolskiej powstało pięć nowych placówek o charakterze muzealnym**, w tym prywatne Muzeum Kołodziejstwa w Popielowie. Inne to: izby muzealne, regionalne lub izby tradycji. Rozwój większych placówek, pozostających w zarządzie samorządu wojewódzkiego oraz muzeum brzeskiego, o statusie instytucji narodowej, przejawiał się w zwiększeniu ilości eksponatów, wystaw stałych i czasowych oraz w zwiększeniu frekwencji zwiedzających. **Największym przedsięwzięciem w dziedzinie muzealnictwa była, bez wątpienia, rozbudowa Muzeum Śląska Opolskiego**, dzięki której o 100% wzrosła powierzchnia wystawiennicza, a muzeum zyskało nową, niezwykle atrakcyjną wystawę wewnątrz mieszczkańskich.

Wśród gmin Opolszczyzny szczególną aktywnością w sferze kultury, ochrony zabytków i propagowania dziedzictwa kulturowego wyróżniają się **Byczyna i Nysa**. Nysa to gmina najbardziej zaawansowana w pracach konserwatorskich i rewitalizacyjnych, na które w ostatnich latach przeznaczono prawie 12 500 000 PLN, co daje jej tytuł niekwestionowanego lidera w sferze rewitalizacji. Zabytkowe walory Byczyny stały się dla władz gminnych podstawą, na której budują wizerunek miasta i gminy. Szeroko zakrojone akcje promujące zabytki miasta i jej atrakcje turystyczne oraz różne inicjatywy w postaci bogactwa imprez, akcji wydawniczej, prezentacji multimedialnych w internecie, współpracy międzynarodowej, przyniosły efekt w postaci rozwoju turystyki, a co za tym idzie – zwiększeniu ilości miejsc pracy, rozwoju infrastruktury i impulsu do ogólnego rozwoju gospodarczego. Wysiłki gminy doceniono w 2008 r., powierzając jej rolę gospodarza ogólnopolskiej inauguracji obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa.

Działania w celu ochrony i kształtowania krajobrazu kulturowego oraz rewitalizacji wsi (Cel Strategiczny II) znajdują wyraz w sztandarowym dla województwa opolskiego programie **Odnowa Wsi**, najdłużej działającym w Polsce regionalnym programie aktywizacji wiejskich społeczności. W ramach programu corocznie przeprowadzany jest, m.in., **konkurs Piękna Wieś Opolska**, promujący działania na rzecz dbałości o kształtowanie wiejskiego krajobrazu, w nawiązaniu do tradycji i tożsamości Opolszczyzny. Efektem takiego podejścia do kwestii ładu przestrzennego i architektonicznego wsi opolskiej jest również **stowarzyszenie Opolski Dom**, który wypromował model wielopokoleniowego, tradycyjnego, taniego domu, wyprodukowanego z lokalnych materiałów budowlanych. Aktywizacja mieszkańców wsi realizuje się również przez inicjatywy **Lokalnych Grup Działania**, których na Opolszczyźnie jest 12.

Dobrze rozwija się **współpraca gmin wiejskich z Uniwersytetem Przyrodniczym** we Wrocławiu, którego pracownicy naukowcy i studenci biorą udział w tworzeniu opracowań na temat zabytkowych założeń ruralistycznych, koncepcji i analiz zagospodarowania przestrzennego, inwentaryzacji przestrzeni i urządzeń infrastruktury technicznej i społecznej. Uczelnia organizuje również konferencje i szkolenia dla liderów lokalnych społeczności.

W ostatnich latach wzrosło zainteresowanie nowym typem turystyki: gwałtowny rozwój przeżywa **turystyka pielgrzymkowa** a także **turystyka tematyczna**, obejmująca cenne zespoły i obiekty zabytkowe. Miejscowości Województwa Opolskiego włączają się w ogólnopolskie i europejskie trasy turystyczne (Droga św. Jakuba, Via Regia, Szlak Architektury Drewnianej), tworząc jednocześnie własne regionalne szlaki, łączące obiekty o unikalnych walorach historycznych, estetycznych i zabytkowych (Szlak Polichromii Brzeskich, Szlak Biskupa Nathana, Szlak Rycerzy Joannitów, Kapliczkowy Szlak Gminy Chrzęstowice).

Opolszczyzna wiezie prym w dziedzinie promocji dziedzictwa kulturowego i rozwoju tożsamości regionalnej (Cel Strategiczny III). Pielęgnowanie folkloru śląskiego, tradycyjnych zwyczajów, obrzędów, rzemiosł i sztuki ludowej znajduje wyraz w istnieniu ogromnej ilości zespołów regionalnych, kultywujących pieśni, tańce i obrzędy oraz tradycyjne dziedziny sztuki ludowej: kroszonkarstwo, wyrób koron żniwnych, zdobienie porcelany. Zespoły i grupy śpiewacze reprezentujące mniejszość niemiecką urozmaicają obraz folkloru Opolszczyzny, świadcząc o jego wielokulturowych korzeniach. Okazją do prezentacji repertuaru i wyrobów artystycznych są liczne imprezy folklorystyczne i konkursy lokalne i o zasięgu regionalnym, międzyregionalnym i międzynarodowym.

W związku z promocją dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny podejmowane są inicjatywy zachęcające do powstawania nowych instytucji zajmujących się kulturą i sztuką

Opolszczyzny. Jednym z takich przedsięwzięć jest wspomniane już stowarzyszenie Dom Opolski, innym – **konsorcjum Dziedzictwo Kulturowe I**, stawiające sobie za cel opiekę nad drewnianą architekturą Śląska Opolskiego.

Władze samorządowe województwa wspierają również **stowarzyszenia i fundacje społeczne zajmujące się ochroną zabytków i dziedzictwa regionalnego**. Oprócz ogólnopolskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, z oddziałami w Opolu i Brzegu, ożywioną działalność prowadzi, założone przy Uniwersytecie Opolskim Uniwersyteckie Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego.

Wśród niewątpliwych **sukcesów, jakie w latach 2007–2008 odniosło Województwo Opolskie** w sferze ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego regionu wymienić należy: aktywność gmin w sporządzaniu ewidencji obiektów zabytkowych i programów opieki nad zabytkami, wysokość nakładów na remonty i konserwacje obiektów zabytkowych oraz wysoką jakość tych prac, sukces programu Odnowa Wsi, dobrze układającą się współpracę w kwestii ochrony dziedzictwa między jednostkami wszystkich szczebli samorządu terytorialnego, współpracę w tej dziedzinie regionów na pograniczu polsko-czeskim oraz współdziałanie kościoła katolickiego, mocno zaangażowanego w sprawy rewitalizacji zabytków i krzewienie tradycyjnych obrzędów religijnych.

Ten pozytywny, w większości, obraz ma jednak pewne skazy, do których zaliczyć należy przede wszystkim brak w gminach aktualnych danych na temat ilości obiektów zabytkowych na podległym sobie terenie, co utrudnia, a czasem wręcz uniemożliwia skuteczne zarządzanie i opiekę nad zabytkami. Konieczna jest weryfikacja i ujednoczenie danych urzędów gminnych z danymi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do negatywnych zjawisk dodać trzeba również niewykorzystanie w pełni możliwości finansowych jakie w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków stwarzają fundusze unijne, stopień ich wykorzystania mógłby być zapewne większy. Niepokoić musi także niewielki stopień zabezpieczenia kościołów przed kradzieżami, a w przypadku architektury drewnianej, także przed pożarami, których pastwą padł w 2005 r. kościół Czarnowasach. Od tego czasu stan zabezpieczenia tych obiektów nie polepszył się w radykalny sposób.

Wśród utrudnień i przeszkód w realizacji zadań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, gminy wymieniają najczęściej brak wystarczających środków finansowych na ochronę zabytków. Oprócz tego sygnalizowane są również: ograniczenia proceduralne, które nie pozwalają na udzielanie dotacji remontowych właścicielom obiektów ewidencyjnych, nie wpisanych do rejestru zabytków, akty wandalizmu, dotyczące obiekty zabytkowe, trudności z przystosowaniem obiektów zabytkowych dla potrzeb turystyki, niechęć właścicieli zabyt-

ków do współpracy z gminami, nieuregulowana sytuacja prawna dotycząca formy własności lub rozdrobnienie własnościowe zespołów zabytkowych, stanowiących pierwotnie integralną całość, nakładanie na gminy obowiązku odtwarzania obiektów w znacznym stopniu uszkodzonych bez wsparcia finansowego.

Należy mieć nadzieję, że dokładna identyfikacja tych problemów pomoże w następnych latach podjąć działania, które usprawnią procedury i, przynajmniej częściowo, wyeliminują przyczyny powstawania trudności.

WYKAZ TABEL I MAP

TABELA NR 1: Cele, priorytety i kierunki działań POnZ WO

TABELA NR 2: Formy ochrony zabytków w gminach

TABELA NR 3: Gminy. Prace konserwatorskie i remontowe przy obiektach zabytkowych

TABELA NR 4: Powiaty. Prace konserwatorskie i remontowe przy obiektach zabytkowych

TABELA NR 5: Gminy. Lokalne instytucje związane z dziedzictwem kulturowym i twórcy ludowi

TABELA NR 6: Gminy. Formy współpracy międzygminnej, międzyregionalnej, międzynarodowej

TABELA NR 7: Gminy. Edukacja i propagowanie dziedzictwa kulturowego. lata 2007–2008

TABELA NR 8: Powiaty. Ochrona zabytków i propagowanie dziedzictwa kulturowego

MAPA: Gminna ewidencja zabytków i gminny program opieki nad zabytkami. Stopień realizacji zadań ustawowych w gminach województwa opolskiego

MAPA: Powiaty. Wysokość dotacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego do zadań z zakresu ochrony i konserwacji zabytków

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W TEKŚCIE

AZP – Archeologiczne Zdjęcie Polski

CMJW – Centralne Muzeum Jeńców Wojennych

CTN – Centrum Terapii Nerwic

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

FRKF – Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej

GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków

GPOnZ – Gminny Program Opieki nad Zabytkami

KIK – Klub Inteligencji Katolickiej

KOBiDZ – Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków

LGD – Lokalne Grupy Działania

MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej

MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

MŚO – Muzeum Śląska Opolskiego

MWO – Muzeum Wsi Opolskiej

OCR – Opolskie Centrum Rehabilitacji

OLO – Ośrodek Leczenia Odwykowego

POnZ WO – Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego

POWT RCz-RP – Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska–Rzeczpospolita Polska

PPOnZ – Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami

ROBiDZ – Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków

STL – Stowarzyszenie Twórców Ludowych

SWO – Samorząd Województwa Opolskiego

TOnZ – Towarzystwo Opieki nad Zabytkami

UE – Unia Europejska

UMWO – Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego

WBP – Wojewódzka Biblioteka Publiczna

WFOŚ – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ZPORR – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

WYKAZ WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW, nie wymienionych w tekście:

- ankiety gminne
- ankiety powiatowe

- ankiety skierowane do instytucji kościoła rzymskokatolickiego i ewangelicko-augsburskiego
- Program Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2007–2010 opracowany przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu (załącznik do uchwały Nr XIV/158/2007 Sejmiku Województwa opolskiego z dnia 20 grudnia 2007 r.)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U z 2003 r. nr 162, poz. 1568 z późn. zmianami)
- sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Urzędu Ochrony zabytków w Opolu
- sprawozdania z działalności Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Opolu
- zestawienia Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków na temat obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków
- sprawozdania z działalności instytucji muzealnych w zarządzie województwa opolskiego: Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu, Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach - Opolu, Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu
- sprawozdania z działalności innych instytucji kultury i oświaty w zarządzie Województwa Opolskiego: Teatru im. J. Kochanowskiego w Opolu, Filharmonii im. J. Elsnera w Opolu, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu
- sprawozdania z działalności stowarzyszeń: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami w Opolu, Stowarzyszenie na Rzecz Ratowania Zabytków Śląska Opolskiego w Opolu
- sprawozdania z działalności Stowarzyszenia Twórców Ludowych
- sprawozdania i wykazy udostępnione przez departamenty i referaty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego
- materiały z czterech wyjazdów studyjnych do obiektów zabytkowych kwiecień–maj 2009 (zdjęcia fotograficzne, informacje, broszury)
- materiały zamieszczone na stronach internetowych jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli oraz instytucji, stowarzyszeń i innych podmiotów angażujących się w dziedzinę ochrony dziedzictwa kulturowego
- różne materiały i informacje bieżące i archiwalne zamieszczane w środkach masowego przekazu